

Karel Vermeer

DOOR Ch. Krienen

ALKMAAR ~~~~~ GEBR. KLUITMAN

IN DE VACANTIE

BIBLIOTHEEK VOOR
JONGENS EN MEISJES

ALKMAAR- GEBR. KLUITMAN

SERIE A — JONGENSBOEKEN

KAREL VERMEER

DOOR CH. KRIENEN

GEÏLLUSTREERD DOOR

W. K. DE BRUIN

VIJFDE DRUK

(Leeftijd 10—14 jaar.)

ALKMAAR-GEBR. KLUITMAN

Geïllustr. Jongensboeken van Ch. Krienen:

Gebonden à f 2.50, Ingenaaid à f 1.60.

(Leeftijd 9—15 jaar.)

**FREEK VAN DEN GROENTEN-
BOER.** Geïllustreerd door POL DOM.

In prachtband à f 1.75,

Ingenaaid in gekleurd omslag à f 1.—.

(Leeftijd 10—14 jaar.)

KAREL VERMEER, 5e druk. Geïll.
door W. K. DE BRUIN.

**DE AVONTUREN VAN VIER PRET-
MAKERS**, 6e druk. Geïllustreerd door
JOH. BRAAKENSIEK.

TWEE ECHE JONGENS, 5e druk.
Geïllustr. door M. L. MIDDELHOEK.

PRETTIGE DAGEN, 3e druk. Geïll.
door J. G. KESLER.

**UIT DE JEUGD VAN KEES KOL-
VING**, 4e druk. Geïllustr. door FRANS
VAN NOORDEN.

Prijs in prachtband à f 1.20,

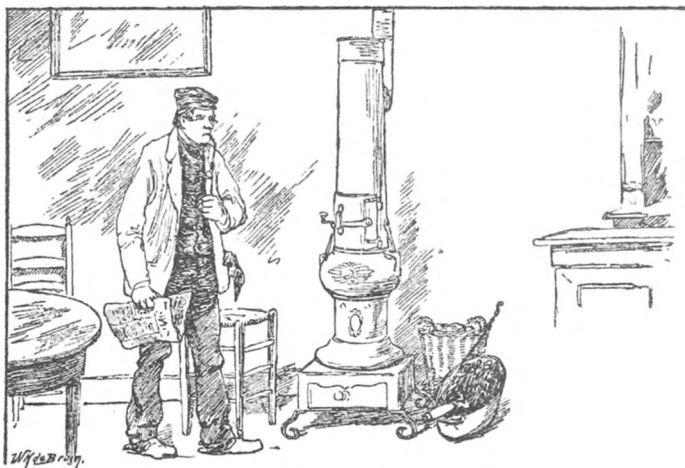
Ingenaaid in gekleurd omslag à f 0.75.

(Leeftijd 8—12 jaar.)

FRANK VRIJDAG, 2e druk. Geïllustr.
door J. G. KESLER.

**POMMELMAN EN ZIJN PLEEG-
KIND**, 3e druk. Geïllustreerd.

DE ZOON VAN DEN DORPSSMID,
3e druk. Geïllustr. door J. G. KESLER.

I.

Een wedloop met de paraplu, en een
oude grootmoeder.

Voor de herberg „De Drie Zwaantjes” gelegen aan de laan van Doesburg naar Laag-Keppel, hield de stoomtram van negen uur stil.

De herbergier, die in de leege gelagkamer met de courant in zijn hand een tijdlang had zitten dutten, was door het knarsen van de stilhoudende tram wakker geschrikt. Hij trok zijn voeten van de kolomkachel, schoof ze in een paar muilen en slofte de gelagkamer uit naar de voordeur, die hij met een ruk opende.

„Niemand,” riep hij den conducteur toe, die van den tramwagen gesprongen, zich naar de gelagkamer wilde begeven om te waarschuwen.

„Niemand,” schreeuwde de conducteur tegen den machinist, „vooruit maar.”

„Ting—e—ting,” tikte de bel: de conducteur sprong op den voorsten wagen, en voert stoomde de tram de donkere laan naar Laag-Keppel in.

De herbergier verdween achter de deur, die hij met een harden slag dichtwierp en daarna grendelde.

„Wat een weer,” zei hij tot zijn vrouw, die juist uit de gelagkamer kwam, waarop zij een kop koffie voor haar man op de tafel had gezet; „wat een weer, ’t lijkt wel een zondvloed.”

De man zei niet te veel. De regen viel in stroomen uit de kleurlooze lucht, die zwaar hing boven de hooge beukeboomen, de velden en bosschen.

Het was donker op ’t plein voor de herberg. Alleen ’t licht, dat uit de gelagkamer door de vensterspleet schoot, strepte over de kleine steentjes van ’t plein tot bij den weg.

„Zijn er nog menschen uitgestapt?” vroeg de kasteleinsvrouw, die ook haar kop koffie op de groote tafel in ’t midden der gelagkamer had neergezet.

„Kun je begrijpen vrouw, in dit weer,” antwoordde haar man.

„Ik dacht, dat ik praten hoorde,” zei de vrouw. Maar ze geloofde het zich verbeeld te hebben, en zette zich op den stoel naast dien van haar man.

Doch de vrouw had het zich niet verbeeld, en haar man zich terdege vergist, toen hij zoo beslist „kun je begrijpen, vrouw,” antwoordde, want op het plein stonden op dat oogenblik twee menschen, een vader met zijn kind.

„Waar moeten we heen vader?” vroeg de laatste

met zachte stem.

„Dien kant op, mijn jongen,” luidde het antwoord van den grooten man, terwijl hij met den vinger in de richting van Laag-Keppel wees.

„'k Zal u bij uw jas vasthouden, vader,” zei het jongetje.

„Neen, mijn kind, houd even dit pakje vast, dan zal ik de paraplu opsteken.”

„Goed, vader.”

Een oogenblik later liepen vader en zoon de laan in.

„Klep — klep,” gingen vaders voetstappen en licht daartusschen die van Karel, zijn zoon.

„'k Geloof toch, dat je gelijk hadt, zooeven,” zei de kastelein, die weer half was ingedommeld, al puffende uit zijn groote Duitsche pijp, „'k hoor voetstappen.”

„Zie je wel,” antwoordde de kasteleines, niet zonder een zweem van trots op haar bevestigd vermoeden, „'k hoorde het zooeven wel.”

Het kleppend geluid der voetstappen klonk inmiddels al flauwer en flauwer, ten bewijze, dat de late reizigers zich al verder en verder verwijderden.

„'t Zal niet veel goeds zijn,” meende de kastelein.

„Ik geloof het ook niet,” antwoordde zijn vrouw, „hoe later op den avond, hoe schooner volk.”*)

Vader en zoon waren den grintweg ingeslagen, die, even voorbij „de Drie Zwaantjes”, links-af leidt naar het dorpje Hoog-Keppel.

De grintweg was doornat. De schoenen van vader en kind zakten ten deele weg in den weeken, pap-pigen grond.

Nu hoorden ook zij niet meer hun voetgeklep, maar alleen bij tusschenpoozen 't knerpen van grint-

*) Deze uitdrukking wordt op veel plaatsen in den Achterhoek in averechtschen zin opgevat.

steentjes onder 't schuiven hunner voeten. Achter hen suisde in allerlei weemoedige geluiden, droefgeestig en eenzaam, de wind in de hooge boomen, en boven hen klaterde de regen op de groote paraplu.

Karel klemde stevig vaders hand in de zijne, en drukte al dieper en dieper zijn hoofd in de opstaande kraag van zijn overjas. Hij was zoo koud, en zoo nat en zoo angstig, want de dikke duisternis, en die akelige wind in de boomen, en dat nare gekletter op de paraplu en...

„O, vader, wat is dat?” riep de kleine jongen uit, en bleef staan, zijn vader naar zich toetreckende.

„Waar, mijn jongen?”

„Dáár, dáár vader,” riep Karel angstig en wees met zijn vinger vooruit. „Zie vader, een zwart ding, dicht bij ons.”

Karels lichaam beefde, toen hij 't zei.

„Dat is een knotwilg, jongen,” antwoordde vader; „die is een eind over den weg gegroeid, en nu staat hij daar om de menschen bang te maken, die hem niet kennen.”

„O,” zuchtte Karel verlicht; „o, 'k dacht, dat het een man was.”

„Neen, mijn jongen, wees maar niet bang.”

Zwijgend liepen vader en zoon een oogenblik verder.

Op den hoek, dicht bij de boerderij van Hofs, werd Karels oog getroffen door een ding, hoog tegen de lucht aan.

„Wat is dat, vader?” vroeg hij, dezen keer minder angstig, daar het hooge ding verder weg was.

„Dat is de toren van de kerk, die op 't kerkhof staat,” antwoordde vader.

„'t Kerkhof, vader?” vroeg Karel en zweeg een oogenblik.

„Ja, mijn jongen.”

Dat woord kerkhof wekte in Karel herinneringen op aan de dagen, die lang voorbij waren. Vaag herinnerde hij zich nog den dag, toen een zwarte kist uit 't huis werd gedragen naar dat Hoogkeppelsche kerkhof. Zonder te beseffen vaders groot verdriet, dat hem de herinnering aan die voorbije-jaren moest geven, vroeg Karel: „Ligt moeder daar, vader?”

Vader drukte vaster Karels hand, en terwijl hij strak zijn oogen vestigde op 't groote, zwarte ding in de verte, antwoordde hij: „Ja mijn jongen, ja, daar hebben ze moeder heengebracht.”

Meer zei vader niet, maar hij kon ook niet meer zeggen, want 't was hem of zijn keel werd dichtgeschroefd. Tusschen de regendruppels op zijn gelaat liepen groote tranen.

Karel wist niet, dat hij zijn vader zoo groot verdriet had gedaan met zijn vraag en ook niet, dat de nog vaster handdruk van vader beteekende: „Ik heb je zoo lief, zoo innig lief, mijn beste Karel.”

„Zijn we er gauw, vader?” vroeg Karel, sterk verlangend naar 't eind van den tocht.

„Ja, mijn jongen, nog een oogenblik.”

„k Heb natte voeten, vader.”

„Kom dan hier, mijn jongen, ik zal je dragen,” antwoordde vader, en hij bukte zich, vol bezorgdheid voor zijn kind, om den knaap op te beuren. Door deze beweging helde de paraplu zoo ver voorover, dat de wind er onder sloeg, en eer vader het verhinderen kon, vloog zijn regenscherm den donkeren grintweg over.

„De paraplu,” gilte Karel.

Vader zette Karel neer, vatte hem weer bij de hand en riep: „Kom gauw, anders zijn we haar kwijt.”

Nu liepen vader en Karel zoo hard ze konden de paraplu na, die ze wel niet zagen, maar ritselen en rollen hoorden, vóór zich over den weg.

„We krijgen haar niet,” hijgde Karel, doodmoe van 't harde loopen, „die leelijke wind.”

Maar de leelijke wind stoorde zich niet aan den kleinen, hijgenden Karel. Hij had er pret in, de beide menschen een poets te bakken, en hoe harder ze liepen, hoe harder hij lachte in 't katoen van de rollende paraplu.

„We krijgen haar niet terug, 't is jammer,” zei vader, die zijn paraplu hoorde noch zag, „ik kreeg haar nog van je moeder, Karel.”

Wat vader bedoelde, begreep Karel niet zoo goed. Hij begreep alleen maar, dat ze nu doornat zouden worden.

„Wat zullen we nat worden,” zei hij dan ook, „doornat.”

„Arm ventje,” antwoordde vader deelnemend en bezorgd; „arm ventje; zet je kraag maar hoog op en kruip dicht tegen me aan.”

Ze waren bij 't huis van Noyens, den herbergier in „'t Wapen van Keppel.”

Op den hoek van dit huis stond een regenton, die overstroomde. De grond om de ton stond vol plassen.

„Daar ligt zij,” riep Karel eensklaps en liet zijn vaders hand los en liep op de paraplu aan, die met den stok naar boven tegen de ton lag. De paraplu stond vol water.

„Wat is ze zwaar,” zei Karel, met moeite de paraplu optillende.

„Gelukkig,” juichte vader, den stok in de hand vattende, „ik had haar niet graag verloren.”

Dit begreep de wind ook, daarom had hij de paraplu in den hoek van de regenton laten liggen.

Nu waren vader en kind voor de herberg: „’t Wapen van Keppel,” waarvan de eigenaar tevens kruidenier was.

Door de ruit, die in ’t bovendeel der winkeldeur zat, viel het licht op ’t plein voor de herberg, waarop een paar voerbakken stonden. Karel zag er een in ’t licht en riep: „Kijk, vader, daar staan die voerbakken nog. Daar kropen Dirk Post en ik altijd in, als er geen paarden voor stonden. Weet u dat nog, vader? En dan kwam Noyens en joeg ons er uit, en eens gooide hij ons een emmer water over ’t hoofd. Toen was ik kletsnat, en joeg moeder mij naar bed, zonder eten. Weet u dat nog, vader?”

„Jawel,” antwoordde vader, die echter niet hoorde, wat zijn kind zei, want hij keek maar aldoor over ’t schoolplein naar ’t kerkhof, met zijn ruischende olmen en hoogen, zwarten toren.

„En ’s avonds,” ging Karel voort, „bracht moeder mij toch een boterham, voor ze naar bed ging.”

Het „Wapen van Keppel” waren ze voorbij.

„Ken je dit huis nog?” vroeg vader, stilhoudend voor een klein huisje met een tuin er voor.

Karel keek een oogenblik, zonder te antwoorden.

Doch eensklaps riep hij uit: „Ja, ja, vader; daar hebben wij gewoond; daar staat de pruimeboom. Daar ben ik eens uitgevallen.”

„En heb je je been gebroken, mijn jongen. Weet je dat nog?”

„Ja, vader en toen zei Dirk Post, dat ik „van pres” er uit gevallen was, om lekkere koekjes van moeder te krijgen.”

Vader lachte even.

„Ja vader,” ging Karel voort, vaders lachen als een twijfel aan de waarheid zijner bewering aanmerkende, „ja vader, dat is zoo. Dirk zei dat, toen hij bij

mijn bed zat."

„Ik geloof het wel, mijn jongen. En weet je nu wel, wie hier woont?"

„Jawel, vader; grootmoe woont hier, hebt u mij verteld."

„Juist, mijn jongen en oude Bet ook. Ken je oude Bet nog wel?"

„Oude Bet," herhaalde Karel, „oude Bet, neen vader, die ken ik niet."

„Kom jongen, ken je oude Bet niet meer, die vroeger naast ons woonde, en die jou eens...?"

„O, ja, ja, vader," riep Karel eensklaps uit, „oude Bet, die had zoo'n grooten neus."

„Juist, Karel. Kom, houd mij nu maar aan mijn jas vast. Ziezoo, nu loop je maar achter mij, voetje voor voetje; het pad naar de deur is heel smal."

Zoo, achter elkaar, gingen vader en zoon 't smalle voetpad op, dat naar de voordeur leidde.

Ik laat ze een oogenblik alleen, om u wat nader met deze twee menschen en hun doel voor dezen avond in kennis te stellen.

Vermeer, Karels vader, had drie jaren geleden het dorpje Hoog-Keppel verlaten, waar hij eenige gelukkige jaren had doorgebracht. Hij was timmermans-knecht bij Banken in Laag-Keppel geweest. Een zeer slappe tijd noodzaakte dezen enkele knechts uit zijn dienst te ontslaan. De ongehuwden en die, welke den kortsten tijd in zijn dienst waren geweest, kregen gedaan. Bij dezen behoorde ook Karels vader.

Deze slag trof hem eenige maanden na den dood van zijn vrouw. Karels vader besloot nu elders werk te zoeken en het dorpje te verlaten, waaraan al zijn

blijde, maar ook droevige herinneringen verbonden waren. Op vele plaatsen bood hij bij aannemers en bouwers zijn diensten aan. Ten laatste bekwam hij werk bij Van Dril, aannemer en timmerman te Arnhem. Hij was na zijn vertrek, nu ruim een jaar geleden, niet meer in het dorpje geweest. Hij had er wel altijd naar verlangd, dat lieve plekje eens weer te zien, waar hij zoo veel gelukkige dagen had doorgebracht. Maar de reis kostte veel geld, en zijn verdiensten waren gering. Doch, nu Karels grootmoeder jarig was, was hij over alle bezwaren heengestapt en had de reis naar Hoog-Keppel ondernomen. Ook had hij zijn schoonmoeder in geen jaar gezien. Toen zijn vrouw nog leefde, woonde het oude mensch te Winterswijk. Hier bleef ze na den dood van Vermeers vrouw nog een paar maanden wonen, verkocht toen haar huisraad en ging inwonen voor vier gulden 's weeks bij oude Bet, die van een spaarduitje rustig leefde. Oude Bet was jaren lang kamenier geweest bij twee baronnessen van Pallandt van Laag-Keppel. Toen Bet oud begon te worden, kreeg ze een aardig pensioentje, 't welk bij haar spaarduitjes gevoegd, haar een rustigen, ouden dag bezorgde.

Hoewel eenige jaren ouder dan Bet, was Karels grootmoeder in haar jeugd Bets vriendin geweest. Geen wonder dus, dat beiden zeer in hun schik waren, toen ze als twee oudjes weer in één huisje kwamen te wonen. Vandaag was de oude grootmoeder jarig, en Karels vader wilde de goede ziel eens verrassen.

Nu ge weet, wie de personen zijn, met wie ik u in kennis heb gebracht, keer ik terug naar vader en

zoon, op 't oogenblik, waarop de eerste de deur opende.

Het was geen stadsche deur, die je niet van buiten zonder sleutel kunt openen, maar een echte dorpsdeur, waarvan je de kruk maar behoeft om te draaien om binnen te kunnen gaan.

„Niet hard praten,” zei vader, de deur openende, „we moeten grootmoe verrassen.”

Karel sprak nu niet meer.

Ze stonden in de gang, die donker was.

Het was doodstil in huis; geen geluid hoorden ze dan het eentonig „tik-tik” der groote, Friesche klok in den hoek der kamer, waarvan de deur op een kier stond.

„Hm,” humde vader.

De deur op 't eind der gang ging open en de oude Bet verscheen, een groote, staande lamp in de hand.

Ze naderde, haar lichaam voorovergebogen, de staande lamp in de rechterhand, haar linker op den rug, haar kleine, aschgrauwe oogen strak gevestigd op de twee menschen aan 't andere einde der gang.

„Volk? Ben jij het Noyens?” vroeg ze.

„Neen, Bet,” antwoordde Karels vader; „ik ben het, Vermeer met Karel.”

„Hè,” riep Bet ten hoogste verwonderd, „hè,” en bij dat hè schoot ze met meer snelheid, dan men van haar verwacht kon hebben, op vader en Karel toe.

Toen ze de twee menschen bereikt had, nam ze haar bril van den grooten neus, hield de lamp ter hoogte van vaders gezicht en riep, haar linkerhand, waarin ze de bril geklemd hield, boven haar hoofd opstekende, „hoe is 't mogelijk.”

Daarop bukte ze zich tot Karel en herhaalde haar uitroep met nog meer kracht dan den eersten keer.

Karel ging onwillekeurig een pas achterwaarts,

toen de groote neus zoo dicht bij hem kwam. Nadat Bet van de eerste verwondering bekomen was, zei ze: „Daar doe je goed aan Anton, 't ouwe mensch zei vanmorgen nog: „Hè, nou moest Anton eens komen met den kleinen Karel, en ziedaar, daar sta je nu levend voor me. Gaat het goed tegenwoordig?”

„Ja Bet, 't gaat goed,” antwoordde vader.

Bet bracht de lamp voor vaders gezicht, zette nu den bril op haar neus, keek een oogenblik zwiingend vader aan, kneep toen haar oogjes half dicht, trok de mondhoeken naar beneden en schudde het hoofd.

„Nee Anton, je ziet er niet goed uit; je ziet wit; ja, ja, zoo gaat het in de wereld; een mensch kan zijn eigen maar niet vergeten; en 't is nou al een jaar geleden, hè?”

„Een jaar, ja,” herhaalde vader zuchtend.

„Waar blijft de tijd,” ging Bet voort. „Maar kom-aan, laten we naar 't oude mensch gaan. Ze slaapt, moet je weten. Och ja, een mensch van vier en zeventig jaar blijft zelfs op haar verjaardag niet wakker.”

Toen Bet dit gezegd had, ging ze vader en Karel voor naar de kamer aan 't achtereinde der gang.

In de breede leuningstoel lag Karels grootmoeder, 't oude hoofd in een dubbel gevouwen kussen. Twee vlokken zilverwit haar omlijstten haar vierkante slapen. Aan weerskanten van haar thans gesloten oogen en op haar breed voorhoofd, wezen vele en diepe rimpels op lang en veel lijden en beproeving, maar de goedige lach over gansch haar gelaat bewees, dat zij ondanks verdriet en lijden, haar zachte goedheid niet had verloren.

Ze ontwaakte, als onder den invloed van zes oogen, die op haar gericht waren, en met grootere vlugheid, dan men van iemand, die de zeven kruisjes al

lang achter den rug heeft, verwacht zou hebben, sprong ze op.

„Dag Anton, dag Anton,” riep ze uit, en tranen kwamen in haar oude oogen, toen ze zei: „Wat maak je me gelukkig, jongen.”

Vader schudde grootmoe's hand, kustte de oude vrouw en zei zacht: „Nog vele jaren, grootmoe.”

„Dank je, jongen, dank je.”

Karel stond naast zijn vader en keek sprakeloos de groote menschen aan.

Eensklaps kwam grootmoe op Karel toe.

„Dag, dag mijn jongen, mijn beste Karel,” riep ze gelukkig uit, „ken je me nog wel?”

Karel wist niet goed, wat hij zeggen zou. Neen, hij kende grootmoe eigenlijk niet meer, en toch, was er iets in haar gezicht, en ook in haar stem, dat Karel zich herinnerde.

Hij antwoordde dan ook op Grootmoe's vraag: „Jawel, grootmoe.”

„Beste jongen,” ging deze voort, „wat ben ik blij, dat ik je weer bij me heb.”

Plotseling, toen grootmoeder zoo zacht en teeder, zoo heel lief zei aan zijn oor: „Beste jongen,” herinnerde Karel zich die stem meer gehoord te hebben, en het was hem, als had hij zijn moeder terug gekregen. Nog nimmer had de herinnering aan zijn moeder zoo sterk in hem geleefd, als nu grootmoeder hem liefkoosde.

„Wat zie je er goed uit, mijn jongen, een kleur als melk en bloed.”

Met deze woorden zette de oude vrouw Karel op den stoel naast dien van zijn vader.

Dat vaders en Karels kleeren nat waren en beslijkt, daaraan dacht niemand. Ze dronken dien avond chocolade, door oude Bet klaar gemaakt,

aten koekjes, in den winkel bij Noyens gehaald, en lachten en praatten van vreugde en geluk. Oude Bet was naast Karel gaan zitten en toen ze hem zijn derde kopje en vijfde koekje gaf, keek Karel haar heel vriendelijk en vertrouwelijk aan.

Hij zag niet eens meer, dat Bet zoo'n grooten neus had.

De oude grootmoeder was overgelukkig, ze kon haar gezicht niet afhouden van haar blozenden kleinzoon, maar als haar blik een oogenblik rustte op 't bleeke, ingevallen gelaat van haar zoon, dacht ze: „Hij ziet wit, de arme jongen.” Dan kwam een trek van groote bezorgdheid op haar gerimpeld voorhoofd. Maar, wat grootmoeder dacht, zei ze niet, en toen ze op haar vraag: „Hoe gaat het tegenwoordig, Anton,” tot antwoord kreeg: „Best, moeder,” antwoordde ze: „Ik kan 't ook wel zien, jongen, je ziet er goed uit.”

Maar toen ze dien avond op haar bed lag, vouwde de oude vrouw haar handen, en bad om kracht en gezondheid voor haar zoon.

Karel kon dien nacht den slaap maar niet vatten. Buiten gierden de stormvlagen om de kleine woning en kletterend viel de regen neer op 't kleine dakraampje. Karel stopte zijn hoofd weg in 't kussen, dat hij dubbel vouwde, maar 't hielp hem niet, want 't stormgeloei en 't regengekletter drongen door het kussen heen in zijn oor. O! dat was zoo angstig voor den kleinen Karel. Die akelige geluiden buiten, en die stilte om hem, in 't kleine kamertje en in 't gansche huis.

Terwijl hij daar zoo lag, angstig voor wat hij niet hooren wilde, en toch hooren moest, dacht hij aan grootmoeder en vader, met een groot verlangen, dat ze bij hem waren.

Nog nooit had hij zich zoo eenzaam, zoo alleen, zoo verlaten gevoeld als thans. Hij had wel kunnen schreien van verlangen naar één, die hem zou toespreken, die hem zou troosten in zijn alleen-zijn.

Thans herinnerde hij zich goed, dat hij vroeger, toen moeder nog leefde, hier ook sliep. Ja, hij wist 't nu weer goed. Hier 't opkamertje, daar de huiskamer, dan de gang, daarnaast de mooie voorkamer, achter de keuken, en dan 't schuurtje, waarin altijd de geit en 't varken bij elkaar waren. O! hij herinnerde het zich zoo goed!

Hier, in dit kamertje had hij ook gelegen, toen hij zijn been gebroken had. Wat was hij toen ziek geweest. Moeder was altijd bij hem, en 's avonds vader en moeder beiden. Karel lichtte het hoofd op. Daar zaten ze: vader bij 't voeteneinde, moeder hier, dicht bij hem. Nu was het donker en er zat niemand, en toch zag Karel zijn moeder weer. Zie, ze lachte hem toe. Karel schrok, van wat hij zag, en angstig klemde hij zijn handjes aan de spijlen van zijn ledikant. Hij stopte weer zijn hoofd weg in de kussens, maar hij hoorde niet meer 't regengekletter en 't windgeloei. Hij zag alleen zijn moeder, haar zachte en goedige oogen op hem geslagen, en hij hoorde alleen haar vriendelijke, teedere stem, zacht zeggend aan zijn oor: „Mijn lieve, beste jongen, slaap zacht.”

En langzaam sliep Karel in, zich veilig voelend bij zijn lieve, beste moeder.

Den volgenden morgen was Karel pas in de huiskamer, toen vader al meer dan een uur geleden de deur was uitgegaan, om oude dorpsvrienden en kennissen te bezoeken.

Karel was zoo graag meegegaan.

Grootmoeder troostte hem, zeggende: „Van middag gaan we samen, mijn jongen.”

Toen 't onthijt was afgeloopen, ging Bet naar de keuken, om „de boel af te wasschen en den pot op 't vuur te maken,” zooals ze zeide.

Grootmoeder en Karel bleven alleen in de kamer.

„Ken je dit huis nog wel?” vroeg grootmoeder.

„Jawel, heel goed, grootmoe,” antwoordde Karel, en hij noemde in één adem alle deelen van 't huis op.

„Ken je je moeder ook nog wel?” vroeg grootmoeders eensklaps.

„Ja, o ja,” antwoordde Karel en hij dacht, „van nacht is ze bij me geweest, daar in 't zelfde kamertje, waar ik vroeger altijd sliep en waar ik ziek gelegen heb, eenige weken.”

„Zoo, zoo mijn jongen, dus je kent je moeder nog, je bent moeder dus nog niet vergeten,” riep grootmoeder uit en tranen kwamen haar in de oogen. „Vergeet je moeder nooit, mijn jongen, nooit hè, zul je dat niet?”

Karel antwoordde niet, maar vragend keek hij zijn grootmoe in haar betraande oogen.

Ze hield zoo veel, zoo heel veel van jou, mijn jongen.”

Toen grootmoe dit gezegd had, begon Karel te schreien.

„Beste jongen,” zei grootmoe toen aan Karels oor, en 't was hem, of hij weer dezelfde stem hoorde die hem ook gisteravond had toegefluisterd: „Mijn lieve, beste jongen, slaap zacht.”

Een oogenblik zweeg grootmoeder.

„Weet je nog wel, mijn jongen,” ging ze voort, „dat we vroeger altijd hier zaten. Jij bij je moeder op schoot, je vader daar in den hoek en ik hier in den leuningstoel. Dat waren heerlijke avonden, Karel, de heerlijkste van mijn leven. Elken zomer kwam ik een paar maanden hier. En als we dan hier zaten

Karel, jij altijd bij je moeder, dan zong ze altijd voor je. Ken je dat versje nog, Karel?"

„Jawel, grootmoeder, maar ... zingt u 't eens."

Karel vroeg het, omdat hij zoo heel graag uit grootmoeders mond dat lieve liedje eens hooren wilde.

„Toe grootmoe, zing 't eens," vroeg Karel nog eens. Grootmoeder drukte Karel tegen zich aan en zong:

Slape-Doe.

Dorpsliedje.

Muziek van v. d. Kraan.

Zonneke heeft er de bloemkens der wei
Zoo even goe-nacht gekust.
Nu legt het zich zachtkens in 't verre west
Op een rozenbed neder ter rust.
Bloemekens doen er de kelkjes toe;
Windeke zingt er van slape-doe.
Slape-doe- slape-doe,
Windeke zingt er van slape-doe.

Sterrekens blinken met goudene glans
En lichten op 't dorpje neer;
De nachtegaal kweelt er in 't verre bosch
Een zoet liedeke, smeltend en teer;
Vogelkens doen er de oogjes toe,
Nachttegaal zingt er van slape-doe.
Slape-doe, slape-doe,
Nachttegaal zingt er van slape-doe.

Kinderkens staken hun dartel spel;
Hun oogjes, die vallen haast dicht.
Nu gaan zij ter ruste en sluim'ren in,
Met een lachj' op het blozend gezicht.
Kinderkens zijn er zoo moe, zoo moe,
Moederke zingt er van slape-doe.
Slape-doe, slapedoe,
Moederke zingt er van slape-doe.

„Mooi,” riep Karel uit, toen de laatste toon van 't zangerige lied was weggetrild, „o, wat mooi,” en grootmoeder noch Karel had gezien, dat Karels vader in de deur stond, diep bewogen door wat hij zag en hoorde. Eensklaps liep hij op Karel toe en kuste hem, met tranen in de oogen.

„Zij moest het kunnen hooren, moeder,” riep hij schreiend uit, met zijn vinger wijzend in de richting van 't kerkhof.

Grootmoeder antwoordde niet, maar zij schudde het oude hoofd en snikte zacht.

Plotseling begon de torenklok te luiden. De dienst in de kerk zou een aanvang nemen.

Karels vader schrok, toen hij 't hoorde. „Zoo bomde ook de kerkklok, toen zij heenging,” riep hij schreiend uit, „maar...”

Vader zweeg.

„Wat een menschen,” riep hij eensklaps uit, door 't raam naar buiten turende. „Zie eens, Karel. Ken je er nog wat van?”

Karel sprong voor 't raam. Na een oogenblik riep hij: „Kijk eens vader, kijk eens grootmoe, daar loopt Dirk.”

En zonder meer te zeggen, liep hij de deur uit en de gang door naar buiten.

„Hei — hei Dirk,” schreeuwde hij.

Dirk keek om. Een oogenblik bleef hij staan, de handen in zijn zakken. Toen liep hij op Karel toe.

„Blief i'j hier?” vroeg Dirk, zonder te groeten bij Karel staan blijvend.

„Nee,” antwoordde deze, „van aovund goa 'k weer weg. Maor kom maor, gao maor met naor huus. Kom.”

Dirk ging mee. Grootmoeder vond goed, dat Dirk den geheelen dag bleef.

Wat hadden de twee jongens een pret! Het was, alsof ze nooit van elkaar geweest waren.

Onder het spel zei Karel dikwijls: „Ik kom toch weer hier, ik vin 't hier vul aardiger as in Arem.”

„Jao, dat mo'j doen,” zei Dirk, „i'j mot weer hier kommen.”

„Ik doe 't vast,” was Karels antwoord.

Toen Vermeer en Karel 's avonds vertrokken uit het dorpje, wuifden uit de verspreide woningen vele handen beiden na.

Grootmoeder, Bet, Dirk en diens vader brachten de beide reizigers naar de herberg „De Drie Zwaantjes.”

Toen de tram stil stond, en Karel instapte, riep Dirk:

„Nou mo'j gauw weerum kommen, heur.”

„Jao vast,” riep Karel terug.

De mensen in de tram lachten en een zei: „Wat een paar wiesneuzen.”

Maar de groote mensen wisten niet, dat Karel en Dirk 't heel anders bedoelden, dan zij 't begrepen.

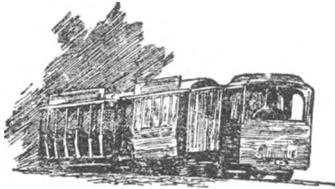
De tram zette zich in beweging en stoomde weg, de laan naar Doesburg in.

Grootmoe was in langen tijd zoo treurig niet geweest.

Grootmoe, Bet, Dirk en diens vader gingen terug naar 't stille dorpje.

Toen de kastelein van „De Drie Zwaantjes” in de gelagkamer terugkeerde, zei hij: „Vrouw, Vermeer met zijn jongen is hier. Zij zullen 't geweest zijn, die gisteravond nog zoo laat uitstapten.”

„Best mogelijk,” antwoordde de kasteleinsvrouw en ze dacht: „Dat is toch wèl goed volk.”

II.

Van een bleeke juffrouw. — Muis is te kort.

Klarendal is een wijk in het Noordwestelijk deel van Arnhem gelegen, en voor 't grootste gedeelte bewoond door arbeidersgezinnen.

De Staatsspoor in de richting van Velp scheidt genoemde wijk van de oude stad, die aan drie zijden door mooie singels en aan de zuidzijde door de rivier den Rijn is omgeven.

Op een warmen Augustusmiddag stond een troepje jongens druk pratende aan 't eind der Akkerstraat, een der vele straten in de wijk Klarendal.

Het was Zaterdagmiddag. De jongens hadden dus vrijaf van school en vrijaf van moeder, wie ze zoo aanhoudend en zoo dringend verzocht hadden te mogen gaan, dat moeder ten laatste, het zeuren moede, verlof gaf. Springend en zingend vlogen de jongens de deur uit, niet lettende op het schreeuwende zusje in de wieg en 't vele Zaterdagswerk, dat moeder nog verrichten moest.

Wie geen verlof had behoeven te vragen, was een der grootste jongens, die daar tusschen 't groepje staat. Ge begrijpt, wien ik bedoel: Karel Vermeer. Hij was, na zijn boterham gegeten en een stuk touw om zijn gebarsten klomp gebonden te hebben, de deur

uitgevlogen, tot groote ergernis van de vrouw, bij wie Karel en vader inwoonden.

„Blijf me liever helpen, kwajongen, uitvlieger, nietsdoener,” en meer dergelijke woorden riep ze Karel na, toen deze de trappen afholde.

Karel lette weinig op de booze juffrouw, doch liep de deur uit en de straat op naar 't groepje, dat hem reeds van verre met luide kreten van opgewondenheid ontving.

„Zullen we naar Velp gaan?” vroeg Kees Roos.

„Wat moet je daar nu doen?” vroeg Hein de Groot op een toon alsof hij zeggen wilde: „Hoe krijg je 't in je hoofd, zoo iets bespottelijks voor te stellen.”

„Doen?” herhaalde Kees, „plezier maken natuurlijk.”

„Zeker met de agenten,” lachte Paul Dirks.

„Ja, ja, met de agenten,” schreeuwden alle jongens.

„Een mooi plezier,” spotte Flip Bannink, „jij liever dan ik, Kees.”

Kees keek schuchter op zij, nu naar dezen dan naar genen jongen.

De herinnering aan het onaangename voorval met een agent beviel hem volstrekt niet.

Wat was er dan gebeurd? Kees moest een paar dagen geleden een boodschap voor zijn vader naar Velp doen. Halverwege kwam de paardentram hem voorbij. Achterop stond de agent Fokkers, die ook in Klarendal woonde, en bij de jongens dier wijk bekend stond als Broekie.

Pas zag Kees den agent staan of hij riep tot groot vermaak van al de menschen op en in de tram en van de voorbijgangers, maar tot groote ergernis van den politiedienaar zelf: „Broekie, hei Broekie.” Tegelijkertijd maakte hij een langen neus.

De agent werd vuurrood van kwaadheid, doch bleef, schijnbaar onverschillig, op de tram staan, begrijpende, dat hij zijn lastigen plager toch niet krijgen zou.

Door 't gelach der menschen aangemoedigd, maakte Kees de gekste grimassen.

Hij trok aan de pijpen van zijn broek en riep: „Broekie;” hij draaide den agent den rug toe, gaf zich zelf een slag met beide handen tegen zijn dijen en riep weer:

„Broekie, Broekie.”

Toen eindelijk de tram te ver weg was, zette Kees fluitend, zijn weg voort, in stilte zich verkneuterend van de pret, die hij met den agent had gehad.

Na zijn boodschap verricht te hebben, aanvaardde hij den terugweg. In de Steenstraat te Arnhem werd zijn oog getroffen door een groote plaat voor een sigarenwinkel. Met de handen in zijn zakken stond Kees voor de groote winkelruit, toen een zijner buurjongens, Hendrik Baan, bij hem ging staan, met de woorden:

„Zoo, Kees, jij hier?”

„Ja,” zei Kees en vertelde dadelijk zijn wedervaren op den Velperweg met Broekie.

Zoo druk waren beide jongens aan 't praten en zoo hartelijk waren ze aan 't lachen dat geen van beiden de oorzaak van hun pret, Broekie in hoogst eigen persoon, zag naderen.

Eer Kees dan ook erg in Broekie had, was deze van de tram en hem op zij gekomen.

„A — — schavuit,” riep de agent en greep den verschrikten Kees bij den kraag. Kees trok en schreeuwde:

„O, ik zal 't niet weer doen, au.”

Zijn buurjongen Hendrik, hoewel hij part noch

deel had aan 't gebeurde, had dadelijk, bij 't eerste woord van den agent, 't hazenpad gekozen, en was nu op vrij grooten afstand getuige van wat er plaats vond.

„Ik zal je Broekie,” schreeuwde de woedende agent, en zonder zich om Kees' huilen en spartelen en schreeuwen te bekommeren, pakte hij den jongen op, legde hem over zijn knie en gaf hem met zijn rechterhand een geducht pak voor de broek.

„Hoe smaakt je dat broekie,” riep de agent, nu rood van inspanning, en de slagen regenden op Kees neer.

Nu 't smaakte Kees niet erg: de harde handen deden op zijn gespannen broekje geweldig zeer.

Toen de agent oordeelde, dat hij zijn plager genoeg had gegeven, zette hij hem op den grond, doch hield hem vast bij een oor.

„Pas nu voortaan op, rekel; als ik je nog weer een broekie moet aanmeten, zal het er een zijn, die nog veel langer is.”

Toen liet hij Kees los, die zich ijlings uit de voeten maakte.

Kees had natuurlijk thans volstrekt den moed niet, zijn kwajongensstreek van dien middag te herhalen. Hij liep, zonder een woord te zeggen, weg. Doch toen hij dicht bij zich zijn buurjongen Hendrik zag, wilde hij zich groot houden en toonen, dat hij na zijn onaangename ontmoeting volstrekt niet bang was geworden. Hij keerde zich dan ook om en riep weer als dien middag: „Broekie, Broekie.”

„Heb je ooit,” bromde de agent.

„'t Is een rakker,” zeiden eenige menschen die het geval hadden bijgewoond en nu met den agent stonden te praten.

„'t Wordt hoe langer hoe erger,” zuchtte een lange,

bleeke juffrouw, die op de tram wachtte: „de jeugd wordt hoe langer hoe brutaler en ondeugender, 't is zonde.”

Een dikke kruidenier, die toevallig niet ver van de bleeke juffrouw stond, antwoordde: „Jongens zijn jongens, juffrouw; ze zijn altijd zoo geweest.”

De bleeke juffrouw schudde het hoofd, zuchtte en zei niets.

Kees was ondertusschen met Hendrik verder de stad ingegaan, al hun aandacht schenkende aan de uitstallingen in de winkels, en de platen voor de ramen.

Kees had natuurlijk graag 't voorval voor zijn buurjongens en schoolvrienden verzwegen, maar Hendrik vond 't geval natuurlijk te belangwekkend om het te verzwijgen. Vandaar dat de kennissen onder de buur- en schooljongens 't gebeurde spoedig wisten.

Nu waren ze weer bezig Kees te plagen, die niets anders doen kon, dan de schouders ophalen en glimlachen.

„Schei er nu maar uit,” zei hij ten laatste, een weinig boos, „en zeg maar, waarheen we dan zullen gaan.”

„Laten we slootje springen, ginds in de wei,” stelde Karel voor.

„'t Is zoo warm,” meende Hein de Groot, die als het „dikkertje,” bij de jongens bekend stond.

„Dikkertje heeft het natuurlijk weer warm,” antwoordde Paul Dirks lachend.

„Nou,” zei dikkertje.

„Dan moet je juist veel lopen,” raadde Karel aan. „Gauwer gezegd dan gedaan,” zei Paul, „dikke molten lopen niet graag; wat zeg jij Hein?”

„Nee,” zei dikkertje weer en wreef zich met de pet het zweet van voorhoofd en wangen.

„Zeur nu niet langer,” riep eensklaps een klein, pieperig stemmetje, „zeg nu, wat we doen zullen, anders ga ik naar huis.”

Dit pieperige stemmetje was van Jacob, wiens fijn, schreeuwerig stemmetje zijn naam geen oneer aan deed. Hij heette Muis.

„Niet zoo kwaad, Muisje,” zei Karel plagend, en nam, dit zeggend, het kleine, kribbige ventje onder zijn linkerarm en danste met hem in 't rond, tot groote blijdschap van de jongens, die dadelijk een kring vormden, waarin ze den dansenden Karel besloten.

„Laat me los, laat me los,” schreeuwde 't kleine Muisje en schopte met zijn beenen in de lucht en sloeg met zijn handen tegen Karels beenen.

Nu, de lucht kon er tegen, en Karels stevige beenen ook.

Hoe harder de beenen van 't kribbige Muisje schopten, hoe harder zijn handen sloegen, hoe luidruchtiger het troepje werd, en hoe harder Karel in 't rond danste.

Eensklaps liet Karel het kleine manneke los, uitroepende: „Dat is gemeen.”

„Wat?” vroegen alle jongens en kwamen om Karel staan.

„Hij bijt me,” antwoordde Karel en liet het bovenvlak van zijn hand zien, waarin vier tanden stonden.

„Dat is gemeen,” herhaalden alle jongens.

„Wat doet hij met me te dansen, net goed,” zei Muis; „hij sart me altijd.”

„Dat is niet waar,” zei Paul; „jij kunt niets hebben; jij wordt dadelijk kwaad.”

„Dat is zoo,” liet Flip Bannink zich hooren, „meester zei 't gisteren ook nog.”

„Hm — de meester,” smaalde Muis.

„Ja, en 't is waar ook,” voegde Kees er bij; „jij wilt altijd meespelen en je maakt dadelijk ruzie.”

Karel had al dien tijd niets gezegd.

„Kom, laten we gaan,” zei hij, na zijn hand nat gemaakt te hebben.

„Geef hem eerst een pak,” zei Flip, „hij moest het mij doen.”

„'t Is de moeite niet,” antwoordde Karel; „kom, vooruit, we gaan.”

„Allo dan,” riep Paul en stemde in:

„Wij zijn vroolijke jongeliën.”

Spoedig zong 't gansche troepje, behalve Muis, mee, en zoo zingend ging het de Akkerstraat uit naar de sloot, het doel van hun tocht.

Geruimen tijd vermaakten de jongens zich met slootje springen. Toen hun dit spel begon te vervelen, gingen ze in een breedere en diepere sloot, enkele minuten verder gelegen, baden. Dat was een pret! De druppels spatten hoog boven 't water uit en hun gelach en geschreeuw klonk ver weg over de stille weilanden.

Toen ze zich verfrischt hadden en de meesten reeds bibberden van de koude, kleedden ze zich en gingen, om weer warm te worden, haasje-over-spelen.

Zooals ik u reeds vertelde, was Muis een klein tenger mannetje, terwijl Karel een der grootste en breedste van 't groepje was.

Geen wonder dus, dat Muis met zijn korte been-tjes niet gemakkelijk over den breeden, forschen rug van Karel komen kon.

Dit begreep Karel ook. Daarom ging hij heel laag staan, zoodra Muis springen moest. In plaats nu, dat Muis stilzwijgend met Karels inschikkelijkheid ge-

noegen nam, werd hij, ziende, dat Karel zich bukte, zoodra hij Muis verwachtte, geweldig boos en riep: „Krimp je maar niet in, ik kan er best over.”

„Dat kun je niet,” antwoordde Karel; „als ik zoo hoog voor jou ga staan als voor de andere jongens, val je zeker.”

„Kun je begrijpen,” zei Muis, „blijf maar staan hoor; wat denk je wel?”

„Dat je valt,” antwoordde Karel, „je zult het zien.”

„Geen nood,” snoefde de kleine Muis en hij nam een grooten aanloop en — viel over den grooten rug van Karel met zijn neus in de natte klei.

„Zie je wel,” zei Karel.

Muis stond op. Alle jongens schoten dadelijk in een lach, want Muis had een stuk klei aan den top van zijn neus hangen.

Wat werd Muis nijdig!

„Jij laat mij vallen,” siste hij en liep op Karel toe. „Nog eens, als je durft; ik ben niet bang voor je, boerenkinkel.”

Dit woord was Karel reeds meer toegevoegd. Enkelen noemden hem zoo, omdat hij van een dorpje kwam.

„Ik kon het niet helpen,” antwoordde Karel bedaard.

De andere jongens waren inmiddels om Karel en Muis komen staan, nieuwsgierig, hoe dat geval zou afloopen.

„Pak ze,” riep Flip.

„Toe maar,” hitste Kees.

Karel zei niets. Muis zooveel te meer.

„Valschaard,” zei hij en ging op zijn teenen staan om zijn kleine vuist onder Karels neus te duwen.

„Begin, als je durft,” krijschte het kleine ventje, dat door Karels zwijgen hoe langer hoe kwaadardiger en moediger werd, „begin met me. Denk je, dat ik bang ben?”

Karel zweeg. Hij keek uit de hoogte neer op den kleinen, springenden en schreeuwenden Muis.

„Pak hem dan toch,” riep Kees.

„Geef hem een pak slaag,” liet Flip zich hooren.

Karel zei niets. Hij keek maar neer op den kleinen Muis.

De jongens dachten waarlijk en Muis natuurlijk ook, dat ze in Karels kalmte een bewijs van vrees moesten zien.

Hierdoor werd Muis nog stoutmoediger. Hij gaf Karel een stomp tegen de borst, die deze echter niet, wat de jongens natuurlijk wél verwachtten, met een terugstoot beantwoordde.

Steeds kalm zag hij op Muisje neer.

„Maar geef hem dan, toe, vooruit, laat jij je stompen, geef hem een pak; je kunt hem toch wel an,” schreeuwden de jongens dooreen.

Karel deed nog niets, en Muis werd steeds stout-

moediger: „Toe dan,” riep hij Karel toe en ging weer op zijn teenen staan en duwde hem weer de vuist onder den neus; „toe dan, als je een kerel bent.”

„Nee —” zei Karel eensklaps; „nee — ik wil niet; je bent me te kort.” — Dat was alles wat Karel zei, en 't maakte indruk.

Een oogenblik zwegen allen. Toen de eerste indruk wat verdwenen was, barstte eerst Paul, en toen de andere jongens in luid lachen los.

„Te kort, hij is te kort,” lachte Paul en viel op 't gras neer en lachte, dat hij schudde.

„Te kort,” schaterden weldra de andere jongens. „Muis is te kort,” en ook zij rolden zich luid lachend over 't gras.

Karel voegde zich bij hen.

Muis bleef toen alleen staan. Na eenige keeren gerold te hebben, stonden de jongens weer op en riepen Muis toe:

„Je bent te kort, Muis, je bent te kort.”

Toen de jongens dien avond naar huis keerden, echter zonder Muis, die reeds vooruit was gegaan, riep telkens een der jongens luid lachend uit:

„Muis is te kort, dat is hij.”

Alle jongens hadden sedert dit voorval een stille bewondering voor Karel. Ze hadden hem altijd goed mogen lijden, doch nu was hij hun held, omdat — hij zoo geheel anders had gehandeld, dan zij in zijn geval zouden gedaan hebben.

Natuurlijk werd het voorval den volgenden morgen druk besproken door de jongens, klasgenooten, en tot groote ergernis van Muis vonden ze de door Karel gebezigde uitdrukking zoo aardig en treffend, dat ze telkens riepen: „Die korte Muis, Muis is te kort.”

Ik zal niet zeggen, dat het mooi was van de jongens, Muis zoo te plagen, maar dat het goed voor Muis zelf was, is onbetwistbaar. Hij leerde er tenminste door, dat men niet steeds zijn eigen zin moet doordrijven, en niet zoo spoedig boos moet worden en nog vele andere dingen, die een mensch in zijn leven van niet te onderschatten waarde zijn. Ik wed, dat Muis in zijn later leven dikwijls aan de lessen van zijn speelmakkers heeft gedacht, lessen die hem de kunst leerden om met menschen om te gaan.

De eerste dagen was Muis dikwijls het voorwerp van den spot- en lachlust der schooljongens, doch na een paar weken was de aardigheid en de nieuwigheid er af, en werd Muis niet meer met Karels uitdrukking lastig gevallen.

Een onverwachte gebeurtenis in de klasse echter deed nog eens de jongens en ook den meester om 't gebeurde lachen.

De meester hield een repetitie over de vaderlandsche geschiedenis.

Hendrik moest over Oldenbarneveld vertellen. Nu, dat ging niet vlot. Hendrik was geen vluggerd en 't allerm minst wel in de vaderlandsche geschiedenis. Na veel vragen door meester wist hij eindelijk te vertellen, dat Oldenbarneveld raadpensionaris van Holland was en ter dood was veroordeeld.

„Wat waren de laatste woorden van den grijzen man?” vroeg meester.

Hendrik zweeg.

„Kom,” ging meester voort, „wat zei Oldenbarneveld tegen den beul?”

Een oogenblik stilte.

Toen riep Hendrik op een toon der hoogste zelfvoldoening: „Oldenbarneveld zei: beul, maak me kort.”

„Wat zeg je?” riep meester lachend uit, „wat zeg

je, maak me kort? Dacht Oldenbarneveld dan, dat hij te lang was?"

Op deze woorden van meester volgde een onbedaarlijk lachen der jongens, niet het minst natuurlijk van Karel, Paul, en de andere knapen, die bij de gebeurtenis in de wei tegenwoordig waren geweest.

„Maak me kort,” gichelde Paul.

„Hij is te kort,” lachte Karel. „Muis is te kort.”

Zoo uitbundig lachten de jongens, dat meester spoedig begreep, dat er iets bijzonders moest zijn.

Hij vroeg Paul naar de oorzaak van de jongenspret.

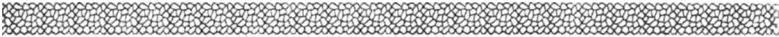
Het ging Paul niet gemakkelijk af meester het voorval op dien middag te vertellen. Hortend en stootend kwam het er uit.

Toen Paul had verteld en dus ook de meisjes der klasse wisten, wat er gebeurd was, lachten allen om 't geen Karel gezegd had. Meester ook.

Doch ziende, dat Muis, die natuurlijk niet meelachte, het huilen nader stond dan het lachen, beval hij de klas stil te zijn en te luisteren.

Na eenige moeite gelukte zulks aan de jongens.

Dit voorval had Muis veel geleerd en Karel tot een held onder de jongens gemaakt.

III.

Waarom Manusje zijn mes een halven
centimeter verzet, en meester zijn
mouwen opstroopt.

In een stille wijk van de stad was het dien avond zeer rumoerig. Om een moerassigen poel, dicht bij een blok in aanbouw zijnde huizen gelegen, vlogen eenige jongens, vijf in getal, wild schreeuwend rond. Luide kreten van: „Toe maar, toe jô, hou vast, trek, trek, trek, hij kruipt er uit,” en dergelijke uitroepen weerklonken aan alle zijden van den poel.

Wat gebeurde er, wat maakte de kelen zoo los? Een der jongens had een kat opgepakt, die bibberend van koude en angst, mauwend ineengedoken zat voor de deur van een huis. Na een paar keeren vergeefs gescheld te hebben, liep hij met de kat heen. In een oogenblik had hij enkele jongens om zich, die nieuwsgierig waren, te vernemen, eerstens, waar hij de kat vandaan had gehaald, en tweedens, wat hij voornemens was met 't beest te doen.

Joost Rikkers, zoo heette de jongen, die de kat had opgeraapt, wist eigenlijk zelf niet, wat hij met 't beest zou aanvangen.

„Verkoopen,” zei hij.

„Verkoopen?” riep Hein Wolf, „ben je gek! Denk je, dat er iemand is die zoo'n oude, vieze kat koopen wil.”

„Geloof het maar niet,” riepen de andere drie jongens.

„Wat dan?” vroeg Joost; „ik kan hem toch niet tot morgen vroeg in mijn arm houden!”

„Dat hoeft niet,” riep Hein; „we moeten een lolletje met hem hebben; weet je daar ginds dien poel. Ja? Nou, daar moeten we heen, daar kunnen we plezier hebben.”

„Hoe dan?” vroegen de andere jongens nieuwsgierig.

„Kijk,” zei Hein, terwijl hij een lang touw uit zijn zak haalde, „kijk, we binden hem aan dit touw. Een houdt het vast en een ander gooit de kat in 't water. Dan zul je hem zien spartelen.”

„Ja, goed bedacht,” riepen de jongens, behalve Joost, wien 't plan niet toelachte.

„Waarom nou?” vroeg hij.

„Waarom, waarom,” herhaalde Hein. „Voor de grap natuurlijk, je moet toch lol hebben. Als jij niet mee doen wilt,” voegde hij er smalend bij, „als jij soms te bang bent, geef hem dan maar hier.”

„O neen,” antwoordde Joost, „ik durf wel, kom maar.”

Toen vlogen de jongens naar den poel, Hein met het touw voorop, en Joost met de kat achteraan.

Het touw, stellig twee meter lang, werd om den hals van 't beest gebonden.

„Nu moet je een strik maken,” zei Dirk Vosters.

„Dat is oud nieuws, dat weet mijn tante ook,” antwoordde Hein grinnikend.

„Ja, maar,” vulde Dirk aan, „zoo een, die niet dicht gaat, als je aan het touw trekt; anders stikt het beest toch.”

„Ja,” riepen Joost en Willem Donker en Piet Voerbach, „niet een losse strik, die dicht kan.”

„Zoo dan,” zei Hein, na een knoop gelegd te hebben, zoodanig, dat de strik niet kon dichtschuiven.

„Mooi, nu opgepast,” riep Hein; „Joost, gooi hem er in.”

„Doe jij 't maar,” zei Joost; „ik kan niet goed gooien.”

„Daar gaat hij,” riep Hein, na de kat in zijn rechterhand gevat te hebben, „daar gaat hij,” en bons, daar plaste het dier in den poel.

„Hij verdrinkt stellig,” zei Joost.

„Ja, als een visch,” antwoordde Hein lachend, „zie hem spartelen, kijk jongens, kijk.”

En zelfs Joost, die eerst weinig zin bleek te hebben in het spelletje, raakte weldra ook in geestdrift voor 't wreedaardig vermaak, en spoedig was 't een gegil, een gevlieg en gelach om den poel, dat de enkele voorbijganger even deed stilstaan, bij zichzelf mompelend: „Wat is dat daar?”

Doch ziende, dat 't maar kwâjongens waren, liep hij verder.

Een oogenblik zullen we de jongens alleen laten en ons begeven naar die kleine dwarsstraat, schuin tegenover dat groote pakhuis. Uit een klein winkeltje, bij de jongens dezer buurt bekend als de „snoepkas,” komen op dit oogenblik twee jongens.

„Ik tien en een halve cent,” zegt de een.

„En ik twaalf en een half,” roept de ander.

De rechterhand van den eersten spreker, die Paul Dirks heet, verdwijnt in den broekszak, en terwijl de jongens voor den lantaarn staan blijven, telt hij zijn kameraad, die niemand anders is dan Karel Vermeer, twaalf en een halve cent voor.

„Gezien?” vraagt Paul; „een dubbeltje, twee cent en nog een halfje.”

„Ja,” antwoordt Karel.

„Waarom heb jij ook niet voor een paar cent brokken gekocht, Karel?”

„Ik... och, ik heb er geen trek in,” antwoordt Karel, maar 't water komt hem tusschen de tanden, als hij zijn vriend Paul een brok in den mond ziet steken.

„Geen trek,” herhaalt Paul; „je lust er toch wel een?” En zonder antwoord af te wachten, stopt hij Karel een brok in de hand.

En Karel bijt er niet een stukje af, neen, hij gooit 't geheele brok in den mond en aan zijn gretig kauwen is het te zien, hoeveel hij van zoo'n suikerbrok houdt.

Hoe kwamen de jongens toch aan die centen en waarom had Karel ook niet, als Paul, voor een paar centen brokken gekocht?

Ik zal 't u vertellen. Ze waren niet ver van het station, toen een heer, met een valies in de eene, en een paraplu en wandelstok in de andere hand, hen achterop liep, luid roepende: „Jongens, wijs mij den weg eens naar hotel „de Pauw”.”

Karel, die nog niet zoo lang in Arnhem woonde, kon den vreemden heer niet van dienst zijn, doch zijn vriend Paul, die een Arnhemsche jongen was, verzekerde den mijnheer, hem in vijf minuten te brengen, waar hij wezen moest.

„We zullen u wel even terecht brengen,” zei hij.

„Dank je, jongens,” zei de vreemdeling, toen ze stil stonden voor 't hotel. Met deze woorden haalde hij zijn geldbeurs uit den zak, nam er een kwartje uit en gaf dit aan Paul, zeggende: „Samen deelen, hoor.”

„Dank u, mijnheer,” zei Paul en tikte even, als een echte pakjesdrager, met den wijsvinger tegen

de klep van zijn pet.

„Dat is een hooge,” juichte hij, toen hij en Karel om den hoek van het hotel waren, „een kwartje voor ons tweeën! Jongen, Karel, dat is ieder twaalf en een halve cent.”

„Goed gerekend,” juichte Karel.

In den winkel, waaruit we beide jongens zooeven zagen komen, had Paul voor twee cent brokken gekocht en zodoende 't kwartje klein gemaakt.

„Twaalf en een halve cent,” dacht Karel en hij drukte de geldstukjes tusschen de vingers van zijn linkerhand, die hij diep in zijn zak stopte, „twaalf en een halve cent.”

„Hier heb je nog een stuk, Karel.”

„Neen Paul, ik lust niet meer! ik houd niet van zooveel zoetigheid,” antwoordde Karel, de hand, waarmee Paul hem een stuk toereikte, afwerende. Doch terzelfder tijd keken Karels oogen begeerig naar dien verleidelijken suikerbrok.

Voort liepen beide jongens, en Paul kauwde zijn brokken en smakte met de lippen, en Karels oogen loensden naar de stukken, die één voor één naar Pauls mond verhuisden.

Inmiddels gingen Karels beenen al vlugger en vlugger en beide jongens liepen weldra in sukkeldraf.

„Wat vlieg je,” hijgde Paul, moe van 't kauwen, maar nog meer moe van 't loopen, „heb je haast?”

Ja, Karel had haast, al hield hij nu ook zijn pas in. Karel had haast bij vader te komen, die weer zonder werk was, de gansche week al.

De villa's op den Velperweg waren al eenige weken af. Van Dril ontsloeg toen enkele werklieden uit zijn dienst, ook Karels vader. Gelukkig had deze in de goede dagen een appeltje voor den dorst bewaard, dat nu, in den werkeloozen tijd, gebruikt werd. Na

lang zoeken vond vader werk bij baas Pronk en later, toen ook deze zijn diensten niet meer behoefde, bij baas Vlier, en thans werkte vader van dag op dag en van week op week. Doch deze week had vader nog geen werk kunnen vinden.

Geen werk! Geen geld! En de vrouw, bij wien ze een klein achterkamertje hadden gehuurd, dat voor huis- en slaapkamertje diende, die vrouw moest geld hebben, geld voor huur, en voor 't eten.

„Zonder geld geen eten,” zei ze Maandagmorgen, toen vader haar meedeelde, dat hij zonder werk was. „Kan ik van den wind leven?”

En toen vader zei: „Ik zal 't je later wel betalen, als ik weer verdien,” antwoordde ze: „Mooi praten, mooi praten, boter bij de visch, hoor!”

Toen was vader ten einde raad.

„Geef me dan maar dat kastje van je, dat leelijke, geverfde ding in den hoek,” zei de vrouw. „'t Ding is niet meer waard dan vier gulden. Ik zal je een week eten geven. Ik wil je ook niet het vel over de ooren halen.”

Eenige oogenblikken stond vader toen in stil gepeins en zuchtend kwam het er uit: „'t Is goed, neem het kastje.”

Vader ging heen, toen hij 't gezegd had en Karel zag tranen in zijn oogen.

„'t Kan nu niet te breed deze week,” riep de vrouw vader nog na, „'t is maar vier gulden.”

Vader en Karel hadden daarop 't kastje uit hun achterkamer weggedragen en neergezet in de voorkamer van de vrouw. Toen ze terugkeerden in hun woonvertrek, keek vader Karel langen tijd aan en zei:

„Dat moet ik terugverdienen, jongen; ik heb 't nog met je moeder gekocht in Doesburg.”

Karel zei niets, maar de tranen in vaders oogen

deden ook zijn oogen vochtig worden. Weer dacht hij aan de stille woning op 't aardige dorpje Hoog-Keppel en aan zijn lieve moeder, die daar lag op den heuvel, en aan grootmoeders woorden:

„Vergeet je moeder niet, mijn jongen.”

Dezen middag, en ook de vorige reeds, was 't stukje spek kleiner dan ooit geweest, ten bewijze, dat de vrouw haar belofte gestand deed. Maar nu had Karel twaalf en een halve cent, nu kon hij een stuk brood en nog wel een stukje kaas of worst koopen voor vader, die misschien honger had.

Hij had geen honger. Pas toch had hij een groote wortel van Paul gekregen, wiens vader een kleine groentenwinkel had. Maar vader zou smullen, vader zou zich te goed doen aan het brood en de kaas of de worst.

Al deze gedachten deden Karel weer harder loopen naar huis, waar hij vader gelukkig zou zien!

De weg naar huis leidde niet ver van den poel. Geen wonder dus, dat beider opmerkzaamheid werd getrokken door 't gegil en geschreeuw der jongens, die zich nog altijd vermaakten door de arme kat te martelen.

„Hoor hem blazen,” „zie hem springen,” „kijk, hij steekt zijn tong uit,” „verslik je niet, muizenvreter,” en meer dergelijke uitroepen vingen Karel en Paul op.

„Wat zou er zijn?” vroeg Karel.

„Ik weet het niet,” antwoordde Paul; „kom, we gaan kijken, wat er is.”

Hoewel Karel liever was doorgeloopt, liet hij zich een „'t is goed,” ontvallen en snelde met zijn vriend naar den poel.

Daar gekomen zagen ze met één oogopslag 't gansche tooneel.

Midden in den poel spartelde de kat, die allerlei

pogingen deed zich naar den kant te werken, maar daarin verhinderd werd door het touw, dat nog altijd door Hein gestuurd werd.

„Dat is gemeen,” zei Paul dadelijk tot Karel.

Een oogenblik bleef deze sprakeloos staan. Hij verroerde zich niet. Hij keek maar aldoor naar 't arme, gemartelde beest. Toen opeens sprong hij, na zijn

grooten schat diep in den binnenzak van zijn jas verborgen te hebben op Hein los en rukte hem het touw uit de hand. Tegelijkertijd gaf hij hem een geweldigen stomp tegen de borst, zoodat Hein op den grond smakte.

„Dat is gemeen,” siste Karel.

De andere jongens, de uitwerking van Karels optreden ziende, schoten toe.

„Maak dat je weg komt, gaat het jou aan?”

schreeuwden alle jongens, behalve Joost, die niets zei.

Paul was inmiddels naast Karel komen staan en aan de uitroepen en blikken was het duidelijk op te merken, dat een vechtpartij van de twee groepen niet zou uitblijven.

Karel, de ongelijkheid der krachten inziende, en begrijpende, dat 't arme slachtoffer van de jongenswreedheid bij een verlies van zijn kans niet gebaat zou zijn, koos de verstandigste partij.

„Niet vechten,” dacht hij.

Dan 't beest maar aan zijn lot overlaten? Een oogenblik dacht hij er aan heen te gaan, doch toen hij 't arme, gemartelde dier weer zag, slaande met zijn pooten om weg te komen uit 't water, dat zijn graf dreigde te worden, uitte zich Karels innig medelijden op de meest treffende wijze.

„Ik wil hem koopen,” zei hij, „voor een dubbeltje.”

„Voor een dubbeltje,” herhaalde de heldhaftige aanvoerder, „wat zeg jelui er van, jongens?”

„Mij goed,” zei Joost.

„Doen,” zeiden insgelijks de anderen.

„We koopen twintig sigaretten, elk vijf,” zei Hein.

Poes werd op 't droge getrokken.

„Nou het dubbeltje,” zei Hein, „wat denk je wel.”

Karel tastte in den binnenzak van zijn jas en een oogenblik later verdween het dubbeltje uit zijn zak in Hein's hand.

Op dit oogenblik keek Karel met een blik van hevige woede zijn tegenstanders aan. Het scheelde weinig, of hij had Hein een tweeden, hevigen stomp gegeven.

„Valschaard,” siste het zacht tusschen zijn tanden, en hard en dreigend liet hij er op volgen: „Dat zal ik je betaald zetten.”

Toen gingen Karel en Paul weg en geen der jongens, maar ook Paul niet, wist, welk een opoffering zich de arme Karel getroost had, om 't leven van de kat te redden. Toen Karels hevige woede wat bekoeld was, perste het verdriet over 't gemis van zijn dubbeltje hem een traan uit 't oog. Doch Paul zag 't niet.

„Begrijp je zoo'n gek,” zei Hein, „die geeft een dubbeltje voor een verzopen kat.”

„Waar breng je hem heen?” was Pauls eerste vraag, toen hij en Karel op weg waren naar huis.

„k Weet het niet,” was alles, wat hij zei.

Bij de eerste zijstraat hield Paul stil.

„k Ga hierheen,” zei hij. „Kom je morgen vroeg op school? Ik ben er om kwart over acht.”

„Goed,” antwoordde Karel en vervolgde zwijgend zijn weg.

Bij de deur van zijn huis bleef hij staan.

„Wat moet ik beginnen?” had hij zich den ganschen weg afgevraagd, zonder een bevredigend antwoord te vinden. Eén zaak stond bij hem vast: hij kon het dier niet meenemen naar huis. Wat zou vrouw Doon zeggen? „Nog een opeter,” zou ze hem toesnauwen, „marsch er mee. Moet jij je vader nog armer maken,” zou ze hem waarschijnlijk toevoegen. Karel dacht er aan, dat dit laatste hem zou worden gezegd, en 't bloed steeg hem naar 't hoofd. „Als ze dat zei,” dacht hij, en onwillekeurig balde hij zijn vuist, „dan...”

„Miauw,” klaagde poes.

Een oogenblik dacht Karel er aan het beest bij een der burens af te geven, maar hij gaf zijn plan op, wel wetende, dat geen der menschen in de straat het breed had.

„Bij een van hen zal hij 't nog niet goed hebben,”

zei Karel tot zich zelf.

„Weer neerzetten, dan?” Maar, had hij daarvoor zijn dubbeltje weggegeven, had hij daarvoor de zekerheid, dat zijn vader dien avond brood met kaas of worst zou krijgen, opgeofferd, om nu in onzekerheid te blijven, omtrent het lot van zijn arme geredde? Wat moest de jongen met 't arme beest doen? Hij dacht, en dacht — en...

„Naar meester,” riep hij eensklaps, zoo hard, dat een voorbijganger staan bleef, met de vraag: „Wat wou je!”

„Niets,” antwoordde Karel en zonder antwoord af te wachten, liep hij zoo hard hij kon naar de woning van meester Kuyk, die op den Klarendalschen weg woonde.

Karel belde.

De vrouw van meester deed open.

„Zoo, ventje.”

„Dag, juffrouw.”

Karel nam zijn pet af, doch bleef aarzelend staan, met zijn hoofddeksel in de hand, en de natte kat op den arm.

„Wat wou je, ventje?”

„Ik... juffrouw... Is de meester thuis?”

„Jawel,” antwoordde de juffrouw, en toen met een langen gil: „Jan!”

Wat klonk dat gek, „Jan” tegen zijn meester.

„Ben jij uit de klas van meester?”

„Ja juffrouw.”

„Kom dan maar binnen, ventje.”

Pas stond Karel in de gang, of meester kwam de kamerdeur uit.

Dadelijk herkende hij zijn leerling en zei:

„Wel zoo, ben jij daar, Karel?”

„Wat zie ik,” ging meester, naderbij gekomen,

voort, „breng je visite mee ook?”

Zoo beschroomd als Karel geweest was tegenover de juffrouw, zoo vrijmoedig was hij tegen zijn meester.

„Ja meester,” antwoordde hij, „ik wou u vragen, of u deze kat wou hebben.”

„Dat is heel aardig van je, Karel, maar, ik heb al

zoo'n viervoeter, wat moet ik met een tweede doen?”

Daarop kon Karel zijn meester geen antwoord geven. Hij zei dan ook alleen maar: „Neem hem maar, meester?”

„Van wien is hij?” vroeg meester, „en hoe kom je aan 't beest?”

Op de eerste vraag moest Karel het antwoord schuldig blijven. Op de tweede antwoordde hij: „Gekocht.” Daarop vertelde hij zijn wedervaren van

dien avond. Toen Karel alles verteld had, keek de meester zijn vrouw eens aan en toen de laatste toestemmend knikte, zei meester:

„Je hebt goed gedaan het arme dier te redden, Karel. Ik zal het voor je houden, tot ik zijn baas of meesteres hebt teruggevonden.”

„Alsjeblieft,” zei Karel.

„Maar zóó kan hij niet in de kamer,” zei de juffrouw.

„Dan zullen wij hem schoonmaken, hè Karel?”

„Goed, meester.”

Meester en Karel gingen naar de keuken.

Een oogenblik later was meester aan 't borstelen en wrijven en kammen, dat 't een lust was, tot groote blijdschap van Karel, die zijn schuierenden meester zoo vermakelijk vond, dat hij uitriep: „Wat ziet u er nou anders uit, meester.”

Wat Karel van meester zei, had hij zeker ook wel van poes kunnen zeggen. Deze zag er zoo netjes uit, toen zij schoongemaakt was, of ze een deftige kat was.

„'t Is of hij een ander pak aanheeft,” zei meester.

Meester nam de kat mee naar de huiskamer.

„We zullen onze poes maar zoolang boven in haar mandje zetten,” zei de juffrouw; „als we ze bij elkaar laten, zullen ze gaan vechten.”

De grijze kat van meester Kuyk ging naar boven.

„Wat heb je nog voor hem betaald?” vroeg meester, toen hij de kat in de mand had gezet.

„Een dubbeltje, meester.”

„Zoo, een dubbeltje, en hoe kwam je aan zooveel geld?”

Karel vertelde 't geval met den vreemden heer.

„Wat had je met het dubbeltje willen doen, Karel?”

Karel aarzelde.

„Nou?”

„Aan vader geven, meester.”

„Dan krijg jij je dubbeltje terug, Karel,” zei meester toen. „Dat is niet meer dan billijk. Als ik nu de eigenaar of de eigenares terugvind, zal ik op mijn beurt mijn geld ook wel weerkrijgen. Dat is billijk zoo, hé?”

„Ja,” zei Karel vroolijk, en stak het dubbeltje bij de twee en een halve cent onder in zijn binnenzak.

Een oogenblik later rende hij de straat uit naar huis en zijn vingers omklemden weer zijn groot bezit en zijn hart klopte van innige dankbaarheid voor den meester.

Hij holde de Akkerstraat in tot aan de broodbakkerij van De Beste. Een oogenblik bleef hij voor het groote glas staan en tuurde naar binnen, overwegende, wat de brooden, die in verschillende grootte en onderscheiden vorm voor 't raam lagen, wel zouden kosten.

„Als ik er een van vijf of zes centen kan krijgen,” dacht hij, „zal ik het nemen. Voor mijn overige centen koop ik dan kaas of worst.”

Daarop ging hij den winkel in.

„Een broodje van zes cent,” riep hij de binnentredende vrouw toe.

„Dat heb ik niet, wel van zeven.”

„Ook goed,” antwoordde Karel.

Het broodje was ingepakt en het dubbeltje op de toonbank gelegd.

Karel had onderwijl berekend, hoeveel sneden er wel uit zijn broodje gingen. En de uitkomst van zijn berekening overtrof dermate zijn verwachting, dat hij van louter blijdschap zich in de handen wreef.

„Ben je koud?” vroeg de juffrouw.

„Een beetje,” antwoordde Karel.

De juffrouw telde Karel drie centen in diens hand en gelukkig liep Karel de deur uit.

Een paar huisjes verder was de winkel van baas Te Wechel. In de gansche buurt was deze minder goed onder zijn waren naam, dan wel onder dien van „Manusje van Alles” bekend, een bijnaam onder-tusschen, die Te Wechel zich tot een groote eer rekende.

Een enkele blik in het inwendige van Te Wechel's winkel is voldoende om u 's mans bijnaam verklaarbaar te maken.

Links van de straat komende liggen op schalen en borden, die ordeloos dooreen en zelfs op elkaar staan, allerlei artikelen, als boter, kaas, spek, worst, ham, haring en eieren, terwijl aan den tegenovergestelden kant, rechts, de afdeeling „kruidenierswaren” zich bevindt. Op den achtergrond is datgene, wat Te Wechel den bijnaam van Manusje van Alles volkomen waardig maakte. Daar ligt een zwaar petroleumvat heel broederlijk tusschen een kist sinaas-appelen en een dito met vuurmakers; daar liggen in den hoek op een hoop steenkolen, een partij korte en lange turven, terwijl aan den muur stokvisch hangt tusschen touwen, linten, schoenriemen, emmers en borstels.

Met de woorden: „Mag ik voor vijf centen worst,” trad Karel den winkel binnen.

„Alsjeblieft,” zei Te Wechel.

„Neen,” riep Karel eensklaps, „niet voor vijf, maar voor vijf en een halve cent.”

„Ook goed,” antwoordde Te Wechel, en hij plaatste, dit zeggende zijn mes een halven centimeter verder naar 't achtereinde van de worst en sneed ze door

„Nog iets?”

„Neen, dankje.”

Drie minuten later stormde Karel, gelukkig met zijn brood en zijn worst, de trappen op naar het kleine achterkamertje, waar zijn vader hem reeds niet zonder ongerustheid wachtte.

Wat zette vader oogen op, toen Karel de worst en het brood voor hem op de tafel had gelegd.

„Hoe kom je daaraan, mijn jongen?”

Karel vertelde het gebeurde van dien avond.

„Beste jongen,” was alles wat vader zei.

Maar in den toon, waarop vader sprak, lag Karels grootste belooning.

Toen vader een oogenblik later zoo recht hartelijk smulde van het brood en de worst en ook Karel zich zijn boterham goed liet smaken, keek deze zijn vader triomfantelijk aan, en al zijn liefde, maar ook al zijn overmoed uitte zich in deze woorden:

„Vader, nou moet het kastje daar ook weer in den hoek.”

„Ja, mijn jongen,” zei vader, „dat zou ik zoo prettig vinden, maar... ik ben zonder werk, wie weet voor hoe lang.”

IV.

Droefheid en Kinderliefde.

„Kom je gauw terug, Karel?”

„Ja vader, dadelijk.”

De deur ging open en terwijl Karel zich van huis verwijderde, klom zijn vader de smalle, donkere trap op naar boven.

Hier gekomen, stak hij de kleine, staande lamp met de gebarsten ballon op en zette zich neder op een stoel bij de tafel.

Voor hem lagen drie sneden brood naast een kop lauwe koffie. Vader nam een teug van 't smaaklooze, slappe vocht en bleef toen zitten, strak voor zich uit turend in 't onzekere, matte licht.

Het is den armen man aan te zien, dat hij veel heeft geleden, sedert hij het kleine dorpje verliet. Zijn matte oogen getuigen van zorg en moeheid, terwijl de bleeke, ingevallen wangen en witte lippen wijzen op ontbering en kommer.

„De vorige twee weken niets verdiend, het overgespaarde geld reeds lang op,” mijmert Vermeer, terwijl hij zijn hoofd schudt. „Niets verdiend. En nu nog geen werk! Wat moet er van mij en van mijn armen jongen worden?”

Zijn oogen dwalen mijmerend over de tafel naar den hoek.

„Weg,” roept hij half luid, „weg.”

Van den hoek gaan zijn oogen naar den schoorsteenmantel en tranen komen in Vermeers oogen.

Het klokje, dat jaren lang zulk een gezellig getik deed hooren, dat hem herinnerde aan de stille, gelukkige dagen op het kleine dorpje, dat met zijn vriendelijken slag hem vertelde van haar, die eenmaal hem en zijn kind al haar liefde schonk, was weg. Vrouw Doon had het in pand genomen voor veertien dagen kost en inwoning. Hoe smartelijk hem 't gemis ook trof, hij moest het hem dierbare voorwerp wel afstaan aan de hartelooze vrouw, die geen uitstel gedoogde.

Twee weken zou ze hem en Karel eten en huisvesting geven voor het „ding,” zooals ze zeide, dat niet meer dan negen gulden waard was.

Vermeer moest toestemmen, hoe ook zijn hart leed bij de gedachte, dat hij ook die herinnering aan zijn lieve, gestorven vrouw moest afstaan.

„Ik kan het altijd voor dien prijs terug koopen, zoo goed als mijn kastje,” had hij nog bedongen, en vrouw Doon had er in toegestemd, hopen de, dat zulks nimmer zou gebeuren.

Vermeer staarde weer voor zich uit in 't weifelen de licht. Nog nimmer was zijn moedeloosheid zóó groot geweest als dezen avond. De stilte om hem beangstte hem, de stilte, die niet meer werd afgebroken door het tikken der kleine klok. Vermeer stond op en luisterde.

Had hij 't klokje maar weer, hoorde hij maar weer zijn helderen, kalmen slag. Hij deed een paar stappen vooruit tot bij den muur, die zijn kamertje van dat van vrouw Doon scheidde. Hij legde zijn hoofd tegen den wand en luisterde. Heel flauw klonk 't getik van zijn klokje uit de andere kamer in zijn

oor, en terwijl hij er naar luisterde, sprongen tranen hem in de oogen.

„Weg,” barstte hij uit en viel weer neer op den den stoel, „ook dat weg, misschien voor altijd.”

Andermaal verviel de arme man in droef gepeins. Den ganschen dag had hij geloopt, straat in, straat uit, vragend om werk. Doch vergeefs! Aannemers, timmerlieden en particulieren — geen, die zijn diensten begeerde. Met hoop was hij dagen lang en ook dezen morgen nog de deur uitgegaan, doch na uren van vermoeiend zoeken en angstig vragen en teleurstellende antwoorden, was zijn hoop weg en maakte een sombere moedeloosheid zich van hem meester.

Geen werk! Dat was overal het antwoord, dat hem op zijn angstig geuite vraag tegenklonk.

Daar viel zijn oog op zijn gereedschap in den hoek.

„Daar ligt het onaangeroerd al eenige weken,” jammerde de arme man; „kon ik 't maar weer gebruiken. Ik wil zoo graag werken, zoo graag mijn brood verdienen. Och, och, mag ik dan niet? Moeder, wat is 't goed, dat jij dit alles niet hebt beleefd.”

Op dit oogenblik ging de deur open en Karel trad binnen.

Het ontging hem niet, dat vader nog bleeker zag dan gewoonlijk en ook niet, dat vader had geschreid.

„Wat is er, vader?” vroeg hij.

Een oogenblik keek vader zijn zoon aan; toen legde hij dezen zijn handen op den schouder en zei: „Zie je ze daar liggen, Karel? Zie je die gereedschappen? Ik mag ze niet meer gebruiken.”

„Er zal wel weer werk komen, vader.”

„Ja, mijn jongen, maar wanneer? Wanneer? Als het te laat is, als jij en ik weken honger hebben geleden, als jij en ik...”

Vader kon niet meer spreken en barstte in een hevig snikken uit.

„Vader,” riep Karel, „vader, schrei zoo niet. Er zal wel weer werk komen.”

Vader wischte zijn tranen af en bleef somber voor zich uit staren, zijn gezicht naar zijn gereedschappen. Na een oogenblik van stilte vervolgde vader op een toon van diepe somberheid:

„Dat heeft je moeder gelukkig niet beleefd, Karel.”

„Vader,” schreide Karel, geheel verteederd en naamloos bedroefd, nu hij bij al hun kommer en verdriet zich zijn moeder herinnerde, „vader.”

„En ik kan het niet helpen, neen, mijn jongen, jij weet toch, dat ik altijd mijn best gedaan heb en dat ik werken wil?”

„O, vader, neen...”

„Ja, mijn jongen, jij weet het goed, niet waar, dat ik werken wil! En als we arm worden, nog armer, en als we..., dan zul je vader nooit de schuld geven, hè?”

Karel antwoordde niet, doch snikkend viel hij neer tegen den muur, met zijn hoofd in zijn armen.

Toen kwam er een korte stilte, slechts afgebroken door 't snikken van vader en kind.

Niemand hoorde het, ook vrouw Doon niet, die op dat oogenblik het klokje wegbergde in de kast.

„Je kunt nooit weten,” zei ze in zich zelf.

„Gaat u morgen weer de deur uit, vader?” vroeg Karel, toen hij en vader dien avond te bed lagen.

„Ja, Karel, ik zal 't maar weer eens probeeren; wie weet, of ik geen werk vind.”

Vader zei het, doch wanhoopte aan de mogelijkheid.

„Zou ik niet van school kunnen gaan, vader?”

„Waarom, mijn jongen?”

„Misschien kan ik iets verdienen, vader. Ik kan pakjes dragen en boodschappen doen en heeren den weg wijzen, en...”

„Neen, o neen, Karel, dat niet. Zoolang als 't nog eenigszins kan, moet je naar school gaan. Wat zou er van je terecht komen, als ik je elken morgen de straat op stuurde. Neen, mijn jongen, dat niet. Laten we maar goeden moed houden, er zal nog wel werk komen.”

Karel zei niets en legde zich neer om te slapen. Doch de slaap wilde niet komen. Slechts één gedachte hield hem bezig: hoe kan ik vader helpen in deze treurige dagen.

Hij herinnerde zich nog goed den avond, eenige dagen geleden, toen hij worst en brood thuis bracht en in driesten overmoed uitriep: „Nu moet de kast daar ook weer in den hoek, vader.”

Toen geloofde hij werkelijk, overmoedig geworden door zijn overwinning en zijn vreugde, dat die mogelijkheid voor hem niet was uitgesloten. Doch nu wist hij wel, dat hij dat nimmer zou kunnen.

Kon hij dan niets doen, niets? Kon niemand vader helpen? Grootmoeder ook niet?

„Neen, neen, mijn jongen,” had vader de vorige week gezegd, toen hij 't plan opperde, grootmoeder met hun treurigen toestand in kennis te stellen, „neen, mijn jongen, grootmoeder is oud. Wat zou de tijding van onzen nood haar verdrietig maken. En bovendien — grootmoeder heeft geen geld; ze geeft elke week vier gulden aan oude Bet, die haar vol liefde verzorgt. En geld heeft grootmoeder ook niet. Neen, Karel, grootmoeder moet van onze armoë niets weten, vooral niet, nu ze ons toch niet helpen kan, zonder zelf gebrek te lijden!”

De herinnering aan deze woorden van vader,

brachten Karels gedachten naar het dorpje. Hij dacht aan moeder, die gelukkig niet in hun zorg en ellende behoefde te deelen. Hij dacht aan zijn vriend Dirk en zijn belofte spoedig terug te komen op Hoog-Keppel. De eerste maanden van zijn verblijf te Arnhem, toen vader volop werk had, en er volop eten was, en hij onbekommerd speelde met zijn nieuwe stadsvriendjes, dacht hij weinig aan het stille, lieve plekje zijner jeugd, zoo weinig aan zijn moeder en grootmoeder.

Doch nu — nu hij honger had, en vader ook, nu wenschte hij weer terug de dagen van vreugde en geluk in het stille huisje aan den grintweg.

O, nu verlangde hij weer zoo vurig te zijn in de stille kamer, en te hooren de zachte, vriendelijke stem van grootmoeder, die hem het liedje zong uit zijn kindsheid:

't Zonneke heeft er de bloemkens der wei
Zoo even goe-nacht gekust.

Hij hoorde het weer zingen in zijn oor, teeder en zacht:

Slape doe, slape doe.

O, hoe verlangde hij thans weer naar de wijde velden en de heerlijke bosschen.

Zacht, onhoorbaar schreide Karel, zijn hoofd in de kussens, van verlangen en — verdriet.

Doch ondanks zijn smart en ondanks zijn groot verlangen, drong telkens de vraag weer naar boven; „Hoe kan ik vader helpen?”

Langen tijd pijnigde hij zijn hersens voor een antwoord op deze vraag. Eindelijk had Karel het

antwoord gevonden. Nu wist hij, op welke wijze hij zou kunnen lenigen den nood, waarin zijn vader verkeerde.

Den volgenden morgen ging Karel op den gewonen tijd naar school. Vader ging met hem de deur uit — om werk.

Op de speelplaats waren Paul en de andere vriendjes reeds druk aan 't spelen.

Karel deed, alsof hij ze niet zag, en ging aan de andere zijde van de speelplaats dicht bij de deur in een hoek staan. Hij had geen zin om te spelen. Hij keek nu eens naar den meester, die rondliep en dan weer naar de spelende jongens. Daar viel zijn oog op een paar arme, kleine kinderen in de nabijheid, die bibberden van koude in hun versleten kleertjes.

Karel ging naar de arme kleintjes.

„Gaan jullie naar de gaarkeuken?” vroeg hij.

Karel wist heel goed, dat ze geen enkelen middag ontbraken in de lange rij van kinderen, die door meester begeleid naar de gaarkeuken gingen; toch vroeg hij het hun.

„Ja,” zeiden de kinderen, en ze keken den grooten jongen verwonderd aan. Waarom vroeg hij hun dat?

„Eet je er lekker?” vroeg Karel toen.

„Ja,” zei het kleine meisje met het smalle, witte gezichtje, „heel lekker. Zaterdag hebben wij rijst met suiker gehad.”

„Zoo,” zei Karel en ging weer staan op het oude plaatsje in den hoek.

Met de handen in zijn zakken bleef hij geruimen tijd staan en keek naar Paul en Kees en de andere jongens.

Waarom had Karel toch die vragen tot de arme kinderen in zijn nabijheid gedaan?

Omdat Karel ook mee wilde gaan naar de gaar-

keuken, waar arme kinderen worden gevoed. Zoo-doende zou hij zijn vader in staat stellen elke week wat geld te bezuinigen. Als hij toch van vrouw Doon geen middageten meer behoefde, zou deze vader voor minder geld in de kost houden.

Nu stond hij daar in den hoek en peinsde.

Eén vraag hield hem onafgebroken bezig, n.l.: „Wat zouden de jongens zeggen?”

Zouden ze hem er minder om achten, zouden ze hem bespotten en voor den gek houden?

O, als ze dat deden. Maar neen, dat zullen ze niet, dacht Karel. Paul zeker niet. En toch zag Karel er tegen op mee te gaan. Waarom?

„’t Is toch niets,” dacht hij verder, „er gaan zoo-veel kinderen mee en meester vindt ze er niet minder om. Neen, de meester niet, maar wel sommige jongens.”

Hij dacht aan ’t gebeurde, nu een jaar geleden bijkants.

Hij stond niet ver van zijn huis, toen een lange rij schoolkinderen met een meester voorbijkwamen, op weg naar de gaarkeuken.

„Hé — snertkinderen, soeplikkens,” hoort Karel eensklaps achter zich roepen.

Hij kijkt om en ziet een blozenden, rijk-gekleeden jongen in dikken, duffelschen jas en met een bonten muts op ’t hoofd. Hij roept de arme kinderen na. Daar rolt hij in de haast een sneeuwbal, plakt en knijpt deze tusschen zijn groote, roode handen en werpt hem naar de rij met den uitroep: „Soeplikkens, eet die ook!”

De bal trof een klein meisje in de achterste rij.

Een hevige woede maakte zich toen van Karel meester. Hij vloog op den jongen toe en gaf hem een flink pak slaag. Toen de jongen zich na veel

moeite losrukte en 't hazenpad koos, had Karel 't heerlijke gevoel het arme, bleeke meisje te hebben gewroken.

Zouden ze hem ook bespotten?

De bel luidde. De school ging aan.

„Jij daar?” vroeg Paul, toen hij Karel zag, „waar ben je geweest van morgen?”

„Wat laat gekomen,” antwoordde Karel kortaf.

„Wat heb je?” vroeg Paul, aan Karels antwoord en gezicht bemerkende, dat hij niet vroolijk was.

„Niets,” zei Karel.

„Niets — en — waarom kijk je dan zoo raar? Heb je slaag gehad of zoo iets van je vader?”

„Vader slaat me niet,” antwoordde Karel, en hij keerde zich om.

Dien morgen behandelde meester een les, waarin verteld wordt van arme menschen.

Naar aanleiding van deze les sprak meester over arme menschen, hun nooden en behoeften, en Karel luisterde met open mond en oogen.

En toen meester voorbeelden gaf van oppassende, eerlijke menschen, die buiten hun schuld arm waren geworden en eindigde met deze woorden: „Bedenkt, kinderen, armoede is geen schande,” toen viel er een zonnestraaltje in Karels treurig gemoed.

Armoede is geen schande!

Hij hoorde het den ganschen morgen als een vertroostend, verblijdend en bemoedigend lied:

Armoede is geen schande!

Toen het twaalf uur was, en de kinderen naar huis gingen, bleef Karel alleen zitten.

„Waarom blijf je?” vroeg meester.

„Ik moet nog een som maken,” antwoordde Karel.

„Goed,” zei meester.

Paul kwam even bij Karel staan en hem vroolijk

een lichten tik op den schouder gevende, zei hij:

„Wat ben je ijverig van morgen, jô.”

„Nou,” zei Karel.

Meester had de klasse uitgelaten en kwam in 't lokaal terug.

Karel bergde zijn lei, schrift en rekenboek en ging uit de bank.

„Wou je me wat zeggen, Karel?”

Toen ging Karel naar meester toe.

„Wat is er, Karel?”

Karel opende zijn mond om te spreken, doch barstte in hevig schreien uit.

„Karel, jongen, wat is er?” vroeg meester, zijn hand vertrouwelijk op Karels schouder leggende, „wat scheelt je?”

Nog snikte Karel door.

„Zeg het me maar, jongen, en als ik je helpen kan, — dat weet je, hè.”

Toen veegde Karel zijn tranen weg en keek meester aan.

„We hebben 't zoo arm,” barstte hij toen uit, en verviel andermaal in snikkend weenen.

„Armoede is geen schande, Karel.”

„Neen meester, maar — nu wou ik u vragen, of — ik mee mag naar de gaarkeuken?”

„Zeker, Karel, waarom niet? Je bent een beste jongen, dat jij je vader zijn zorg wat wilt verlichten. Maar je moet niet schreien.”

„Neen — maar meester, ik vind het toch wel naar, mee te gaan naar de gaarkeuken. Als de jongens...”

„Armoede is geen schande,” zei meester weer. „Ik verzeker je, Karel, dat niemand er je minder om lijden mag. Kom, droog nu je tranen.”

Nog een handdruk van meester, nog een vertrouwelijk, bemoedigend en vertroostend knikje, en Karel

ging heen.

Vader was nog niet thuis.

Vrouw Doon, die gaarne met juffrouw werd aangesproken, omdat ze, zooals ze zeide, een fatsoenlijk vrouwspersoon was, op wie niets te zeggen was, was in haar kamer.

Karel ging dadelijk naar haar toe.

Zonder aan groeten te denken, vroeg Karel: „Eet ik veel, juffrouw?”

Dat was een rare vraag.

Juffrouw Doon draaide zich half om op haar stoel kneep haar oogen dicht, bracht haar spitse kin vooruit, trok haar mondhoeken naar beneden en antwoordde niet.

„Nou juffrouw,” vroeg Karel ongeduldig.

„Ga nou,” zei de juffrouw, „wou je mij voor de gek houden?”

„Nee, juffrouw,” antwoordde Karel met 't onschuldigste gezicht van de wereld en herhaalde ten derden male zijn vraag.

„Als je het dan toch weten wilt,” begon juffrouw Doon, en keek Karel loenschend aan, „als je het dan toch weten wilt, ja, je eet veel, 'k heb 't nog zelden zóó gezien.”

„Eet ik dan wel voor twee gulden middageten?”

„Voor twee gulden, hi-hi-hi-, voor twee gulden, dat zou ik meenen. Maar waarom vraag je dat?”

„Dan kan vader voortaan twee gulden minder betalen elke week, want...”

Juffrouw Doon sprong op, alsof ze met een speld werd geprikt.

Ze spalkte haar oogen wijd open, zette haar beenige, groote handen in de zij en krijschte:

„Wat zeg je me daar, nog minder, nog minder, en dat waarom?”

„Omdat ik niet meer eet hier,” antwoordde Karel bedaard, en hij vertelde vrouw Doon zijn plan.

„En dacht je nu,” riep vrouw Doon schamper

lachend uit, „en dacht je nu, dat je vader twee gulden in de week minder mag betalen. Hi-hi-hi, wou je niet liever geld toe hebben. Twee gulden minder!”

„Maar je zei toch...”

„O — wat dat betreft —, maar je begrijpt toch,

voor een of twee koken, dat is gelijk. Als jij alleen at..."

„Maar je zei toch,” viel Karel haar weer in de rede, „je zei toch twee gulden...”

„Ben je zot, jongen; ik zei dat wel, maar — maar — twee gulden minder! 't Is om te lachen!”

„Nou, dan een daalder, juffrouw; toe, een daalder; u weet toch, dat vader...”

Toen Karel dit zei, dacht hij aan het kastje en het klokje, en hij zweeg, begrijpende, dat zij toch geen medelijden kende.

„Een daalder, dan, juffrouw.”

„Nee, maar ik wil 't goed met je maken; ik ben een fatsoenlijke vrouw en haal niet graag iemand 't vel over de ooren. Je vader kan een gulden vijf en twintig cent minder betalen in de week.”

„Goed,” riep Karel uit, „afgesproken,” en hij liep de deur uit, want hij hoorde zijn vader de trap opkomen.

Toen vader in de kamer was, sloot Karel de deur.

Hij wilde vader dadelijk de heuglijke tijding meedeelen, maar hij zag zoo iets zonderlings aan zijn vader, dat Karel uitriep: „Vader, wat is er? Vader, wat ziet u er blij uit!”

Karel vermoedde, dat vader zijn meester gesproken had en dus van 't gebeurde op de hoogte was.

„Vind u 't goed, vader?” vroeg hij dan ook.

„Wat, mijn jongen,” riep vader op vroolijken toon; „je weet toch niet, dat...”

„Dat vrouw Doon het goed vindt vader? Zeker, zeker; een gulden vijf en twintig in de week.”

„Een gulden vijf en twintig,” riep vader verwonderd uit, niets begrijpende van Karels woorden.

„Ja, vader, een gulden vijf en twintig.”

„Nee, vijftien gulden in de week.”

Toen keek Karel zijn vader met groote verwondering aan.

„Wat bedoelt u, vader?”

„Wat bedoel jij, mijn jongen?”

„Ik, vader?”

„Ja, ik begrijp er niets van.”

Toen vertelde Karel, wat hij van plan was en wat hij met vrouw Doon overeengekomen was.

Vader hoorde hem zwijgend aan, doch toen hij had uitgesproken, greep vader Karel's hand en zei: „Beste jongen, dat heb jij gedaan om mijn zorgen te verlichten. Dat vind ik zoo mooi van je.”

Karel keek zijn vader aan en hij kreeg weer hetzelfde gevoel als hij had, toen hij dien avond het brood en de worst op de tafel legde.

„En nu zal ik je eens wat vertellen,” riep vader na een oogenblik van stilte vroolijk uit, „jij hoeft niet naar de gaarkeuken, en vrouw Doon hoeft niet een gulden vijf en twintig te korten. Ik heb werk, Karel, werk voor eenige maanden.”

„Wat zegt u, vader, is 't waar?” riep Karel vroolijk uit, „werk voor eenige maanden?”

„Ja, mijn jongen en raad eens bij wien?”

„Bij van Dril, vader?”

„Neen, Karel.”

Toen noemde Karel nog verscheiden namen van aannemers en timmerlieden op, namen, die hij meermalen uit vaders mond had gehoord, doch na elken opgenoemden naam schudde vader het hoofd en glimlachte:

„Je raadt het nooit,” zei vader, toen Karel al wel tien namen opgenoemd had, „je raadt het nooit. Ik heb werk bij...”

„Bij?” herhaalde Karel.

„Bij Doorman... in... Doesburg.”

Karel Vermeer.

„Is 't waar, vader,” riep Karel verheugd, „in Doesburg, dicht bij Hoog-Keppel,” en toen zijn vader hem tot drie malen toe verzekerde, dat 't waar was, klapte Karel van blijdschap in de handen en riep:

„Heerlijk, heerlijk, we gaan naar Doesburg, dicht bij Hoog-Keppel.”

„Wie heeft 't u gezegd, vader?”

Toen vertelde vader, dat hij Doorman, die voor zaken in Arnhem was, had ontmoet, en dat deze, toen vader hem vertelde van zijn zorgen en armoede, hem als knecht in dienst had genomen.

„Doornam moet drie heerenhuizen bouwen, Karel. Dat belooft weer geruimen tijd werk.”

„Lekker, vader,” riep Karel telkens.

„Ik heb hem alles verteld,” ging vader voort; „ook, wat er met ons kastje en klokje is gebeurd. Ik ken Doorman wel. Toen we nog op Hoog-Keppel woonden, heb ik hem meermalen gesproken. Hij had medelijden met ons en gaf mij geld op voorschot. Ziehier, Karel, een briefje van vijf en twintig gulden. Nu kunnen we onze meubeltjes terug koopen.”

„Mooi,” riep Karel. „En wanneer gaan we, vader?”

„Zoo spoedig mogelijk.”

„In welke straat gaan we wonen, vader?”

Nu glimlachte vader en antwoordde:

„We gaan wonen... op Hoog-Keppel. Ik zal grootmoeder en Bet schrijven, of ze goed vinden, dat we bij haar in de kost gaan.”

„Dat is 't mooiste nog,” juichte Karel. „O, vader, dat zullen Bet en grootmoeder wel goed vinden.”

„Ik denk het ook wel, mijn jongen. Als jij naar school bent, zal ik dadelijk schrijven.”

Karel kon van vreugde bijna niet eten, zoo blij was hij, dat hun armoede voorbij was — en dat hij niet mee behoefde naar de gaarkeuken.

V.

Waarom vrouw Doon met handen en voeten
de kastdeur beukt en Karel zich 't zweet
van 't gezicht wischt.

Toen Karel dien middag de deur uitging naar school, danste hij van louter plezier door de straten. Hij had 't wel willen vertellen aan alle menschen, die hem voorbijkwamen, dat hij weer ging naar het aardige, kleine dorpje, waar zijn beste grootmoeder en de trouwe Bet woonden, waar de vriendjes van zijn jeugd hem wachtten. Hij had 't wel willen uitjubelen, dat hun armoede voorbij was, dat vader weer werk had, voor 't eerst na eenige werkelooze weken, en dat hij niet mee hoefde naar de gaarkeuken.

De koude Februariwind blies door de straten. De menschen stopten hun hoofden weg in de opstaande kragen en diep verborgen ze de handen in de zakken en trokken jassen en mantels nauw om beenen en lichaam.

Karel niet. Hij had het niet koud. Hem deerde nu niet de ijzige wind, noch de kille motregen.

Op de speelplaats speelden de kinderen. In den hoek, dicht bij het raam van de zesde klas, waren de groote jongens.

Zoo hard hij kon liep Karel naar hen toe, en

pakte Kees, die juist over den rug van Muis wilde springen, bij een mouw van zijn jas en zei: „Wil ik je eens wat zeggen?”

„Nou?” vroeg Kees ongeduldig.

„Ik ga weg.”

„Loop,” gaf Kees ten antwoord en rukte zich los en sprong over den kleinen Muis.

Daar kwam Hendrik aanrennen. Karel pakte hem eveneens bij een mouw van zijn jas en herhaalde, wat hij reeds aan Kees gezegd had.

„Wedden?” vroeg Karel.

Jongens willen altijd wedden, als ze niet geloofd worden.

„Wedden,” herhaalde Hendrik, „ik wed niet, maar waar ga je heen?”

„Naar Hoog-Keppel,” antwoordde Karel.

„Waar blijf je toch,” riep Paul, die al een paar minuten met gebogen rug op Hendrik stond te wachten.

„Hé jongens,” schreeuwde Hendrik, „kom eens hier, Karel gaat weg.”

Plotseling schoten een paar jongens in de nabijheid op Karel toe, nieuwsgierig te vernemen, wat er aan de hand was. Weldra stonden alle jongens der klas om Karel heen.

Paul, die het laatst was gekomen, daar hij 't verst weg was, had zich een weg door den kring gebaand en stond met Kees het dichtst bij Karel.

Met een paar woorden vertelde Karel van zijn vertrek.

Toen de jongens zich voldoende op de hoogte rekenden, van wat er gebeuren zou, vlogen ze uit den kring en zetten, onder luid geschreeuw, hun spel voort.

Paul en Kees bleven bij Karel staan.

„Kom nou, speel nou mee,” riep Muis, en trok Paul naar zich toe.

„Neen, schei uit,” zei Paul ongeduldig en trok Karel met zich voort de speelplaats op.

„Flauwerds,” riep Muis ze na, „’t is heel wat, als iemand weg gaat.”

Paul, Kees en Karel liepen de speelplaats over. Karel liep tusschen hen in.

Wat hadden de beide vriendjes veel aan Karel te vragen.

„Waarom gaat je vader eigenlijk weg?” vroeg Kees.

„Vader kan in Doesburg meer verdienen,” antwoordde Karel.

„Waar werkt je vader hier, Karel?”

„Hier,” herhaalde Karel, „hier. Eerst bij Van Dril en toen bij Bongers, en nu... nu...”

„’t Is jammer, dat je weg gaat,” zei Paul eensklaps.

Daar kwam meester op de speelplaats.

„Ik ga ’t even aan meester vertellen,” zei Karel dadelijk.

„We gaan mee,” zei Kees.

„Neen — laat ik maar alleen gaan, jongens; het ... staat zoo gek: ’t is net, of ’t heel wat is.”

„Dat is waar,” meende Paul en stelde dadelijk aan zijn vriend Kees voor, maar weer te gaan spelen.

Karel ging naar meester. Deze stond in den hoek dicht bij de gangdeur, aandachtig te kijken naar een troepje spelende meisjes, en zag dus Karels rechterwijsvinger niet, die terzijde van meesters hoofd naar boven wees.

Eindelijk — daar merkte meester den opgestoken vinger.

„Zoo Karel,” zei hij en — glimlachte.

„Meester,” begon Karel, maar hij zweeg, want hij

merkte een paar meisjes der klas op, die dicht bij hem stonden.

Meester begreep het. Hij keerde zich om en be-
duidde Karel, dat hij mee zou gaan.

Nu wandelden meester en Karel op de speelplaats.

„Wat is er?”

„Ik ga niet naar de gaarkeuken, meester.”

„Niet?” vroeg meester, niets begrijpende van de
oorzaak der plotselinge verandering, „en waarom
niet?”

„Vader heeft werk, meester.”

„Dat doet me plezier,” zei meester hartelijk.

„En ik ga weg,” liet Karel op meesters woorden
volgen.

„Weg?” herhaalde meester ongeloovig.

„Ja,” zei Karel, en hij vertelde meester de ge-
schiedenis.

„Dat spijt me nou!” riep meester uit, „ik had je
zoo graag gehouden, Karel.”

Karel zweeg.

Meester keek zijn jongen vriend een oogenblik aan
en zei toen weer: „Ja dat spijt me, maar — er is
niets aan te doen, hè?”

„Neen,” antwoordde Karel en keek voor zich op
den grond.

„Nou, mijn jongen, we zullen nog wel eens praten,
voor je heengaat. Ga nu maar spelen.”

Karel liep heen. Kees en Paul en Flip kwamen
hem, springend over elkaar rug, tegemoet en riepen:
„Kom Karel, allo!” en Karel sprong spoedig mee
en had dus geen tijd naar de oorzaak te zoeken van
het beetje weemoed, dat er tegelijk met die groote
vreugde was in zijn hart.

Dien avond zaten vader en Karel weer op het
kleine achterkamertje, waarin ze de laatste dagen

zooveel hadden geschreid en gezucht, doch nu was het anders. Nu lichtte een glans van blijde hoop en rustige tevredenheid uit vaders oogen. Nu was de onrust voorbij, die gedurende de laatste dagen zijn glansvolle oogen hadden verdoft en de kleur van zijn wangen genomen.

„Karel,” zei vader, „ik verlang zoo naar een brief van grootmoeder. Als Bet goedvindt, dat we bij haar komen inwonen, zal ik blij zijn. Jongen, ik verlang zoo naar mijn dorpje terug. Daar heb ik nimmer armoede en honger gekend, daar heb ik altijd mogen werken.”

„Bet zal 't wel goed vinden, dat we komen, vader,”

„Ik denk het ook wel, Karel, en toch verlang ik naar een brief.”

„Wanneer zegt u aan vrouw Doon, dat we vertrekken, vader?”

„Als ik een brief gekregen heb, Karel. Ik moet eerst zekerheid hebben, wanneer ik vertrekken kan. Als Bet eens schreef, kom zoo gauw als je wilt, dan gaan we misschien nog eer weg dan Zaterdag. Wat moeten we langer dan noodig is hier in Arnhem blijven?”

Toen Karel dien avond te bed lag, dacht hij aan het verdriet en den honger der laatste dagen, maar ook aan het aanstaand vertrek. Hij was zoo blij, dat hij weer terug ging naar het dorpje en toch! Toch voelde hij ook zoo goed, dat hij hier veel zou achterlaten, wat hij toch zoo lief had.

De school, de speelplaats, de meester en de jongens!

O, als hij en vader 't hier niet zoo arm hadden, als vader ook hier volop werk had en veel geld verdiende, en als ze in een eigen huisje woonden en niet meer afhankelijk waren van vrouw Doon, dan

— dan zou hij toch wel hier willen blijven, hier bij zijn meester en zijn vriendjes Paul, Kees en de anderen, aan wie hij zoo gehecht was.

Als ze 't maar niet zoo arm hadden! Maar helaas, — hij en vader hadden honger geleden, hadden dikwijls van koude gerild hier in de sombere kamer! En ginds, op Hoog-Keppel, zouden ze van honger, koude noch armoe weten, en zou geen hebzuchtige, hartelooze vrouw Doon hen kwellen!

Over dit alles dacht Karel na, en hij voelde zich gelukkig bij de gedachte, dat hij over eenige dagen weer bij grootmoeder zitten zou, en ze geen honger en koude meer zouden hebben.

Het is Donderdagmiddag vier uur.

Karel en Paul klimmen de kleine trap op naar boven.

Karel heeft zijn vriend meegenomen, omdat hij hem de laatste dagen zoo graag veel bij zich heeft. Kees zou ook tegenwoordig geweest zijn, als hij niet voor zijn vader eenige boodschappen had behoeven te doen.

Ze kwamen in de achterkamer, waar, tot Karels groote verwondering, zijn vader niet was.

„Zeker een boodschap,” dacht Karel en hij wilde juist den brief voorlezen, dien ze van grootmoeder ontvangen hadden en die vader en hem de blijde tijding had gebracht, dat ze komen konden, toen hij in de kamer van vrouw Doon stemmen hoorde.

„Zou vader al aan 't onderhandelen zijn over het klokje en 't kastje?” vroeg Karel bij zich zelf en hij deed een paar stappen naar den muur, die de twee kamers scheidde.

Hij luisterde een oogenblik aandachtig toe. Een ruwe lach drong tot in de kamer door.

Karel legde zijn oor tegen den muur.

„Wat doe je?” vroeg Paul.

„Ssst...” suste Karel.

Met open mond stond hij daar en luisterde.

Slechts enkele woorden kon hij opvangen, doch deze waren voldoende om hem te overtuigen, dat

vrouw Doon het klokje en 't kastje verkocht had.

„Ik zal 't klokje zoo aanstonds brengen,” hoorde Karel haar zeggen. „Morgenvroeg als de jongen de deur uit, en hij de straat op is, kun je het kastje halen. Wie vrouw Doon met „hij” bedoelde is duidelijk.

„Hij kan het toch nooit terugkopen, ze zijn straat-

arm."

Dit waren de laatste woorden, die Karel kon opvangen.

Een oogenblik later ging de deur van vrouw Doon's kamer open en Karel, die gauw door een kier der deur gluurde, zag een klein, mager mannetje, met een grooten hoed en een dik behaard hoofd, de trap afklimmen.

Karel ging naar Paul, die nog altijd niets begreep van zijn vriends vreemd doen.

„Gemeen wijf," siste Karel.

„Wat is er dan toch?" vroeg Paul, half nieuwsgierig, half ongeduldig.

Met weinig woorden had Karel zijn vriend op de hoogte gebracht.

„Was vader maar hier," riep Karel halfluid, en onrustig liep hij de kamer door.

Eensklaps bleef hij staan.

„Kom Paul, allo, ga mee!"

„Wat wil je dan?"

Daar stond Karel weer, niet wetende, wat te doen, maar begrijpende, dat er wat gedaan moest worden, wilde hij voorkomen, dat het klokje reeds weg was, voor vaders thuiskomst.

Weer liep hij de kamer op en neer.

„Ze wil 't klokje meenemen," riep hij eensklaps op schreienden toon uit, „o vader, vader."

„Karel," zei Paul, en trad op zijn vriend toe.

„Ja, 't klokje van moeder, Paul."

Op dit oogenblik hoorde Karel in de andere kamer een knersend geluid.

De vrees, dat vrouw Doon reeds heen ging, schonk hem moed en kracht, en zonder recht te weten, wat hij wilde, vatte hij Paul bij een mouw van zijn jas en riep: „Kom, anders is het te laat."

Paul volgde, zonder te begrijpen, wat Karel eigenlijk wilde.

De deur van vrouw Doon's kamer deed Karel open. Nauw was hij binnen getreden, of hij riep:

„Wat wil je, zeg, wat wil je! Je wilt 't klokje en 't kastje wegbrengen!”

Vrouw Doon schrok van dien plotselingen uitval, doch haar schrik duurde niet lang, want op smalenden toon zei ze: „Hè, zei je wat, ga nou.”

„Ja, je wilt het wegbrengen; ik heb 't wel gehoord,” ging Karel voort. „Maar waag het eens, waag het eens.”

„Wat wou jij dan, peutertje,” riep eensklaps vrouw Doon, door Karel's uitdagende taal in woede ontstoken, „wat wou jij dan?” Met de tien nagels vooruit, kwam ze op Karel toeloopen.

Een oogenblik was Karel uit 't veld geslagen. Die beenige, groote handen en die tien nagels maakten hem wel wat angstig.

Paul die tot nog toe in de geopende deur had gestaan, kwam naar Karel toe.

„Raak hem niet aan,” schreeuwde hij tegen vrouw Doon.

Vrouw Doon, die toch liever met de twee stevige jongens geen vechtpartij had, liet haar opgeheven handen vallen en zei een weinig kalmer:

„Is 't mijn klokje en mijn kastje niet?”

„Neen,” antwoordde Karel, „ze zijn van vader.”

„Zoo — en heeft je vader ze mij niet verkocht?”

„Neen, vader heeft ze jou geleend. Als vader geld heeft...”

Een harde, ruwe lach van vrouw Doon verhinderde Karel zijn zin te voleinden.

„Als hij geld heeft,” lachte vrouw Doon smalend, „als hij geld heeft.”

„Ja, ja,” riep Karel, vuurrood van toorn, „vader heeft geld, ja, en werk ook!”

„Hè,” riep vrouw Doon en spalkte mond en oogen wijd open; „heeft hij werk en... en...” ze maakte een schuivende beweging met den duim en wijsvinger van haar linkerhand; „heeft hij dät ook!”

„Ja zeker,” antwoordde Karel.

„En waar heeft hij dat geld vandaan?” vroeg vrouw Doon, ongeloovig.

„Dat zul je hooren, als vader thuiskomt,” antwoordde Karel voorzichtig.

„Dan kan hij de klok en de kast terugkopen,” zei vrouw Doon na een oogenblik van nadenken. „Zeg hem dat maar, als hij thuiskomt. En ga nu maar heen.”

„En jij wilt het klokje wegbrengen?”

„Hè — ik — wie zegt dat?”

„k Heb het gehoord.”

„Malle jongen, k moet boodschappen doen in de stad.”

Vrouw Doon trok haar mantel, die over een stoel lag, aan.

Nu brak Karel 't angstzweet uit. Als ze nu toch ging! Als ze weg was eer vader thuis kwam, wat dan? Hij kon die groote, beenige vrouw toch niet tegenhouden, al werd hij ook door Paul geholpen.

„Waar wacht je op?” vroeg vrouw Doon, toen ze haar mantel had dichtgeknoopt.

„Je wilt het klokje meenemen,” riep Karel weer.

„Neen, zeg ik, ik moet boodschappen doen in de stad.”

„Je zult wachten tot vader thuis komt.”

„Dat zullen we zien,” riep vrouw Doon en begaf zich naar de kast, om haar hoed te krijgen.

De kast, waarin de hoed hing, was heel diep, en

de hoed hing achterin op een spijker.

Vrouw Doon ging op haar teenen voor in de kast staan, hield zich met de linkerhand vast aan een der haken, strekte haar rechterhand uit om den hoed te vatten, en toen — duwde Karel met een geweldigen stoot de deur achter vrouw Doon dicht, zoodat deze de kast in schoof.

De sleutel omdraaien was 't werk van een oogenblik.

Nu zat vrouw Doon bij haar hoed in de kast.

„Help, help,” schreeuwde de gefopte vrouw, „help, help, laat me er uit, laat me er uit,” en ze trapte en schopte en sloeg tegen de deur, die echter zorgvuldig gesloten was.

„Mooi, mooi,” juichte Paul en sprong vroolijk om Karel heen, „die is goed, die is goed. Ze zit daar warm.”

„Of ze,” zei Karel en hij ging op den stoel zitten en veegde zich met zijn pet 't zweet van 't hoofd. Hij was er warm van geworden.

Een oogenblik bleef 't stil in de kast.

Doch, daar begon plotseling 't lieve leven weer.

„Ik stik,” gilte vrouw Doon.

„Geen nood,” dacht Karel en bleef rustig zitten.

Nu braakte vrouw Doon een serie scheldwoorden en vloeken uit, die vergezeld gingen van de noodige trappen en schoppen. Ze hinderden Karel intusschen weinig.

Paul lachte, dat hij schudde.

„Kijk eens aan de deur, Paul, of vader al komt,” zei Karel eensklaps, want ondanks de goede bewaring, waarin hij vrouw Doon gebracht had, verlangde hij toch naar vaders thuiskomst.

Paul liep de trap af, naar buiten.

Weer was 't rustig in de kast.

„Karel,” klonk 't eensklaps zacht klagend.

„Wat is er?” vroeg Karel.

„Toe jongen, laat me er uit; ik heb het zoo benauwd.”

„Als je zegt, waar 't klokje is.”

„Maar jongen, ik zal 't klokje niet wegbrengen. Heusch niet, toe, laat me er uit.”

Karel bleef onverzettelijk.

„Eerst 't klokje,” zei hij telkens.

Toen vrouw Doon merkte, dat ook klagen en jammeren en zoete broodjes bakken niet hielp, begon ze, als in den aanvang, te schelden, te vloeken en te schoppen, dat de kamer er van dreunde.

Door 't geweld, dat vrouw Doon maakte, had Karel niet gehoord, dat de trap al eenige keeren gekraakt had, en voor hij er erg in had, stond zijn vader naast hem.

„Jongen, wat doe je?” vroeg hij, alsof hij niet reeds met een enkel woord van Paul gehoord had, wat Karel gedaan had.

„Daar zit ze, vader,” riep Karel en wees op de kast; „ze wou ons klokje verkoopen.”

Vader vond 't geval zóó grappig, dat hij in een schaterlach uitbarstte.

„We zullen haar nu maar verlossen,” zei vader, toen het lachen wat bedaard was.

Dit zeggende, ging hij naar de kast en draaide den sleutel om.

Met een hevigen zwaai vloog de kastdeur open en vrouw Doon viel de kamer in.

„Waar is hij,” krijschte ze en ze vloog op Karel aan, die vrouw Doon echter niet afwachtte, maar in een wip aan de andere zijde der tafel stond.

Vrouw Doon hem na. Een oogenblik volgde er een wedloop om de tafel, die echter van zeer korten duur was, want vóór vrouw Doon twee malen om

de tafel was geweest, had vader haar beetgepakt.

„Halt,” zei hij, „’t is genoeg.”

„Laat me los,” siste vrouw Doon, en balde haar linkerhand die vrij was en riep: „Kom eens hier, jou rakkerd.”

Vrouw Doon rukte en rukte, doch kon niet loskomen. Haar bleef dus niet anders over, dan zich in haar tweede gevangenschap te schikken.

„Wat wou je van me,” zei ze, dezen keer tot Karels vader.

„Mijn klokje en mijn kastje,” antwoordde deze kortaf.

„Heb je gèld?”

„Ja,” antwoordde vader. Hij liet vrouw Doon los, haalde zijn portemonnaie te voorschijn, opende deze en telde eenige guldens voor haar op de tafel.

„Negen guldens voor ’t klokje en vier voor ’t kastje,” zei hij, na met zijn wijsvinger de guldens een voor een te hebben aangewezen.

„Wou je het daarbij laten?” schreeuwde vrouw Doon.

„Bij laten?” herhaalde vader. „Heb je ze voor dien prijs niet overgenomen?”

„Dat is een eerlijk mensch afzetten,” schreeuwde vrouw Doon, ten toppunt van woede. Weer braakte ze, als zooeven tegen Karel, thans tegen vader een stortvloed verwenschingen uit.

Bemerkende echter, dat haar woorden alle uitwerking misten, gooide ze ’t over een andere boeg en begon te jammeren en te huilen en te klagen, alsof haar ’t grootste onrecht werd aangedaan.

„Een arm mensch als ik zoo te behandelen,” huilde ze. „Ik moet van den morgen tot den avond tobben, om rond te komen, en nou word ik door jullie zoo behandeld.”

Vader, die wel begreep, waartoe dit aanstellerig gehuil dienen moest, liet zich volstrekt niet van zijn stuk brengen. Dit bemerkte vrouw Doon.

Ze droogde haar gezicht af en riep plotseling, terwijl ze haar vuist balde: „En nu mijn huis uit, op staanden voet mijn huis uit. Denk je, dat ik nog langer twee zulke gemeene afzetters en gauwdieven over den vloer wil hebben?”

„Als ik wil, zal ik gaan, niet eerder, antwoordde vader bedaard. „Ik heb tot Zaterdagavond kostgeld betaald en heb dus recht, zolang te blijven. Maar, ik zal blij zijn, als ik voor goed van je af ben. Ik ga vandaag nog heen.”

„Paul, loop naar je vader, vertel hem, wat hier gebeurd is en vraag hem, of hij dadelijk met een wagentje hier komt, om ons goed te halen.”

„Goed,” antwoordde Paul en was al op de trap.

Geen kwartier later droegen de twee mannen en de beide jongens den kleinen inboedel naar beneden en zetten dien op de kar.

Ook het klokje, dat vrouw Doon uit haar slaapkamertje had gehaald.

Paul's vader, die medelijden had met de twee menschen, had deze uitgenoodigd, de laatste twee dagen bij hem door te brengen. De wagen met de meubels kon dan zolang in het kleine schuurtje naast het huis staan.

Toen de wagen, door Paul en Karel getrokken wegreed, en Vermeer en Paul's vader in druk gesprek op een paar meters afstands het voertuig volgden, schoof vrouw Doon het voorraam op, stak haar hoofd er buiten en riep in machteloze woede: „Daar gaan ze, daar gaan ze, menschen, de oplichters, de dieven, de schooiers...”

Een agent stak de straat over.

„Broekie,” zei Karel, die den agent 't eerst zag. De agent ging naar de twee mannen achter de kar. Karel en Paul deden hun voertuig stilstaan.

„Wat moet die vrouw?” vroeg de agent aan Vermeer.

Deze vertelde met een paar woorden wat er gaande was.

„Hum,” zei de agent.

Toen keek hij naar boven en riep:

„Zeg, jij daar, wil je dat schelden laten, of ik zal proces verbaal opmaken; versta je?”

Met één klap ging 't raam dicht. Vrouw Doon was verdwenen.

Vermeer gaf den agent een sigaar.

„Toch wel een goeie vent, die Broekie,” zei Karel, toen zij den wagen weer voorttrokken.

Karel Vermeer.

„Zeker,” bevestigde Paul.

Vijf minuten later stond de wagen in de schuur, en zaten Karel en zijn vader heel gezellig in de kleine huiskamer met Paul, diens vader en moeder.

Dat ze het druk hadden over vrouw Doon en de poets, die Karel haar gebakken had, spreekt van-zelf.

Op het plein voor de herberg „De drie Zwaantjes” stonden grootmoeder en Bet ongeduldig te wachten op de stoomtram van zeven uur, die Vermeer en Karel zou meebrengen.

„Hoor ik hem niet?” had grootmoeder reeds verscheiden keeren uitgeroepen, en evenveel malen had oude Bet haar verzekerd, dat ze ’t zich verbeeldde.

„Het duurt zoo lang,” zuchtte ’t oude moedertje.

„’t Zal nog geen tijd zijn,” antwoordde Bet, en spottend liet ze er op volgen: „Oude menschen zijn nog precies als kleine kinderen, altijd ongeduldig.”

Eindelijk — daar kwam de stoomtram.

„Ik hoor hem,” riep grootmoeder verheugd uit en een weinig later: „Nu zie ik hem door de boomen.”

„Geduld nu wat, moedertje,” zei Bet, en ze pakte grootmoeder bij den arm en trok haar naar ’t midden van den weg. „Niet zoo dicht bij de rails, oudje, je zoudt nog onder de tram raken.”

„Geen nood, Bet,” antwoordde grootmoeder, maar ze liet zich toch gewillig wegvoeren.

Krakend en knarsend hield de stoomtram stil.

Vermeer en Karel stapten uit.

De tram had zich nog niet in beweging gezet, of grootmoeder had Karel reeds in de armen gedrukt.

„Welkom hier, kinderen,” zei ze overgelukkig, toen

ze Vermeer de hand drukte. „En kom, nu naar huis,” liet ze er in één adem op volgen, „Bet heeft de koffie al klaar.”

Grootmoeder vatte Karels arm en sloeg met hem den weg naar Hoog-Keppel in.

Vermeer en Bet volgden.

„Die gelukkige ziel,” zei Bet tot vader. „Ze schreide als een kind, toen ze je brief las; en toen ze mij vroeg: „Vind je goed Bet, dat ze hier komen,” en ik antwoordde: „Wel zeker, hoe meer zielen, hoe meer vreugd,” pakte ze zoowaar mij om 't middel en wilde dansen, zoo oud als ze is.”

Wat had grootmoeder veel te vragen aan Karel. Ze moest tot in de kleinste bijzonderheden weten van de lotgevallen te Arnhem, waarvan vader in zijn laatsten brief het een en ander had geschreven.

„Arme kinderen,” riep ze telkens uit, en toen Karel op haar vraag: „Waarom heb je mij daarvan niets verteld,” antwoordde: „Vader wou 't niet hebben, hij zei: „'t Zou haar maar verdrietig maken,” riep de oude vrouw aangedaan uit: „Beste, goede jongen, ja, 't zou mij zoo verdrietig hebben gemaakt!”

Toen ze thuis waren gekomen en gezellig om de tafel zaten, keek Vermeer Karel aan en zei glimlachend: „hier is 't beter dan bij vrouw Doon, hè, mijn jongen?”

„Nou,” zei Karel en hij dacht aan de koude, ongezellige avonden op de achterkamer.

Wat lachten grootmoeder en Bet, toen Karel de poets vertelde, die hij vrouw Doon had gebakken.

Het was bij twaalf uur, toen 't kleine gezin dien avond naar bed ging. Ze hadden elkaar ook zoo veel te vertellen gehad.

Karel kon niet gemakkelijk den slaap vatten. Hij dacht aan zijn vriendjes te Arnhem, aan meester,

aan kleine Muis, aan poes, die hij gered had en nog altijd bij meester was, aan vrouw Doon, aan Broekie, die zoo juist op tijd zijn waarschuwende stem had doen hooren.

Aan hen allen dacht Karel en 't maakte hem weemoedig. Nu dacht hij nòch aan de hardvochtige vrouw, die hen zoo slecht behandelde, nòch aan hun zorgen, armoede en koude, maar alleen aan de zonnige, vroolijke dagen, de lieve vriendjes en den gezelligen meester — en een groot verlangen vervulde Karel, weer naar hen terug te mogen gaan.

„Hier heb ik geen enkelen vriend,” dacht hij.

Plotseling herinnerde hij zich Dirk, die hij misschien niet eens meer kende.

„Hij heeft mij niet afgehaald, hij is mij zeker vergeten,” dacht Karel.

Karel wist ook niet, dat de kleine Dirk, die nu al een groote Dirk was, bij 't huis van Noyens, ter zijde van de regenton had gestaan — maar niet naar den Arnhemschen jongen toe durfde gaan, omdat hij zich vervreemd gevoelde van 't eerste vriendje zijner jeugd.

VI.

Waarin een dominé wordt verdeeld en verzen worden gemaakt. — Karel ligt op zijn knieën bij de school.

Het is kwart voor negen. Bij het dorpskerkje van Laag-Keppel staat een groepje meisjes, allen vol aandacht kijkend naar het haasje-over-spel van eenige jongens.

„Daar komen de Hoog-Keppelschen,” roept eensklaps Bart Landman, en bij wijze van welkomstgroet zwaait hij eenige keeren met de pet.

„Hei — hoera,” schreeuwden dadelijk alle jongens, en gaan de Hoog-Keppelsche jongens, die dravend uit het dennenbosch komen, te gemoet.

Weldra staan alle jongens druk pratend in een groep bij elkaar.

„Ken jij je vragen, Karel?” vraagt Hein Verburg.

„Ja, ik wel,” antwoordt de aangesprokene, in wien we dadelijk Karel Vermeer herkennen.

„Zeg je me dan vóór, Karel?”

„Mij goed, als de dominé 't maar niet merkt.”

„Geen nood, als je 't maar slim overlegt. Je houdt zoo je hand op zij van je mond en dan doe je net of je hoesten moet, begrepen?”

„Gauwer gezegd dan gedaan,” antwoordde Karel.

„De dominé heeft zijn oogen ook niet in den zak.”

„Neen, dat niet, maar in elk geval, je kunt het probeeren.”

„Baat het niet, het schaadt ook niet,” laat eensklaps een pieperig, fijn stemmetje zich hooren.

„Begin je weer deftig en geleerd te worden?” lacht Dirk Sandman.

„Dat moet je van zoo'n Hagenaar hebben,” smaalt een ander.

„Dat is flauw,” zegt Karel. „Hij is geen Hagenaar meer, hij is een Hoog-Keppelsche, zoo goed als een ander. Je kunt mij net zoo goed een Arnhemmer noemen.”

„Nog al geen verschil,” antwoordt Dirk. „Jij bent in Hoog-Keppel geboren, maar hij niet.”

„Afgelopen,” zegt eensklaps een stevige, forsche knaap, de Hoog-Keppelsche Dirk, je weet wel, dezelfde, die daar achter de regenton stond, toen Karel voorbijkwam. „Je moet niet zoolang zeuren. Wat spelen we?”

Een oogenblik zwijgen allen. Open en fier kijkt Dirk de kijkenden aan.

Vreezende den schijn van bangheid op zich te laden, antwoordt Dirk Sandman: „Wou jij hier de boel regeeren? Als je praatjes wilt maken, blijf dan maar in Hoog-Keppel.”

„Alsof het daar niet goed is,” zegt de Hoog-Keppelsche Dirk.

„Niet zoo goed, als hier, natuurlijk. Waarom blijf je dan niet in Hoog-Keppel?”

„Omdat we naar onzen dominé moeten, natuurlijk,” antwoordt Dirk.

„Ja, natuurlijk,” klinkt het eensklaps uit de Hoog-Keppelsche monden.

„Dat is wat nieuws,” zegt Willem Bosveld, „den Laag-Keppelschen dominé noemen jullie onzen

dominé, ha ... ha ..."

„Is hij de onze dan niet?" vraagt Karel bedaard.

„Natuurlijk niet," antwoordt Dirk Sandman. „Hij is de onze; hij woont hier en houdt hier catechisatie."

„En preekt hij zomers om de veertien dagen niet in onze kerk, en gaan jullie dan niet naar Hoog-Keppel om hem te hooren?"

„Natuurlijk, dat spreekt van zelf. Als de dominé in Hoog-Keppel preekt, kunnen wij hem niet hooren, als we in Laag-Keppel blijven."

„Dat is nog al logisch," zegt de Hagenaar, en hij krijgt een kleur, als hij 't zegt.

„De dominé zou nog al een stemmetje moeten hebben," zegt de Hoog-Keppelsche Dirk.

„Laten we dan zeggen, dat hij half van ons en half van jelui is," stelt Karel voor.

„Afgesproken," laat Hein zich hooren. „Ieder de helft, dat is eerlijk!"

„Beter een half ei dan een leege dop,” zegt weer de Hagenaar, en hij kruipt, als hij dit zegt, weg achter den rug van een grooten jongen en verbergt zijn angst en verlegenheid achter een geweldigen kunsthoest.

„Nu hebben we den dominé verdeeld,” zegt Frans, een Laag-Keppelsche jongen, „maar wie krijgt nu den burgemeester?”

„Die is van ons, natuurlijk,” zegt de Hoog-Keppelsche Dirk. „Het gemeentehuis, waarin hij woont, staat op Hoog-Keppel.”

„En daarom is Hoog-Keppel eigenlijk 't voornaamste dorp,” verzekert Karel.

„Natuurlijk,” zegt de Hagenaar.

„Wat natuurlijk!” roept Hein Verburg. „De burgemeester is van de heele gemeente.”

„Maar hij woont toch op Hoog-Keppel,” valt Karel hem in de rede, „en daarom is Hoog-Keppel 't voornaamste dorp.”

„Natuurlijk,” zegt weer de Hagenaar, en vol durf, daar hij in Karel zijn bondgenoot ziet, vervolgt hij: „Waar de burgemeester woont, is het voornaamste dorp, zooals Den Haag de voornaamste plaats is, omdat de Koningin er woont.”

„Die is goed, dat is wat nieuws,” roept Hein uit. „En Amsterdam dan? Is Amsterdam niet de grootste en voornaamste stad.”

„Nog wel de hoofdstad,” zegt Dirk Sandman.

Karel wist niet goed, wat hij nu antwoorden zou. Vol te houden, dat Hoog-Keppel het voornaamste dorp was, omdat de burgemeester er woonde, ging nu niet langer, te-meer niet, daar er al een paar slimme vluggerds hadden uitgeroepen: „Dan zijn Soest en Apeldoorn ook de voornaamste plaatsen van 't land, omdat de Koningin daar ook woont.”

„Nee, hoor,” riep Hein, „Laag-Keppel boven, Hoog-Keppel onder.”

„Ja hoera, leve Laag-Keppel,” riepen nu alle Laag-Keppelsche jongens, doch die van Hoog-Keppel zwegen ook niet, maar schreeuwden het tegenovergestelde even hard, zoo niet harder.

Het was een geschreeuw en rumoer van geweld.

Toen 't geschreeuw wat was bedaard, hield Hein zijn rechterhand op en zei, toen alle jongens stil waren: „Nou zal ik nog eens wat opnoemen!”

„In Laag-Keppel woont: „Ten eerste, de barones.”

„O zoo,” riepen tegelijk de Laag-Keppelsche jongens en lachten.

„Ten tweede,” ging Hein voort, „de dokter.”

„O zoo,” lachten weer dezelfde jongens plagend.

„Ten derde,” en Hein schudde van 't lachen, „is hier de ijzergieterij.”

„O zoo,” lachte hetzelfde clubje weer, en sprong van louter baldadige pret in 't rond, de komiekste grimassen makend met armen en beenen.

„Moet je nog meer?” vroeg Hein en bracht nadenkend zijn vinger aan den neus, doch stak tegelijk sarrend zijn tong uit.

„Ze hebben genoeg,” riep de Laag-Keppelsche Dirk.

Nu stonden de Hoog-Keppelsche jongens wel beuteurd en verlegen. Piet keek Hein, Hein Dirk en Dirk Karel aan, en niemand zei een woord.

„Veel drukte,” zei Karel eindelijk en haalde zijn schouders op. Dat moest medelijden en geringschatting beteekenen.

Doch de Laag-Keppelsche jongens in 't zwijgen 't bewijs ziende, dat de Hoog-Keppelsche zich gewonnen moesten geven, riepen weer:

„Lang leve Laag-Keppel: Laag-Keppel boven, Hoog-Keppel onder.”

Doch, als 't op schreeuwen aankwam, behoefden de Hoog-Keppelsche jongens niet voor hun lager liggende vrienden onder te doen, en weer werd het als zoo even een geschreeuw en rumoer, vergezeld van tergende en uitdagende porren en duwen links en rechts.

„Ze willen beginnen, niet bang zijn, jongens,” riep Karel, die van Hein een stevigen duw kreeg, en reeds hief hij zijn tot vuist gebalde hand op, om zijn tegenstander te slaan, toen een: „Daar heb je de dominé,” de opgeheven vuisten deed dalen, en 't geschreeuw deed verstommen.

Kalm kwam de oude, grijze dominé aanwandelen, leunende op zijn stok. Glimlachend groette hij de meisjes, die op den hoek van 't kerkgebouw stonden, en trad, na de jongens gewenkt te hebben, 't kleine kerkje binnen.

„Niets zeggen, hoor,” zei Karel.

„Neen hoor,” riepen verscheiden stemmen.

Zwijgend, met de petten in de handen, traden de jongens achter de meisjes de kerk binnen en namen plaats op de in een kring staande banken.

Karel zat, zooals altijd, naast Hein Sandman, en geen der jongens dacht meer aan den twist van daareven, ook Karel niet, die zijn linkerbuurjongen Hein even bereidwillig voorzegde, als was deze zijn besten vriend.

Om tien uur eindigde de catechisatie. In een lange rij gingen de kinderen de kerk uit, geluidloos achter de oude, vriendelijke dominé.

Buiten gekomen groetten zij den dominé, die als altijd, vriendelijk glimlachend knikte.

In een breede rij gingen de Hoog- en Laag-Keppelsche jongens de dorpsstraat door en hoewel ze pas getwist hadden over de vraag, welk dorp nu wel

't belangrijkste was, klonk het uit aller mond, als om te bewijzen, dat ze het toch wel goed met elkaar meenden:

De Laag- en Hoog-Keppelsche jongens zijn één,
Fal-de-ri-re, fal-de ra-re — tra, ra,
Al ligt de een hoog, en de andere laag,
Ze mogen elkander toch heel graag,
Wij zijn Keppelsche jongens, hoe-ra !''

Bijna bij iedere woning traden er een of meer jon-

gens uit de rij, zoodat er ten laatste alleen Hoog-Keppelsche jongens over bleven. Toen deze het laatste huis in de dorpslaan voorbij waren, sloegen ze een zijlaantje in, met luide uitroepen van: „Het bosch door, jongens, kom.”

Weldra vlogen de jongens luid gillende de dennebosschen door, tusschen Hoog- en Laag-Keppel gelegen. De schuchtere eekhoorntjes hieven verschrikt hun spits snuitje op en keken angstig naar den kant, vanwaar de geluiden kwamen, en de eksters en meerkollen vlogen verontrust van de takken der witte berken, en streken neer in een kreupelboschje achter de boerderij van Reksman. Doch eksters, noch eekhoorns, noch meerkollen hadden dezen keer de baldadigheid der jongens te vreezen, die op uitdrukkelijk bevel van meester om half elf op school moesten zijn, en dus geen tijd hadden zich met de kleine boschbewoners bezig te houden.

Zij waren dan ook dien morgen, nog eer dan de meisjes, die den straatweg gevolgd waren, op school, waar de oude meester Verkoren hen reeds met een bord vol sommen wachtte.

Meester Verkoren was het oude dorpsschoolhoofd. Veertig jaren reeds was hij in zijn tegenwoordige betrekking werkzaam, en even zooveel jaren was hij de raadsman en vertrouwde van alle dorpingen en de vriend der schoolkinderen geweest.

Drie geslachten had hij zien groot worden, vóór zich gezien op de schoolbanken. Met onvermoeide vlijt en verstandig beleid had hij het zijne gedaan, om al die kinderen tot nuttige en goede menschen te maken.

Niet één op het dorp, die meester Verkoren niet lijdten mocht, niet één, die niet in moeilijke omstandigheden zijn hulp en raad kwam vragen. Wat had hij niet dikwijls kleine veeten en twisten, door drift

of onverstand in 't leven geroepen, bijgelegd. Wat waren niet al zieken door hem getroost en armen bijgestaan.

Zijn huis stond aan de overzijde van het schoolplein. En elken morgen, nu veertig jaar lang, was

meester Verkoren precies om half negen uit zijn huis gekomen en het plein overgestoken om naar het oude, doch vriendelijke schooltje te gaan. En of de sneeuwvlokken, in woeste vaart voortgejaagd door den ijzigen wind, over het naakte schoolplein vlogen, de

oude meester stapte iederen morgen de deur uit naar zijn vriendjes, zooals hij altijd zei. Meester was nu zes-en-zestig jaar. Reeds een jaar geleden deed het gerucht de ronde, dat hij ontslag zou nemen. Doch — het gerucht bleek toen voorbarig te zijn. Maar nu was 't waarheid geworden: meester Verkoren had ontslag gevraagd.

En hoewel alle dorpelingen met leedwezen gehoord hadden, dat de oude, brave meester zou heengaan, moesten allen zijn besluit eerbiedigen.

„Meester is op,” zeiden de menschen.

En meester zelf zeide tot Karel's vader: „Als dat ééne niet gebeurd was, zou 't nog langer zijn gegaan, Vermeer. Doch nu kan ik niet meer.”

Wat meester met dat ééne bedoelde, wist Karel wel. Zijn vader had 't hem meermalen verteld.

Ruim twintig jaren geleden had meester een dochtertje, Anna heette zij.

Na een ziekte van nog geen week was zij gestorven. Dat was een slag voor meester en diens vrouw.

„O, ik weet 't nog zoo goed,” vertelde Karel's vader. „Ik zat in de hoogste klas, toen 't gebeurde. Op een Donderdag werd Anna begraven. Wij stonden in twee rijen aan den ingang van 't kerkhof. Toen meester tusschen de rijen doorging, snikte hij. Ik geloof, dat alle kinderen toen schreiden.

's Middags zaten we allen in een lokaal met den anderen meester.

„Meester zal niet komen,” hadden wij in 't speeluur tot elkaar gezegd.

Doch, om half drie, daar ging de deur open en meester kwam binnen. Wij schrokken, toen hij de klas in stapte. O, ik vreesde toen zoo, meesters stem te hooren. Hij zei een paar woorden tot den meester uit de kleine school, en deze ging met zijn kinderen

weg. Nu waren wij met meester alleen. Ik herinner mij niet goed meer, wat meester toen zei. Doch dit weet ik zoo goed: „Kinderen, bij jellui kom ik troost en opbeuring zoeken.” Toen meester dat zeide, schreiden wij allen; meester met ons.

Doch, dienzelfden middag nog, ging meester met ons aan 't werk, en kort vóór 't eindigen van den schooltijd zong de arme, diepbedroefde man met zijn kinderen:

Gelijk het gras is ons kortstondig leven,
Gelijk een bloem, die op het veld verheven
Wel sierlijk pronkt, doch krachtloos is en teer,
Wanneer de wind zich over 't land laat hooren,
Dan knakt haar steel, haar schoonheid gaat verloren,
Men kent, men vindt haar standplaats zelfs niet meer.

Dat kon de arme meester toen zingen en dat kon hij alleen, omdat hij zijn arbeid en zijn kinderen zoo lief had.

Toch is meester dien slag eigenlijk nooit geheel te boven gekomen. Zijn te vroeg vergrijsde haren en gebogen rug zouden dat kunnen getuigen.”

En nu ging die meester heen, de vriend van oud en jong, de raadsman van velen, die veertig jaren lang aan alle dorpelingen tot voorbeeld was geweest van getrouwe plichtvervulling, arbeidzaamheid en eerlijkheid.

Kon het anders, dat het gansche dorp den grooten feestdag met ongeduld, maar ook met droefheid verbeidde? ~~Allen~~ wilden iets doen! De gemeenteraad

had reeds een geheime zitting gehad! Een lijst tot intekening ging al rond langs de huizen! En de kinderen! Ook zij waren druk in de weer!

Op het schoolplein hielden zij dien Zaterdagmiddag vergadering.

„Het zal me een feest zijn,” zei Dirk.

„Nou, dat zal het,” verzekerde Flip Karstens.

„Hoeveel geld zouden wij al bij elkaar hebben, jongens?” vroeg Kees.

„Ik weet het niet,” antwoordde Dirk, „ik vroeg het van morgen aan den ondermeester, maar hij zei niets, hij lachte maar.”

„Moeten wij nu niets anders doen?” vroeg Karel.

„Natuurlijk wel,” zei Kees, „we leeren toch versjes en...”

„Nou ja,” viel Kees in, „dat weet ik ook wel maar dat is niets bijzonders.”

„Niets typisch,” zei de Hagenaar.

„Wat zegt hij?” vroeg Dirk.

„Hij is weer geleerd,” zei Kees.

„Ik weet wat,” liet eensklaps Piet Veldman zich hooren. „Weet jelui nog, dat meester toen eens vertelde van dat meisje, dat een versje had gemaakt, toen ze van school ging en dat ze dat aan den meester gaf? En je weet toch nog wel, dat meester daar zoo mee in zijn schik was? Goed, nou moesten wij ook eens versjes maken.”

„Die is goed,” riep Dirk, „maar — — eerst kunnen.”

„Een vers maken is moeilijk,” zei de Hagenaar.

„Niets ân,” zei Piet, „als ze maar rijmen.”

„Die is goed,” lachte Karel, „dat is juist de kunst, mannetje.”

„Laten we het toch maar probeeren,” stelde Karel voor.

„Goed,” riepen nu alle jongens.

„We gaan van avond naar den Domkamp, je weet wel, het bosch bij den Ulenpas,” zei Dirk.

„Afgesproken,” riep Karel, „we brengen papier en potlood mee en dan aan 't rijmen.”

„We geven de versjes aan meester op 't feest,” zei Piet.

„En hij zal lachen, als hij 't leest,” riep Karel en hij sprong van plezier over zijn rijmkunst heel hoog op.

„Dat rijmt,” riepen alle jongens.

„Zie je wel, dat 't niet moeilijk is,” zei Piet.

„Maar, dat is een makkelijk woord,” zei de Hagenaar, „op feest rijmen zooveel woorden.”

„En op jou ook,” spotte Kees. „Jongens laten we op hem eens rijmen. Vooruit, ik zal beginnen.”

Kees begon: „Onze Hagenaar heet Kees Brand.”

„Nou jij, Karel.”

„Hij viel laatst met zijn neus in 't zand,” lachte Karel.

„Die is goed,” riepen nu alle jongens. „Ja, in 't zand, toen hij Dirk wou pakken.”

„Wat had hij toen het land,” riep Kees, en een luid gelach der jongens volgde.

„Of hij!” zeiden de jongens.

De Hagenaar stond er verbluft bij.

„Nou is het genoeg,” zei Karel. „Ik ga naar huis. Over een uur ben ik op den Domkamp.”

De jongens gingen nu in alle richtingen uit elkaar naar huis.

Om zeven uur waren ze weer bijeen in den Domkamp.

„Hoe zullen we nu beginnen?” vroeg Karel.

Dat wist eigenlijk geen der jongens.

„Dat is gemakkelijk genoeg,” verzekerde Piet. „Een

van ons schrijft maar een regel op, en een ieder doet er een regel bij die rijmt."

„Wel neen," zei Kees: „zoo gaat het niet. Als we zoo doen, krijgen we allemaal regels die rijmen. Dat moet niet; dat heb je ook niet bij de verzen in onze leesboeken."

„Dat is waar ook," zei Karel; „hoor maar:

Altijd hebt gij 't mondje vol
Van uw plannen en uw plichten;
Maar als 't aankomt op verrichten . . .
Veel geschreeuw en weinig wol!

Nu rijmen de eerste en vierde regel, en de tweede en derde."

„Dat is zoo," riepen alle jongens.

„Nou, dan moeten we er voor zorgen," zei Kees, „dat de eerste op de vierde en . . ."

„Natuurlijk," vielen alle jongens hem in de rede, behalve Dirk, die eerst zacht een vers had opgezegd en nu uitriep: „Soms rijmen de eerste en derde en de tweede en vierde. Luister maar:

God gaf twee hemelsche geschenken
Den mensch in alle vreugd en smart;
Verstand — om scherp en goed te denken . . .
Om zacht en goed te doen het Hart.

Wat keken de jongens elkaar nu verbaasd aan.

„Wist jij dat, Karel?" vroeg Kees.

„Ik niet," antwoordde Karel.

„Daar zitten we nu, jongens," lachte Dirk.

„O!" riep de Hagenaar triomfantelijk, „wat zei ik

je? Is rijmen nu moeilijk of niet?"

„Hij heeft gelijk," zei Kees.

De jongens keken elkaar aan en knauwden op hun potlood.

„Zoo iemand, die verzen maakt, moet toch een knap man zijn," verzekerde Karel.

„Of hij!" riepen de andere jongens, behalve Piet.

„Zullen we 't opgeven?" vroeg Kees.

„Nee, opgeven niet," riepen verscheiden stemmen.

„Maar als je 't nu toch niet kunt," zei Kees.

„'t Zal wel gaan," meende Flip, „laten we maar beginnen."

„Gauwer gezegd, dan gedaan," zei Karel. „Hoeveel regels moeten we maken! Laat eens zien. Drie, vijf, zes, negen jongens, dus negen regels."

„En welke regels moeten dan rijmen?" vroeg Kees.

Daar zaten de jongens weer mee in! Vragend keken ze elkaar aan.

„Of 't moeilijk is," zei de Hagenaar weer.

„Ik weet wat, ik weet wat," juichte Dirk eensklaps. „Hoor eens. We maken ieder een vers. Dat doet toch iedereen! Denk je, dat zoo'n verzenmaker..."

„Dichter," zei de Hagenaar.

„Nou, zoo'n dichter," ging Dirk voort, „dat zoo'n dichter de heele buurt bij elkaar roept, als hij een vers gaat maken?"

„Natuurlijk niet," zei Karel, „hij doet het alleen."

„Welnu dan," ging Dirk voort, „zoo doen wij ook. Vooruit. Een eind van elkaar. Ik ga daar bij die struik liggen en dan aan 't rijmen."

„Goed," riepen alle jongens.

Weldra lagen ze op eenigen afstand van elkaar op 't mos, en terwijl de vogeltjes om hen heen zongen, zoo blij in den heerlijken zomeravond, krabbelden de

potlooden op 't papier om een gedicht te schrijven.

„Gaaf 't goed met jou, Karel?” vroeg Kees na een oogenblik.

„Stil jô,” antwoordde Karel, „je maakt me in de war.”

„'t Wil niks,” zuchtte Dirk en keek naar Karels papier, waarop al vier regels stonden.

„Jij bent zeker al klaar,” vroeg plagend Dirk aan Piet.

Eerst zei Piet niets, doch toen Dirk aanhield met vragen, antwoordde hij: „Neen hoor, ik schei er uit, 't is vervelend, hoor. Kom, houden jelui ook op?”

„Ik niet,” riepen verscheidene stemmen.

Nu ging Piet aan 't zingen, zoo hard hij kon en hij gooide met kleine mosplantjes, dan naar dezen en dan naar dien jongen.

„Houd op,” riep Dirk, „of je gaat het bosch uit.”

Maar Piet hield niet op. Het plagen moede, sprong Dirk op, greep Piet bij den kraag, en onder luid gelach van de andere jongens, ging de plager over de struiken heen en tusschen de struiken door, het bosch uit.

„Daar gaat de dichter,” riep Kees.

Weer zaten na een oogenblik alle jongens rustig te schrijven of op de potlooden te bijten!

In de verte zong schreeuwend de uit 't bosch gezette Piet, die 't voetpad afging naar huis.

„Hij zingt nog,” lachte Karel.

Wel een uur bleven de jongens in het bosch.

Toen ze naar huis gingen, hadden de meesten al enkele regels klaar. Doch niemand wilde voorlezen, wat hij had.

„Het moet eerst heelemaal klaar zijn,” zei Karel. „Als je een stukje hoort, is er niets aan.”

Ieder der jongens stak nu papier en potlood in

den zak, en zingend trok het troepje het bosch door en den weg over naar het dorp.

Niet ver van de herberg van Noyens bleven de jongens staan.

Daar stond de burgemeester te praten met Noyens en een paar andere mannen.

„Zullen we er heengaan?” vroeg Dirk.

„Ik zou je bedanken,” antwoordde Kees.

„En ik,” riepen verscheiden stemmen.

„Weet je wat ik gehoord heb?” vroeg Kees.

„Nou?”

„Dat meester in zijn huis mag blijven wonen.”

„Dat is ook wat bijzonders,” spotte Flip; „denk jij soms, dat ze meester op straat zullen zetten.”

„En weet jij dan niet,” smaalde Kees, „dat het

huis van meester het schoolhuis is. En dat meester er uit moet, als ze hem niet willen laten wonen? O zoo!"

„Dat is waar," riepen Karel, Dirk en nog andere jongens.

„Maar waar moet de nieuwe meester dan wonen?" vroeg Karel.

„Ze zetten een nieuw huis, naast de school," antwoordde Kees.

„Van wien weet je dat, Kees?"

„Van Kobussen."

„Die weet toch alles," zei Dirk.

„Hij heeft bij den burgemeester een varken geslacht en die heeft 't hem verteld."

„Wie, 't varken?" lachte Karel.

„En de burgemeester zal het toch wel weten," ging Kees voort, het gelach van de jongens vreezende.

„Kijk eens," riep Karel eensklaps. „Zag je dat? Hij slaat den burgemeester zoo maar op den schouder."

„Hij durft alles," zei Dirk; „en niemand wordt kwaad op hem. Ik wed, dat jullie vader of mijn vader dat niet durven?"

„Kun je begrijpen," zei Karel. „Kobussen alleen mag alles."

„Hoe zou dat zoo komen?"

„Omdat 't een aardige vent is, natuurlijk," antwoordde Kees.

„Die zijn er wel meer op 't dorp," verzekerde Dirk.

„Nou hoor," zei Kees. „De meeste menschen zijn bang voor hem."

„Bang," herhaalde Karel, „waarom bang?"

„Omdat hij doodgraver is," antwoordde Kees.

„Ha, ha," lachte Karel, „omdat hij doodgraver is! Hij brengt toch geen levende menschen weg!"

Alle jongens lachten behalve Kees.

Toen de burgemeester weg was, vlogen de jongens naar de herberg.

„Dag Kobussen,” zeiden ze.

„Zoo jongens,” groette Kobussen.

„Kobussen, waar heb je gisteren geslacht?” vroeg

Karel, die meer wilde vernemen, van wat de burgemeester van meesters huis had gezegd.

„Bij den burgemeester, jongens,” antwoordde Kobussen. „’t Werd tijd ook, hoor. Het varken had geen acht dagen meer geleefd.”

„Hoe weet je dat, Kobussen?”

Kobussen zette zijn pet schuin op ’t linkeroor, wat hij altijd deed, als hij iets bijzonders ging vertellen,

en antwoordde: „Ik weet precies, hoe zoo'n varken er van binnen uitziet, dat begrijp je. Nou, ik zag dadelijk, wat 't varken scheelde. Hij had 't aan zijn „lungskus”, jongens. En dat kan ik je vertellen, als zoo'n beest 't aan zijn „lungskus” heeft, is 't gauw met hem gedaan. Ik weet dat precies, zie je. Eigenlijk ben ik er zoo'n halve dokter bij!”

„Jawel,” plaagde Karel, „maar je moet ze eerst opensnijden, om het te zien. Dat is geen kunst.”

„Geen kunst,” herhaalde Kobussen en zette zijn pet nog scheever op 't linkeroor, „geen kunst! Maar denk je dan, dat ik 't niet kan zien, als zoo'n beest nog leeft? Best, hoor!”

„Hoe dan, Kobussen?”

„Aan zijn oogen, jongens.”

„Aan zijn oogen?” herhaalden de jongens onge-loovig.

„Ja, aan zijn oogen. Daaraan zie je alles, jongens. Dat doen de dokters — dat doe ik ook. Als een varken zoo... zoo... draaierig met zijn oogen doet, zie je, dan is 't mis met hem, begrijp je. Dan heeft hij 't aan zijn „lungskus.”

„En wat doe je dan met zoo'n varken, Kobussen?”

„Slachten, natuurlijk!”

„Is dat beter maken?” vroeg Dirk.

„Ja, dat is beter,” ging Kobussen voort. „Beter spek en worst in de wim, dan het dooie varken in den grond. O zoo!” Toen Kobussen dit gezegd had, ging hij heen.

„Kun jelui 't den laatsten tijd nog al met den meester vinden, jongens?” vroeg hij onder 't heengaan.

„Best,” schreeuwden de jongens hem na.

Kobussen keerde zich even om en lachte.

„Beter dan jij met je varkens,” riep Dirk.

„Je weet nooit, of hij je voor den gek houdt of waarheid spreekt,” zei Karel.

„Neen,” zei Kees.

„Hoor eens, jongens,” riep Karel eensklaps, „zullen we 't aan de meisjes zeggen van dat versjesmaken?”

„Wel neen,” stelde Dirk voor, „wat hebben de meisjes er mee te maken?”

„Net zooveel als wij,” meende Flip.

„Goed dan,” zei Karel. „We zullen 't haar zeggen. Als ze d'r mond maar houden.”

„Dat doen ze best,” zei Karel.

„De meisjes wisten toch ook, wie den bal op 't dak van Noyens had gegooid, maar hebben ze wat gezegd?”

„Neen, dat is waar,” zei Dirk.

De torenklok sloeg negen uur.

„Ik ga naar huis,” zei Karel. „Vader is al lang thuis van Doesburg. Adieu, hoor, tot morgen.”

Luid gillende vlogen nu alle jongens heen, ieder naar zijn eigen huis.

Spoedig was het stil op het dorp. De menschen zaten in hun huis of voor de deur, genietende van den mooien avond, en druk pratende over den grooten dag, die er over vijf dagen zijn zou.

Karel kwam springend van vreugde in de kamer, en zonder vader, grootmoeder of Bet goeden avond te wenschen, begon hij 't vers op te zeggen, dat hij dien avond in 't bosch gemaakt had.

Doch, geen twee regels had Karel teneinde toe opgezegd, of hij hield op. Vader, grootmoeder, noch Bet lachten. Ze keken heel ernstig.

„Dag vader,” zei Karel.

„Dag, mijn jongen, waarom ben je zoo vroolijk?”

„O, vader,” begon Karel, „we maken versjes, voor meester. Ik heb al acht regels af.”

„Zoo!” zei vader.

Karel zag, dat zijn vader niet vroolijk keek en vroeg: „Vind u dat niet aardig, vader?”

„Jawel, mijn jongen; maar het is nu niet zoo prettig hier, dat ik vroolijk kan zijn.”

„Is er dan wat gebeurd, vader?”

„Over eenigen tijd ben ik misschien zonder werk.”

„Zonder werk,” herhaalde Karel zacht, en de vreeselijke herinnering aan de dagen van kommer en gebrek te Arnhem, toen vader ook niets verdiende, deden zijn hart van angst snel kloppen. „Zonder werk,” herhaalde hij nogmaals en bleef peinzend voor zich uit staren.

Grootmoeder zuchtte. Bet stond op om het avondeten klaar te zetten.

„Hoe komt het, vader?” vroeg Karel.

„Mijn patroon heeft ingeschreven op een groot werk onder Velp. Vijf heerenhuizen moeten er gebouwd worden. Vandaag was de aanbesteding. Hij was vijf honderd gulden boven den laagsten inschrijver, aan wien het werk gegund is. Nu heb ik nog één hoop. Mijn patroon wil den aannemer, die in Velp woont, voorstellen, samen het werk uit te voeren. Neemt deze dat voorstel aan, dan ben ik weer voor eenige maanden onder dak. Maar, weigert hij — dan is 't weer gedaan.”

„Moed houden,” zei grootmoeder zacht.

Karel ging op een stoel zitten en zei niets. Hij dacht alleen aan de mogelijkheid, dat vader weer zonder werk zou zijn. Wat zou er dan gebeuren? Grootmoeder en Bet zouden vader en hem niet weggagen. Maar, vader zou niet werkeloos willen rondloopen. Had vader niet eens in Arnhem gezegd: „Zoolang een mensch handen heeft om te werken, en een hoofd om te denken, mag hij geen brood van

anderen eten." Zouden ze nu weer naar de stad gaan? Weg uit het dorp, waar het zoo heerlijk was? Weg van grootmoeder, die zoo lief is en goed? Weg van de jongens, weer naar vrouw Doon en de armelijke achterkamer?

„Geen zorgen voor morgen," verbrak grootmoeder de stilte, „wie weet, hoe gauw je weer werk hebt, als je in Doesburg eens gedaan mocht krijgen."

„Och ja," zei vader, doch de zucht, die op deze woorden volgde, bewees, hoe weinig vader geloofde, dat 't werk spoedig komen zou.

„De tijden zijn slecht!" was al wat hij zei.

Dien nacht droomde Karel, dat hij weer woonde op een donkere, armoedige achterkamer, ver weg van het mooie dorp met zijn goede menschen en heerlijke natuur van bosschen en bloemen, en dat zijn vader, gekweld door zorg en kommer, al zieker en zieker werd en eindelijk stierf. Hij hoorde grootmoeder schreien en vrouw Doon lachen! En alleen stond hij weldra op de wereld, want ook grootmoeder stierf niet lang daarna.

Heel moe stond Karel 's morgens op!

Buiten schitterde de morgenzon op de daken der huizen, en op het haantje, dat hel blikkerde tegen de blauwe lucht. De vogeltjes zongen hun zomermorgenlied. Karel stak zijn hoofd uit het dakraampje. In de verte, over het schoolplein heen, hoorde hij de vroolijke kreten van spelende jongens. Op andere morgens kleepte hij zich vlug, at gezwind een boterham en stormde dan weg, de deur uit, naar de vriendjes. Vandaag voor 't eerst had hij daarin geen lust. De gedachte, dat vader weer zonder werk zou zijn, wilde maar niet uit zijn hoofd. Als hij niet ondervonden had, niet zelf gevoeld had, wat het zeggen wil, zonder werk te zijn, vooral in den winter, niet had geschreid

op een koude, donkere achterkamer, dan zou hij niet zoo verdrietig zijn geweest. Dan zou hij zijn, als alle kinderen in zulke omstandigheden: Vroolijk, zorgeloos en onnadenkend.

Karel ging naar beneden. Grootmoeder was alleen in de kamer.

„Karel,” zei ze, „je vader is wel ongelukkig, jongen. Hij wil zoo graag en altijd heeft hij tegenslag. En hij doet zoo zijn best! 's Morgens om half vijf de deur uit; den ganschen dag werken, en teren op brood, en 's avonds om half negen eerst thuis. De dagen zijn te lang voor hem, jongen! En daar komt de zorg nog bij van zonder werk te komen! Toen jij gisteren avond naar bed, en ik met hem alleen was, wou ik hem troosten en zei: „'t Zal nog wel goed afloopen en daarbij, wij hebben wel eten voor jou en Karel.” Maar daar wilde hij niets van weten. „Neen, moeder,” zei hij, „zelf wil ik werken, zelf wil ik mijn kost verdienen, zoolang ik kan. En, mocht ik dat hier niet meer kunnen, dan zal ik weer op een andere plaats mijn brood zien te verdienen.”

„Wil vader dan weer naar de stad, grootmoeder?” vroeg Karel angstig.

„Dat weet ik niet, mijn jongen. O, ik hoop zoo, dat hij werk mag houden. Hij heeft het zoo eerlijk verdiend, dat 't hem goed gaat in de wereld. Zijn gansche leven heeft hij zijn best gedaan. Zoolang je moeder leefde, Karel, heeft hij altijd werk gehad. Maar, na haar dood is 't altijd sukkelen geweest. En je vader is niet sterk, jongen. Hoor je wel, hoe hij soms kucht? Zie je wel, hoe ingevallen zijn wangen zijn?”

„Ja Grootmoeder,” zei Karel ontroerd.

„Mijn jongen,” ging de oude vrouw voort, „vergeet toch nooit, hoeveel je moeder van je hield,

en dat je vader je zoo lief heeft. Gisterenavond zei hij nog: „Ik wou zoo graag mijn jongen door de wereld helpen; ik wou zoo graag een knap werkmán van hem maken. Dat wou ik zoo graag voor ons beiden,” zei hij, „voor hem zelf — en zijn beste moeder.”

Grootmoeder wischte de tranen af, die in haar oogen stonden.

„Eet nu gauw je boterham, jongen. Je bent laat van morgen, je hebt lang geslapen.”

„Ja,” zei Karel, en hij dacht aan de twee lange uren, die hij wakker had gelegen — en zijn bangen, onrustigen droom.

„Vader gaat om zeven uur uit Doesburg, hè, grootmoeder?”

„Ja, mijn jongen, waarom vraag je dat?”

„Ik ga vader afhalen van avond.”

„Beste Karel,” zei grootmoeder en streek den jongen over 't voorhoofd.

Karel at vlug zijn boterham op en ging de deur uit.

Op 't speelplein speelden de kinderen. Hun vroolijke kreten klonken door het stille dorpje.

Maar niet zooals op andere dagen liep Karel naar hen toe, met vroolijke kreten of kluchtige sprongen. Stil sloop hij langs de doornenhaag om 't kerkhof. Ongemerkt wilde hij de kinderen voorbijgaan.

Doch Kees zag hem, en naar Karel toeloopende, riep hij: „Hé, jô, spelen.”

„Neen,” zei Karel, „ik moet mijn griffels nog slijpen op den rand van den muur.”

„Niet noodig Karel; ik heb er vijf geslepen gisteren avond. Je kunt er twee meekrijgen.”

„Neen,” zei Karel, en liep door.

„Wat heb je, Karel?”

„Niets.”

„Heb je wat gehad van je vader?”

„Neen.”

„Nou, wat is er dan?”

„Niets.”

„Dat maak je de kat wijs, kom, zeg op.”

„Ik heb geen zin in spelen,” zei Karel ontwijkend.

„Dan heb je ook slaag gehad,” zei Kees.

„Neen,” antwoordde Karel en liep door.

Een oogenblik keek Kees Karel na; toen liep hij terug naar de jongens.

„Waarom komt Karel niet?” vroeg Dirk.

„Hij heeft geen zin,” antwoordde Kees.

„Geen zin,” herhaalde Dirk, „waarom niet?”

Kees haalde de schouders op.

„Zeker met het verkeerde been uit 't bed gestapt,” zei de Hagenaar.

De jongens speelden door.

„Ga je mee, Kees?” vroeg Dirk. „Laten we eens zien, wat hij heeft.”

„Goed,” zei Kees.

De beide jongens draafden naar de school.

Op den hoek lag Karel met de knieën op den grond zijn griffels te slijpen op den rand van den muur.

„Wat scheelt je toch van morgen?” vroeg Dirk.

Karel keek op en antwoordde:

„Niets.”

„Dat maak je ons wijs,” zei Kees, „kom, zeg op.”

Karel hield op met slijpen en zei: „Vader komt zonder werk.”

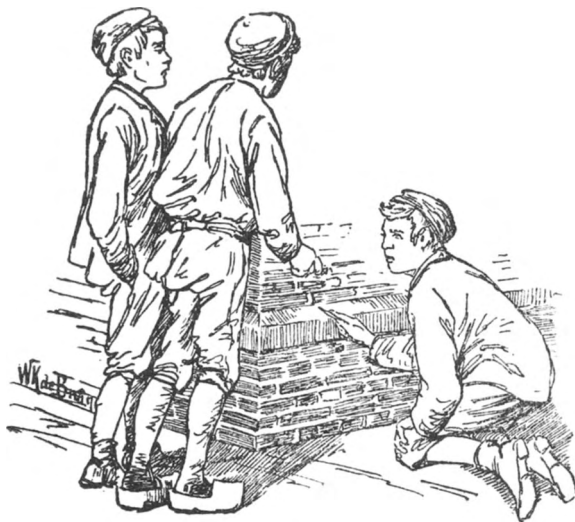
„Hoe komt dat zoo?” vroeg Dirk.

Karel stond op en vertelde, wat hij den vorigen avond van vader had gehoord.

„O,” zei Kees, „dus is 't nog niet eens zeker.”

„Wel neen,” troostte Dirk.

„En als je vader eens zonder werk komt,” ging Kees voort, „dan krijgt hij hier wel werk. Daar heb je nou Semmelman. Die heeft ook geen vast werk. Die werkt bij de boeren; vandaag hier, morgen daar.

En hij scharrelt er toch maar netjes door, is 't waar of niet?”

„Dat is zoo,” antwoordde Karel, bij wien de hoop begon te herleven.

„Nou dan,” zei Dirk, „dan moet je ook niet dadelijk 't spelen laten.”

„Ik heb één keer armoede geleden,” zei Karel. „Ik heb je toch verteld van vrouw Doon in Arnhem?”

„Dat is zoo,” antwoordde Dirk, „maar je hebt daar toch lol gehad ook?”

„Die eene keer alleen, toen ik vrouw Doon in de kast had, maar de andere dagen niet,” antwoordde Karel.

„Nou maar,” ging Dirk troostend voort, „trek je er maar niets van aan, hoor, je weet niet eens, of ’t wel gebeurt. Kom, vooruit, ga mee.”

Nog een oogenblik aarzelde Karel.

„Niets aan de andere jongens zeggen,” zei hij.

„Kun je begrijpen,” lachte Kees.

De drie vrienden waren spoedig bij de jongens op ’t schoolplein.

„Wat had Karel?” vroeg Flip.

„Stompe griffels,” antwoordde Kees.

Een oogenblik later draafde Karel met de andere jongens over het schoolplein en vroolijk klonken hun heldere kreten door het kleine dorpje.

Karel dacht niet meer aan de droevige dagen, die misschien komen zouden.

Dien avond ging hij, heel stil, zonder dat een der jongens het wist, den Doesburgschen weg op, vader te gemoet.

„Dat is aardig, dat is aardig van je,” riep vader, toen hij Karel, die bij den tol achter den dikken muur was gekropen, eensklaps voor zich zag staan.

Eerst spraken vader en Karel over ’t groote feest.

Het viel Karel op, dat vader vroolijker was dan den vorigen dag.

„Houdt u werk?” vroeg hij dan ook.

„Misschien wel, mijn jongen. Ik heb tenminste alle hoop, dat ’t goed zal gaan.”

Karel wilde nog meer weten, doch vader zei alleen:

„Veel kan ik je nog niet zeggen, jongen. Later zul je wel meer hooren.”

Nu, meer behoefde Karel niet te weten. Als zijn vader maar werk hield, was al 't andere hem om 't even.

Dien avond liep hij op een draf naar zijn vriendjes Kees en Dirk, om hun de blijde tijding te brengen.

„Wat zei ik je,” zei Dirk.

Dien nacht sliep Karel weer even zorgeloos als alle andere nachten en hij droomde niet meer van donkere achterkamers — en een leelijke vrouw Doon.

VII.

Feest op het dorp.

In de gelagkamer van Noyens was het een paar avonden vóór het feest heel druk. Daar zaten de burgers van het dorp, van Vosman, den schapen- en hondenscheerder af, tot Teunveld, den dikken rentenier toe, alsmede de boeren uit den omtrek. De laatsten met hun vrouwen, die ook waren meegegaan. Waarom zouden zij ook niet! De boer spande in, meerijden kostte geen geld, en bovendien, de meesten van haar hadden toch ook bij meester school gegaan!

Op het plein voor de herberg waren de jongens en meisjes. Zij behoefden niet, als die groote menschen, nog te vergaderen. Zij waren al klaar, zij kenden de versjes, die zij zingen moesten; zij hadden hun gedichten, die ze zelf maakten, reeds lang in een Herinnerings-Album geschreven, door meester Vels te Doetinchem gekocht. Hun cadeau wachtte al een week bij Noyens op den zolder.

Het blijde vooruitzicht had de dorpsjeugd opgewonden gemaakt. Ze kropen in de voerbakken voor Noyens huis, ze klommen op- en sprongen over het hek, dat den tuin van Noyens van den grintweg scheidde, een paar zaten zelfs in de regenton terzijde van het huis, en allen schreeuwden, gilden, sprongen

en dansten, en Noyens zei niets, zoomin als de veldwachter, die zijn dikken stok in den hoek der gelagkamer had gezet en zelf smakelijk dronk van het bier, hem door boer Veldkamp aangeboden.

Daar kwam de burgemeester, reeds van verre kenbaar aan den hoogen hoed, dien hij steeds bij feestelijke gelegenheden droeg.

De jongens sprongen uit de voerbakken en van het hek; die in de ton zaten, kropen er diep in, zoo diep, dat ze zelfs voor een burgemeesters oog niet te zien waren. En de jongens, die voor de herberg stonden, hielden op met schreeuwen en namen hun petten af. De meisjes knikten.

„Goeden morgen,” zei de burgemeester.

„Hij is in de war,” fluisterde Kees tot Karel; „’t is al avond.”

„Dat heb je meer,” antwoordde Karel, „als iemand een hooge hoed opheeft.”

De burgemeester ging de gelagkamer in, en de jongens sprongen weer in de voerbakken en op het hek. Twee hoofden kwamen weer over den rand van de regenton kijken en als zoeven begon weer ’t geschreeuw, gejoel en getier.

De burgemeester in de gelagkamer zette zijn hoed af; hij kuchte één, twee malen, fronste toen zijn wenkbrauwen en zei norsch tegen den veldwachter, terwijl zijn rechterwijsvinger naar buiten wees:

„Jaag ze weg, Bombak; ze hinderen.”

Brommend tusschen zijn baard en knevel stond Bombak op, verliet de gelagkamer — doch kwam terug om zijn stok te halen, dien hij in den hoek van ’t vertrek had laten staan.

Buiten gekomen gaf hij den eersten den besten jongen een slag met den stok.

„Weg,” schreeuwde hij.

„De veldwachter,” riep de een, „de veldwachter,” herhaalde angstig de ander, „de Bombakkes,” spotte een derde — en rrrt — vlogen de jongens het schoolplein over.

„Naar den Domkamp,” riep Karel, „daar ben je vrij.”

Nu kon de burgemeester, na nog een paar keeren gekucht te hebben, zonder stoornis zijn redevoering beginnen.

Doch eerst nog zei hij zacht tot den rentenier Teunveld, die naast hem zat:

„Ik heb toch een goeie veldwachter.”

„Dat hebben we,” zei toen de rentenier en zette zijn borst hoog op, „dat hebben we. Hij en de meester hebben er orde onder.”

„Ze zijn onmisbaar,” verzekerde nog even de burgemeester. Toen vervolgde hij luid tot de vergadering:

„Geachte Dorpsgenooten! Over twee dagen zal 't groote feest plaats hebben. De commissie, waarvan ik 't genoeg heb, voorzitter te zijn, heeft thans het volgende besloten:

Ten eerste: van de samengekomen gelden is voor den meester gekocht: een leuningstoel, een canapé, zes stoelen en een tafel.

Ten tweede: We zullen een feest houden niet ongelijk aan dat van onze jaarlijksche kermis. Alleen zullen voor de kinderen allerlei spelletjes en wedstrijden worden daargesteld.

Ten derde: De burgemeester krabde zich achter het linkeroor, keek tersluiks Noyens en toen den veldwachter aan, die zijn stok weer opnam en naar buiten keek, en herhaalde: „Ten derde — er is geld te kort, geachte dorpsgenooten.”

„Dat is leelijk,” zei een boerenvrouw in den hoek.

„Wie van de aanwezige dorpsgenooten heeft iets te zeggen?” vroeg nu de burgemeester.

„Ik burgemeester,” klonk eensklaps de stem van boer Kerkhove.

„Nu?” vroeg de burgemeester.

„Ik wou zeggen, burgemeester, als dat dit een leelijk ding is.”

„Daar heeft hij gelijk aan,” viel vrouw Pronk in.

„Dat heeft hij,” herhaalden vier, vijf stemmen.

Boer Kerkhove ging zitten en was tevreden.

„Hoeveel is er tekort, vriend burgemeester,” vroeg de rentenier.

De burgemeester keek Noyens, die secretaris der commissie was, even aan.

„Honderd,” fluisterde deze.

„Honderd gulden,” herhaalde met kracht het hoofd

der gemeente.

„Een heele som,” zei de rentenier.

„Voor jou niet,” lachte de burgemeester.

„Hm, ja,” ging de rentenier voort, „’t is, zooals je ’t neemt.” Daarop wendde hij zich tot boer Kerkhove en vroeg: „Hoe denk jij er over?”

„Ik?” vroeg Kerkhove verwonderd, „ik?”

„Ja, jij.”

Boer Kerkhove dronk van zijn glas en schudde het hoofd.

„Schrijf mij dan op voor honderd gulden, vriend burgemeester,” riep overluide de rentenier en vervolgde in één adem: „Geef me nog een glas bier, Noyens.”

„Hoera,” riep de burgemeester, en „hoera,” schreeuwden al de aanwezigen, behalve de renteniersvrouw, die haar man in ’t oor beet: „Ben je zestig, gek ben je.”

„Nog iemand iets?” vroeg de burgemeester na het uitbundig hoera.

Een lange gestalte in den linkerhoek bij den achtermuur rees op.

Het was Kobussen, de slachter en doodgraver.

„Burgemeester,” begon hij, „ik spreek een woord voor meester als slachter. Ik stel voor, dat de hammetjes van ’t eerste varken, dat ik slacht, voor meester zijn.”

Dit voorstel vond bijval.

„Goed,” riep de rentenier, die geen varkens hield.

„Goed,” riepen boer Japink en boer Remmelaar, die hun varkens al verkocht hadden, en „goed, goed,” riepen nog wel tien burgers, die vooreerst nog geen varkens te slachten hadden.

Doch Rinsman, die een hekel aan Kobussen had, omdat deze er trotsch op was, de langste van het dorp te zijn en werkelijk vijf duim langer was dan

Rinsman, die niet tot de kleinsten behoorde, stond op en zei: „Een dom ding, burgemeester, geen mensch zal nu zijn varken 't eerst slachten.”

„Een moet de eerste zijn,” viel Kobussen in, „en daarbij, hoe langer ze wachten met slachten, hoe zwaarder de hammetjes worden.”

„Daar heeft hij gelijk aan,” riepen verscheiden stemmen.

Kobussen's voorstel werd nu aangenomen, met één stem tegen van Rinsman, die zeide, er niets van te willen weten.

Zoo werd door Kobussen's voorstel meester een paar hammetjes verzekerd, en wat 't vermakelijkste was, het was Kobussen zelf, die ze een paar weken later in eigen persoon aan meester bracht. Kobussen's mestvarken toch brak een poot, moest nu geslacht worden — tot groote vreugde van de dorpelingen verdwenen de hammetjes achter meesters huisdeur.

„Die is goed,” zeiden de dorpelingen, en een ieder plaagde Kobussen met zijn voorstel en de hammetjes, en sommigen zeiden: „Een ouwe rat in de val.”

Maar Kobussen zei: „Meester is 't waard, ik heb er geen spijt van.”

Rinsman grinnikte van genoeg en spotte: „Hij is vijf duim langer dan ik, maar wel een el dommer.”

De groote dag was dan eindelijk gekomen. Al vroeg in den morgen liepen de kinderen met witte schortjes voor en mooie hoedjes op door het dorp. Oude Joling, die iederen morgen in zijn tuintje werkte achter zijn huis, zat nu bedaard zijn pijpje te rooken op de bank naast de stoep.

„'t Is vandaag Zondag,” zei hij lachend tot de voorbijgangers.

Kobussen, die op andere dagen bezig was met

snoeien, wieden of knippen, aan boomen, paden en heg, of in zijn blauwe slachterskiel met opgestroopte mouwen den boer opging, liep nu in zijn Zondagsche plunje statig over het schoolplein, de handen op zijn rug, een lange Duitsche pijp in den mond.

„’t Zit er aan, Kobussen,” zei Karel, die naast zijn huis stond.

Kobussen bleef even staan, trok hard aan zijn lange pijp, blies twee monden dikke rook uit en zei toen: „Een feest hoor, vandaag; maar over drie jaar zal ’t ook wat zijn.”

„Hoe zoo?” vroeg Karel.

Kobussen kwam naderbij, stak zijn hoofd over de heg en zei: „Over drie jaar vier ik mijn veertigjarig feest. Veertig jaar doodgraver! Begrijp je?”

„Ja,” zei Karel.

„Niets zeggen, hoor; ’t is een geheim,” waarschuwde Kobussen en liep door.

Bij Noyens voor de herberg voegde hij zich bij een groepje mannen en jongens, die in druk gesprek waren.

De feestcommissie liep al rond, van de school, die versierd was, naar het schoolplein, waarop masten, kramen en een draaimolen stonden. Op den voet werd zij gevolgd door den veldwachter en een troepje meisjes en jongens.

Daar kwam een deftige gekleed heer den grintweg af.

„Wie zou het zijn?” vroegen de jongens.

De veldwachter keek dreigend om.

„Bedaard,” zei hij.

De deftige heer kwam nader. Hij ging ’t schoolplein op.

„De schoolopziener,” riepen een paar jongens, die zich den heer nog herinnerden.

De tram van half negen hield stil voor de herberg „De Drie Zwaantjes.”

„Daar komt de muziek,” zei Noyens.

Pas hoorden de jongens het of onder luid „hoera” vlogen ze den grintweg af, de muzikanten tegemoet.

Tien minuten later stonden de muzikanten, die in

Doetinchem gehuurd waren, voor de herberg van Noyens.

De jongens en meisjes stonden er om heen, verlangend het eerste stukje te hooren.

„Daar heb je de boeren al,” riep Karel eensklaps.

„Ja, daar komen ze,” herhaalde Dirk.

In een lange rij naderden ze. Voorop reed boer Kerkhove, de dikke, blozende boer, die er 't warmst inzat. Zijn vrouw naast hem, even welgedaan, 't groote

gouden oorijzer op het hoofd.

Dan volgden boer Schepers, boer Landweg, boer Wilbers, alle in karretjes, hun vrouwen naast zich.

Dan twee groote boerenwagens. Daarop zaten de kinderen der boeren, die nog school gingen, en de jongens en meisjes, die reeds een of meer jaren de school hadden verlaten.

Het was een lange stoet. En terwijl de dorpsjongens hun oogen uitkeken naar den kant, vanwaar de karretjes en de twee groote boerenwagens kwamen, stroomden van alle zijden de burgers van het dorp samen, de kleintjes als de grooten, de ouden zoowel als de jongen.

Het oude moedertje van Kerkkamp, den kleermaker, kon haast niet meer voort. Toch was zij op het plein.

„Mensch, mensch, hoe waag jij het,” lachte het oude, bleeke grootmoedertje van Brander, den brievenbesteller.

„k Ben hier in geen vier jaar geweest,” antwoordde het oude, gebrekkige vrouwtje. „Maar, zei ik tot mijn zoon, vandaag wil ik er heen, al zal je me er heen dragen.”

Daar kwam het oude grootje van den kruidenier ook nog aan.

„Het dorp loopt leeg,” lachte Kobussen.

„Pas jij maar op, dat je niet verdwaalt,” spotte de kruidenier.

„We moesten hem eens niet terug kunnen vinden,” schertste Noyens.

„Geen nood,” zei Karels vader, die natuurlijk ook voor den grooten dag vrij-af had, „geen nood, als hij zoo straks zijn hooge hoed nog opzet, steekt hij zeker een halve meter over alle hoofden heen.”

„Kom,” fluisterde het grootje van den kruidenier,

„laten we vast naar school gaan. Als we lang wachten, krijgen we geen plaats meer. En ik ben alleen gekomen, om den meester in de school te zien.”

De oudjes strompelden naast elkaar weg.

Terwijl het buiten een gejoel, geschreeuw, gevlieg en rumoer was van geweld, zochten de oudjes het schoolvertrek op, en kropen in de achterste bank,

waar ze bedaard de komst van meester en de kinderen afwachtten.

Plotseling begon de muziek te spelen. Meester en diens vrouw werden van huis gehaald.

Voorop liep de feestcommissie, dan de muziek — daarachter de schoolkinderen, opgesteld in rijen van zes. Achter de kinderen de burgers en boeren. Kobusens hoofd stak hoog boven alle hoofden uit.

„Zitten, die lange daar,” riep men spottend.

De muziek speelde een marsch; meester en zijn vrouw schaarden zich in de voorste rij van kinderen en voort ging het naar de school.

Meester ging 't eerst binnen.

Toen hij de oudjes zag, die vriendelijk tegen hem knikten, lachte hij.

Toen de kinderen binnen waren, de feestcommissie en nog enkele burgers en boeren, was het lokaal vol.

Doch er wilden nog meer mensen in.

„Niet dringen,” schreeuwde de veldwachter.

Toen 't lokaal geheel vol was, werden de deuren gesloten.

De burgemeester nam den hoed af en begon zijn redevoering. Meester Vels liep rond om met een zacht „sst”... de kinderen, die van burgemeesters deftige toespraak niets begrepen, tot stilte te vermanen.

Na den burgemeester kreeg de schoolopziener het woord, daarna boer Kerkhove, die wethouder was.

De kinderen luisterden niet.

Daar ging de deur open.

„Karel,” fluisterde Dirk tegen Kees.

Karel kwam binnen; het cadeau van de kinderen onder den arm. Hij was aangewezen den barometer met thermometer en het mooie album met de namen der kinderen, meester te overhandigen. Meester Vels had hem een korte toespraak geleerd.

Karel lachte even tegen Kees en Dirk en ging toen naar meester.

„Alsjeblieft,” zei hij en reikte meester de cadeaux toe.

Meester bekeek de cadeaux.

„Prachtig,” zei hij, „dank je wel, hoor.”

„Toe dan toch, jô,” riepen eensklaps Kees en Dirk, „toe dan toch, jô, je moet wat zeggen.”

Dat deed Karel het hoofd opheffen en de oogen opslaan.

„Meester,” zei hij, en zijn stem klonk angstig en

trillend in de ademlooze stilte, „meester, uit naam van alle leerlingen, bied ik u...”

Karel haperde. Hij keek meester aan, die tranen in zijn oogen had.

„Een klein aandenken aan,” fluisterde Kees; „toe dan jô.”

„Een klein aandenken aan,” vervolgde Karel, „en

wij hopen dat u bij 't zien...”

Een zacht snikken klonk achter Karel. Dat maakte hem weer geheel in de war.

„Bij 't zien er van,” vervolgde hij stamelend, „steeds aan de school te Hoog-Keppel denkt.”

Gelukkig, 't was uit.

Meester stond op. Hij schreide; de kinderen met hem. En toen, in die aandoenlijke stilte, waardoor een zacht snikken ging van kinderen en meester beiden, klonk eensklaps, als een laatste groet mees-

ters stem:

„Kinderen, ik dank je zoo. Neen — ik zal — jelui nooit vergeten; ook zonder dit cadeau zou ik wel aan jelui hebben gedacht. Het is mij zoo zwaar heen te gaan. Veertig jaren, kinderen —”

Tranen en snikken beletten meester het spreken.

Eensklaps verhief de burgemeester weer zijn stem.

„Kinderen,” riep hij, „lang leve de meester, hoera...”

En de zacht snikkende en schreiende kinderen waren eensklaps bereid een lang leve de meester te roepen en geen seconde later klonk het daverend door het vertrek:

„Lang leve de meester, hoera...”

De handen klaptten en de voeten trappelden, en de oogen, die pas nog tranen schreiden, lachten nu van louter opgewondenheid.

De burgemeester hief zijn hand op. De kinderen zwegen. Het hoofd der gemeente vertelde nu, alsof de kinderen 't niet reeds lang wisten, dat ze vandaag feest zouden hebben, een feest, zooals ze nog nimmer hadden beleefd.

„Eerst gaan we met meester naar de tent,” zei de burgemeester. „Daar wachten ons de koekjes en de limonade.”

„Hoera,” schreeuwden alle kinderen, en de koekjes met limonade deden hun nog luidruchtiger worden; ze sprongen en klaptten in de handen, en terwijl sommigen riepen: „Leve de meester,” schreeuwden anderen: „Leve de limonade met de koekjes.”

„Niet doen,” zei meester Vels.

Zoo, onder 't lachen der kinderen en 't geroep van „leve meester en leve de limonade met de koekjes,” ging het naar de tent, op het plein voor Noyens' huis, opgeslagen.

Dat was het begin van 't feest — en een goed begin ook.

De kinderen dronken limonade, zooveel ze wilden, ze aten koekjes, en waren overgelukkig en overblij.

Het is niet noodig, alle onderdeelen van 't feest te beschrijven. Het zij genoeg hier te vermelden, dat 't feest goed van stapel liep, dat groot en klein, oud en jong, zich vermaakte, en dat laat in den avond ieder der feestvierenden voldaan huiswaarts ging.

Ook meester!

„Een vermoeiende dag geweest, vrouw,” zei hij, toen hij 's avonds in de huiskamer zat naast zijn echtgenoote. „Ja,” zei deze, „maar een heerlijke dag.”

„Dat is het, vrouw; iedereen had pret, iedereen was blij; ik heb niet één onaangenaam woord gehoord.”

Al pratende had meester de eerste bladzijde van het album opgeslagen en hij las:

Een boek van Liedjes
voor meester Verkoren.
Van de Kinderen.

Meester las de versjes voor aan zijn vrouw. Soms lachte hij, en soms kwam er een traan in zijn oog, en toen hij alle versjes gelezen had, zei hij zacht: „Aardig, aardig, die zal ik bewaren; dat is een mooi aandenken. De drommelsche snaken weten toch goed, hoe hun meester is, beter ongetwijfeld, dan de burgemeester en de schoolopziener samen.”

Toen meester dien avond naar bed ging en door de ruiten keek naar het schoolgebouw, dat daar zoo stil lag onder den donkerblauwen zomernacht-hemel, kwamen er weer tranen in zijn oogen, tranen

van droefheid bij 't herdenken aan de scheiding en tranen van dankbare vreugde over 't goedgeslaagde feest, dat alle dorpelingen hem uit oprechte hoogachting en liefde hadden aangeboden.

KAREL'S LIEDJE.

Het is toch zeer fameus
Als onze meester staat met den vinger aan zijn neus;
Want, dan kan men het wel gelooven
Dat hij met ons een kooltje heeft te stoven.
Want, dan hebben wij wat gedaan
En dat komt ons dikwijls duur te staan.
Soms komt hij wel eens lachend de klas ingelooopen,
Doch dat is wel eens op een donderbui uitgelooopen,
Want de kinderen maken misbruik van dien lach
En dan gaat het dikwijls verder dan de meester dacht
Toch is hij een beste vent
Voor dengene, die hem kent.
En wij kind'ren kennen hem ook,
Daarom is hij voor ons geen spook.
Daarom is en blijft hij onze vrind
En wordt door iedereen bemind.

Karel Vermeer.

VIII.

Waarom Germens een standje kreeg, en Karel zich achter 't oor krabde.

Een gewichtige verandering had er in Karels leven plaats gegrepen.

Grootmoeder was gestorven. Voor haar dood had ze Karel een gouden ring gegeven, zeggende: „Bewaar dezen ring goed, mijn jongen; ik kreeg hem van je moeder, toen ik zestig jaar oud was. Jij was toen een kind van twee jaar. Bewaar hem als herinnering en denk altijd als je dezen ring ziet aan je moeder — en hoe lief zij je had.”

Een tweede, niet minder belangrijke gebeurtenis, was het vertrek van vader naar Londen. Daar had vader vast werk gekregen. Dat tobben van week op week en van maand op maand, dat willen werken en niet kunnen, is op den duur voor een degelijk werkman niet uit te houden. In Londen, bij een zwager van den Doesburgschen patroon, had vader werk gevonden.

Karel was nu opgenomen in het gezin van Krieg, den smid uit Laag-Keppel.

Dit gezin, bestond uit zeven personen. Behalve man en vrouw, telde het twee kinderen, waarvan de oudste, Garda geheeten, zeven, en de jongste, Gerrit, vijf jaar telde. Voorts maakten twee knechts en een oude

heer, Van der Hoed genaamd, er deel van uit.

Genoemde heer woonde al vijf jaar bij de familie.

De twee knechts heetten Dries en Jan. De eerste was de smidsknecht; de tweede bewerkte, onder toezicht van Van der Hoed, den tuin en zorgde voor 't vee: een geit en een paar varkens.

Onder zorgvolle omstandigheden was Krieg, nu zeven jaar geleden, de zaak begonnen. Door wanbeheer en wangedrag was deze onder zijn voorganger Haarens vrijwel verlopen. De klanten, die deze in den aanvang had gehad, waren langzamerhand met hun werk weg gegaan naar den Hummeloschen smid Brouwers. Gelukkig wist Krieg de laatste spoedig terug te winnen, niet zooals vaak gebeurt, door konkelarij en knoeierij, maar alleen door degelijk en net werk te leveren en vriendelijk en bereidwillig te zijn jegens ieder. Wel had Krieg in den aanvang met veel moeilijkheden te kampen, doch nu was hij die te boven en genoot het smidsgezin zelfs een zekere mate van welvaart.

Veel had Krieg te danken aan den baron van 't dorp. Deze hielp den smid, zooveel hij kon. En de baron kon veel, alles mag ik wel zeggen.

„Wie de hulp heeft van den baron,
Heeft altijd spek in de ton.”

zei de kleermaker altijd, als dorpsmensen in zijn tegenwoordigheid over den een of anderen burger spraken, die weer van barons hulp had geprofiteerd. En haastig voegde de kleermaker er dan altijd bij: „Dat heb ik zelf ook gemaakt. Hoe vindt jelui het?”

Nu, mooi vonden de dorpers 't misschien niet, maar wel zeiden ze: „Hij heeft gelijk, de kleermaker.”

De baron, die op 't groote kasteel aan de overzijde van den Ouden IJssel woonde, was eigenaar van 't

gansche dorp, en van dit niet alleen, — ook de landerijen, bosschen en weiden in den omtrek behoorden hem, alsmede de vele boerderijen, die verspreid ten oosten van het dorp lagen en samen de buurtschap Elderik vormden.

„De burgemeester hier is met den baron vergeleken net een musch bij een ooievaar,” zei weer die geleerde kleermaker.

Nu, ook hierin had de kleermaker gelijk.

De baron was de Heer van het dorp. Zijn wil was wet voor iedereen. Geen burger van 't dorp, geen boer in den omtrek, die iets van belang durfde ondernemen, zonder toestemming van den baron. En wee dengene, die zonder voorkennis verandering had aangebracht aan huis of schuur of stal. De toorn van den baron zou hem niet ontgaan.

Dat wist Germens. Deze had eens een hek voor zijn huis laten maken, toen de baron afwezig was.

Van zijn maandelijksch verblijf in Den Haag terugkeerende, zag de baron, in de tram voorbij Germens' huis komende, het hek.

Oogenblikkelijk begaf de baron zich naar Germens' woning.

„Wat heb je gedaan,” barstte hij uit, en vóór de verschrikte Germens een groet kon stamelen of zijn pet afnemen, voegde de baron hem toe: „Je breekt het af; oogenblikkelijk! Waarom vraag je mijn toestemming niet, als je iets wilt veranderen? Heb ik ooit een billijk verzoek geweigerd?”

Verontwaardigd ging de baron heen, doch liep bij Krieg aan en bestelde dezen een hek, dat binnen drie weken moest staan voor Germens' huis.

Ruim twee weken later plaatste de smid een hek voor Germens' woning en de goede man wist niet of hij waakte of droomde, toen hij dat fraaie hek zag

verrijzen.

Karel was ruim drie maanden in Krieg's dienst, toen een onverwachte aanleiding hem met den baron in aanraking bracht.

Karels baas en Dries, de groote knecht, waren naar mevrouw Van Rijn in Hoog-Keppel, om kachels te poetsen en schoon te maken, en Karel was alleen in de smederij.

Daar stapte de huisknecht van 't kasteel de smidse binnen.

„Dadelijk op 't kasteel komen,” zegt hij.

„De baas is niet thuis,” antwoordt Karel, „en Dries ook niet, en...”

„De baron heeft gezegd, dat er dadelijk een komen moet, a-juus.”

Weg was de huisknecht.

„Vrouw, de baas moet op 't kasteel komen, en dadelijk, zei de huisknecht, en als hij er niet is, dan maar Dries, en nu zijn er geen van twee, en...”

„En daarom moet jij maar gaan,” zei de vrouw.

„Ik, vrouw?”

„Ja, daar zit niets anders op.”

„Maar, vrouw, wat moet ik er beginnen?”

„Weet niet, jongen; maar ik kan toch niet gaan?”

„En zoo, vrouw, zoo als ik nu ben?”

„Dat hindert niet,” antwoordde vrouw Krieg, „daar ben je smid voor.”

Karel liep de keuken uit en de smederij in. Hij nam een hamer en stopte dien in zijn rechter broekzak. Toen liep hij naar de bank om een nijptang te halen, maar pakte, daar hij weer was vergeten, dat hij reeds een hamer in zijn zak had, tevens een hamer, en ging toen met twee hamers de smederij uit. Van den muur had hij een pet genomen en die opgezet, en in zijn verwarring had hij niet

gezien, dat hij Dries' groote zijden pet op had. Nu, dat is best te begrijpen. Iederen dorpsjongen, die wel eens bij den baron komen moest, zal iets dergelijks overkomen zijn.

Bij de dorpsherberg, tevens tramstation, stonden drie jongens, Dirk Best, Jan Polder en Koos Smee-link.

„Hei,” riep Dirk, „dag, smid.”

„Ga je paarden beslaan?” spotte Jan.

„Hij heeft zijn grootvaders pet op,” lachte Koos.

Karel voelde tersluiks naar zijn pet en schrikte, bemerkende, dat hij de groote zijden pet van Dries op had. Doch wetende dat de jongens naar hem keken, deed hij, alsof hij niets merkte, en liep door.

Maar, over de brug, voor in de dorpsstraat, om den hoek, nam hij zijn pet af en wilde haar in den zak steken. Maar juist in dien zak zat de hamer en — nieuwe schrik en ontsteltenis, nieuwe oorzaak van verwarring voor Karel. Een oogenblik dacht hij er aan, pet en hamer beide aan den bakker in bewaring te geven. Maar, wat zouden ze zeggen, als hij vertelde, hoe hij in de war was? Ze zouden hem uitlachen, natuurlijk, en als dan de jongens op straat het hoorden, neen — dan maar liever de pet in den eenen en de hamer in de anderen zak. Zoo gedacht, zoo gedaan!

Karel sloeg de groote oprijlaan naar 't kasteel in, ging de poort door, toen langs het bosch, dat de laan ter eene zijde begrenst, en — — achter dien grooten eik in 't midden, legde hij zijn pet en zijn hamer neer, bedekte beide voorwerpen met zand en liep toen met een zucht verder. Karel kon de groote, zwarte vlek achter zijn rechteroor niet zien, anders zou onze arme jongen nog meer in verwarring zijn geraakt. Doch al zag Karel dat zwarte ding niet, wel

de huisknecht, die onzen jongen binnen liet. Hij barstte in lachen uit en zei:

„Zeg, Karel, hier is een witte muur, wrijf je oor en je haren er eens tegen. Wit kleurt beter bij je blonde haren dan zwart.”

Karel, die dadelijk begreep, wat er achter zijn oor moest zitten, zei alleen: „’t Geeft niet,” maar veegde toch tegelijkertijd met zijn hand achter het oor, met ’t gevolg, dat de vlek nog grooter werd, en hij nu een half blonde en een half zwarte haardos had.

Zoo kwam hij bij den baron in diens spreekkamer.

Gelukkig, de baron lachte niet. Hij zag dus zeker die zwarte vlek niet.

„Zoo maatje,” zei hij, „ben jij de smid?”

„Neen, baron,” antwoordde Karel, „maar de baas en Dries zijn naar Hoog-Keppel, en nu zei de vrouw...”

„Zoo, zoo,” viel de baron hem in de rede, en vervolgde, naar de kachel in den hoek wijzende: „En ken je deze?”

„Jawel, baron, die hebben we de vorige week gemaakt.”

„Juist! Je weet het goed! En dat noem je gemaakt, hè? Zie die deur eens! Die hangt als een dronkaard op zij! Is dat werk afleveren! Jelui bent toch geen koekebakkers, of werk je met stop-verf?”

Karel zweeg.

„Hoor eens,” vervolgde de baron, „die kachel moet weer terug naar de smederij. Zulk prulwerk...”

„Neen, baron,” riep Karel eensklaps, „geen prulwerk. Die kachel was goed gemaakt, want mijn baas heeft hem zelf gerepareerd, en die maakt nooit slecht werk.”

De woorden waren er uit, en Karel schrok er zelf van. Hoe had hij zoo durven spreken tot den baron!

Met 't hoofd naar beneden, wachtte Karel, en gedurende de stilte, die volgde op zijn woorden, voelde hij, hoe zijn beenen beefden en hij hoorde, hoe zijn hart klopte in zijn borst.

Doch vriendelijk gaf de baron hem een lichten tik op den schouder, en toen Karel opkeek, zag hij den baron in diens lachende oogen.

„Je bent een flinke jongen,” zei de baron, „je bent zoo’n baas waard.”

Karels oogen schitterden van vreugde en trots, en hij wilde nu, overmoedig geworden, nog wat in ’t midden brengen, doch de baron voorkwam hem, zeggende: „Maar dit ding heeft je baas dan toch slecht gemaakt, dat is zeker. Ga heen, en zeg hem, dat hij zelf van middag tusschen twee en drie hier komt en de kachel haalt. Begrepen?”

„Ja, heer baron,” antwoordde Karel en verliet de kamer, welks deur de baron reeds geopend had.

Bij den eik gekomen, bukte Karel zich, raapte pet en hamer op, stak beide dingen in zijn broekzakken — en fluitend liep hij verder.

Bij de herberg stonden de jongens nog.

„Hei, Karel,” riep Dirk, „waar is je pet?”

Karel zwaaide met zijn hamer en riep: „Aan den baron verkocht voor een dubbeltje. De arme man had geen geld, om een nieuwen hoed te koopen.”

De jongens lachten, en Karel liep door.

In de smederij gekomen, vroeg Krieg, die terug was van ’t karwei: „Wat had de baron, Karel?”

„Een leelijk gezicht, baas, een slecht humeur en een kapotte kachel. Je moet tusschen twee en drie komen, om de kachel te halen.”

„Zoo,” zei Krieg, „en wat was er kapot aan de kachel?”

„De deur, baas, die je pas gemaakt hebt.”

„Zonderling,” peinsde Krieg.

„En was de baron erg kwaad, Karel?”

„Als een spin, baas.”

Een oogenblik zweeg Krieg en keek Karel onderzoekend aan, want hij vond, dat de jongen wat lucht-hartig sprak over zoo’n ernstige zaak — en den grooten baron.

Toen stak hij 't ijzer in 't vuur en zei:
„Trek op, Karel.” En toen de blaasbalg bromde,
herhaalde hij: „Zonderling.”

Dien middag om twee uur ging Krieg naar 't kasteel in een gansch niet vroolijke stemming. Elke aanmerking op zijn werk ontstemde hem en bovenal een woord van afkeuring van den baron. Had deze

niet veel voor hem gedaan, en was 't nu zijn plicht niet, althans door degelijk werk zijn dankbaarheid te toonen?

Krieg werd bij den baron toegelaten, die dadelijk zijn ontevredenheid lucht gaf in deze woorden: „Knoeiwerk, smid, koekebakkerswerk, prullerij.”

Een oogenblik was Krieg door die hevige uitbarsting uit 't veld geslagen. Doch spoedig werd hij zich zelf meester en zei, na de deur onderzocht te hebben: „Niet mijn schuld, baron. Zie, hier heb ik hem gemaakt, en daar is hij kapot. Ziet u dat? Ziehier de vier groote klinknagels die ik er in klonk. Niet

mijn schuld, mijnheer van Keppel."

"Hm," humde de baron en nog eens „hum." Daarop: „Zeg eens smid, dat is een flinke jongen, dat knechtje van je. Is hij niet?"

„Ja, baron, een flinke jongen."

Vragend keek Krieg den baron aan.

„Zoo, een flinke jongen, zeg je."

„Ja, baron; hij weet van aanpakken, hij is vlug en gewillig."

„Drie mooie dingen, smid."

„Of het, baron."

„Hij is immers die jongen van Vermeer, den Hoog-Keppelschen timmerman, die zonder werk was, en nu in Londen is."

„Dezelfde, baron."

„Zoo — en die jongen is vlug, zeg je, en ijverig?"

„Ja, baron."

„Zeg eens, smid, moet zoo'n jongen nu geen teekenen leeren? Jij hebt dat indertijd toch ook geleerd op de ambachtsschool in Doetinchem, is 't niet?"

„Ja, baron."

„Nou, en moet die jongen dan nu niet leeren?"

„Jawel, dat zou heel goed zijn maar..."

„Ik weet, wat je zeggen wilt," viel de baron Krieg in de rede. „Hoor eens, je stuurt hem naar de ambachtsschool, als hij er lust in heeft. De kosten zijn voor mijn rekening. Jij moet hem dan 's avonds maar missen, hoor. Hij moet maar een abonnement op de tram nemen. Loopen gaat niet. Als hij den ganschen dag werkt, kan hij 's avonds niet nog twee uur loopen. Maar, hij moet er zin in hebben, hoor. Begrepen, smid?"

„Ja, baron," antwoordde Krieg, en hij wilde juist vragen, waaraan de jongen zooveel onderscheiding te danken had, toen de baron zei:

„'t Lijkt me een aardige jongen. Toen ik hem 't slecht gemaakte werk, enfin, het werk, waarvan ik dan dacht, dat 't slecht gemaakt was, liet zien, zei hij: „Het is goed gemaakt, want de baas heeft 't zelf gedaan.”

„Zei hij dàt, baron?”

„Ja, ja, dat is natuurlijk brutaal, heel brutaal, maar, het is ook — enfin. Je stuurt hem naar de ambachtsschool. Later hoor ik er wel een en ander van. Morgen vertrek ik naar den Haag voor een paar weken.”

De baron opende de deur, en Krieg kon heengaan.

Hoe geheel anders was de stemming van den smid nu, dan toen hij naar 't kasteel ging. Hij ging er heen met 't onaangename gevoel, de ontevredenheid van den baron opgewekt te hebben, en, al wist hij, dat het werk goed door hem was afgeleverd, de mogelijkheid was toch niet uitgesloten, dat een klinknagel had losgelaten of een klinkgat was uitgescheurd. En — Krieg wist, dat de baron een streng heer was, met wien niet te spotten viel. Doch, hij had den baron overtuigd, dat 't zijn schuld niet was; dat de kachel op een andere plaats dan die, waar hij hem had gerepareerd, stuk was — en hierdoor had hij voor de zooveelste maal 't bewijs geleverd, dat hij alleen goed gemaakt werk afleverde.

En dan dat antwoord van Karel! Dat deed Krieg goed! Wat een jongen! Hoe kwam hij op die gedachte, hoe durfde hij die uitspreken!

„'t Werk was goed, want de baas heeft 't zelf gemaakt,” herhaalde Krieg in zich zelf. Aardig toch van zoo'n jongen. Den baron zelfs heeft dat antwoord getroffen! Zou Karel lust hebben naar de ambachtsschool te gaan?”

Zoo mijmerende en peinzende trad Krieg de

smederij binnen.

Karel, die weer aan 't vijlen was, keek even op naar zijn baas, doch ging onmiddellijk weer voort met zijn werk.

„Karel,” zei de smid.

De vijl bleef rusten op 't ijzer. Karel keek zijn baas aan.

„Wat heb jij aan den baron gezegd, Karel?”

„De waarheid, baas, de waarheid natuurlijk. Jij hebt die kachel toch zelf gemaakt.”

„Dat is zoo, jongen; 'k ben er ook niet boos om, heelemaal niet, 't beteekent trouwens ook niets... maar... ik wou vragen: Zou je lust hebben naar de Doetinchemsche ambachtsschool te gaan?”

„Hè,” riep Karel, en hij liet zijn vijl bijna vallen op den grond en liep op Krieg toe; „hè, naar de ambachtsschool, om teekenen te leeren, baas? Hè — ja — graag.”

„Je kunt dan gaan,” zei Krieg, en nog voor Karel vragen kon, vertelde hij de geheele toedracht der zaak.

„Is 't waar, baas?” juichte Karel, „en... en...” Hij wilde zooveel vragen, maar wist niet te beginnen. Doch plotseling, denkende aan de vreugde van vader, als deze 't hoorde, sprong hij vroolijk door de smidse.

Kleine Gerrit, die voor de smederij speelde, zag Karel springen en kwam toelopen en vroeg: „Peerd spullen, joâ, Karel?”

„Het mag now wel, effekes, niet waar, baos?” vroeg Karel, en voor hij Krieg's toestemming had, tilde hij den kleinen Gerrit op zijn schouders en draafde een oogenblik later met het ventje den tuin door.

Aan den rand van 't dennenbosch achter den tuin zette hij Gerrit neer.

„Ik gao naor Deutekum, Gerrit, um te teekenen.”

Gerrit begreep er zeker niet veel van. Hij zei alleen:

„A’j nao Deutekum gaot, mo’j mien lekkers mee brengen. Doe’j dat?”

„Jao,” antwoordde Karel en draafde weer met het kleine ventje naar huis.

Toen Karel dien avond na acht uur vrij was, ging hij niet, zooals gewoonlijk, een praatje maken voor de dorpsherberg met zijn vriendjes Jan en Piet, en Doris, maar in de huiskamer aan de tafel naast vrouw Krieg, schreef hij dien avond een langen brief. Hij moest toch dadelijk zijn vader deelgenoot maken van 't groote, belangrijke nieuws!

Eer Karel schrijven ging, las hij vaders laatsten

brief, en beantwoordde de vragen, die vader hem stelde. Toen schreef hij uitvoerig de gansche toedracht der zaak.

„Vader,” zoo eindigde de brief, „ik zal mijn best doen. 't Is een goede school. Krieg is er ook op geweest en diè kan teekenen, vader. U moest mijn baas zijn portefeuille eens zien! Vol prachtige teekeningen! Als ik later eens een mooie teekening af heb, stuur ik die.

Dag vader. Maak u nu nooit ongerust over mij. O, 't is hier zoo'n aardig gezin. Ik weet niet, van wien ik meer houd, van mijn baas of van de vrouw of van de kinderen. Ook mag ik den baron graag lijden.

U moet veel schrijven, vader. U kunt nu wel postzegels koopen, is 't niet? Dat is anders dan in Arnhem bij vrouw Doon!

Dag vader!”

K a r e l.

IX.

Waarom de jongens gillen en schreeuwen.

Den ganschen dag regende het. 's Morgens, toen de smid de deur van zijn werkplaats opende, was het al begonnen met fijne, kleine druppels. Later op den dag verklaarden de menschen dat het „compleet goot.”

Eer het middag was, stonden aan den kant van den weg, waar de lantaarnpalen staan, groote plassen, waarin nog altijd de regendroppels bobbels maakten.

De weg scheen als schoongewasschen. De steenen, waarvan alle vuil en zand was weggeregend, hadden een helder bruine kleur. De rails van de tram waren op verscheidene plaatsen onzichtbaar door de plassen water.

Voor het raam van de voorkamer van Krieg's huis stonden twee kinderen, Garda en Gerrit.

Langen tijd hadden ze gekeken naar de steeds grooter wordende waterplassen en naar de dansende waterdruppels, en gejubeld hadden ze telken keer, als de tram voorbij reed, die het water naar twee zijden weggutste.

In den schoorsteen zong de wind in allerlei klagende geluiden. Ook daarnaar hadden zij geluisterd, elkaar aanziende met vragende oogen.

„Wat is dat, Garda?” vroeg Gerrit.

„De bolleké-el bruur. Heur is, hi'j schreeuwt.”

„Waorum zitte daor, Garda?”

„Wet ik niet, Gerrit. Dat mo’j maor an Karel vraogen.”

Karel kwam juist binnen. Krieg had hem, daar zijn tegenwoordigheid in de smederij op dit oogenblik niet werd vereischt, verlof gegeven te gaan teekenen in de voorkamer.

„Karel,” vroeg Garda, zoodra ze Karel zag, „wat dud de bolleké-el daor in de schôsteen?”

Een oogenblik luisterde Karel. Toen antwoordde hij:

„Hi’j huult.”

„Waorum?” vroeg Garda.

„Umdat ’t raegent,” antwoordde Karel. „Hi’j is kwaod, umdat ’t zoo’n leelijk weer is.”

Met dit antwoord was Garda tevreden. Beide kinderen gingen weer voor het raam staan.

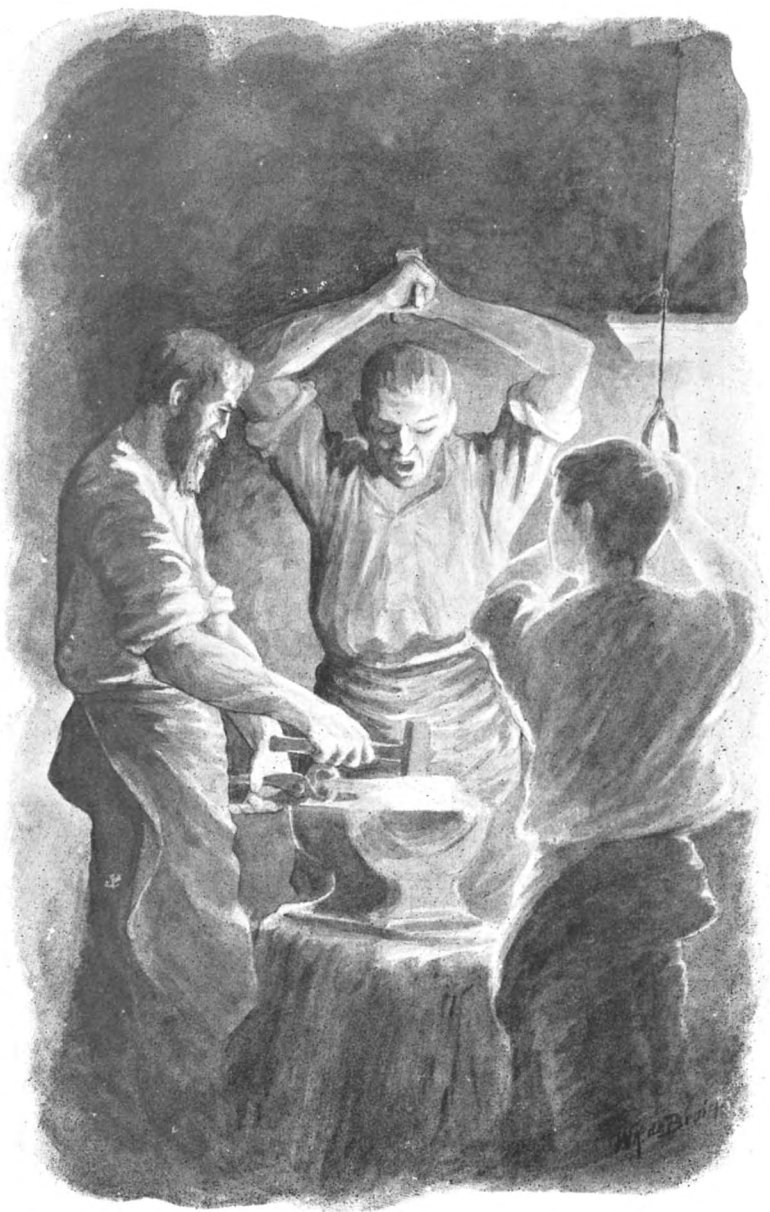
„Kiek is, Garda, griep, allemaol piepestellen,” juichte broer eensklaps en liet zijn vinger gaan langs de ruit, waarlangs aan de buitenzijde een druppel zich scheen uit te rekken, tot zij een lange pijpesteel werd.

„Nog een,” lachte Garda en zij greep eveneens als broer.

Een wedstrijd werd het nu, wie de meeste stelen grijpen kon.

Karel had een oogenblik de twee kinderen gadeslagen. Toen luisterde hij zelf onwillekeurig naar het windgehuil in den schoorsteen, en keek naar de zwiepende boomen voor het huis en naar de verre wei, die daar zoo doodsch en verlaten lag onder de grauww-zwarte lucht. Zoo luisterende naar ’t klaaglijk windgezing en kijkende naar de eenzame verte, was een weemoedige stemming in hem gekomen.

Waar was vader nu? Wat deed hij? Dacht hij ook aan die droevige, laatste weken in Hoog-Keppel? Als

Baas Krieg met zijn beide knechts in de smederij. (Blz. 148.)

vader nu eens ziek werd. Als hij nu ook eens dood ging, terwijl hij hier was, ver van hem.

Al deze gedachten maakten Karel angstig en onwillekeurig liep hij naar den hoek der kamer, waarin zijn teekenportefeuille stond.

„Karel,” riep Garda eensklaps, „laoten wi’ is gaon zingen.”

Die vraag bracht Karel uit zijn droevige stemming, en blijde hierover, antwoordde hij dadelijk: „Goed, kom maor hier.”

Karel ging in den hoek bij de kast zitten.

De twee kinderen sprongen op zijn knieën.

„Wat motten wi’ zingen?” vroeg Karel, en vóór nog de kleine, die haar vinger nadenkend aan ’t voorhoofd bracht, een antwoord had gegeven, voegde Karel er bij: „Ik zal ow is een versje leeren jao?”

„Jao, jao,” riepen Garda en Gerrit allebei.

„Goed, luuster dan maor.”

En nu leerde Karel de beide kleintjes het lieve liedje, dat lievelingsversje van zijn moeder en zijn grootmoeder, ook zijn lijfdeuntje, dat hij meermalen zong in stille oogenblikken alleen:

’t Zonneke heeft er de bloempjes der wei,
Zoeven goênacht gekust.

Garda kon heel goed leeren en vooral versjes en wijsjes vlug onthouden. Heel gauw kende ze dan ook het eerste versje, dat ze zonder fouten zong. Broer zong natuurlijk mee, maar hij vergiste zich zoo dikwijls, dat Garda boos werd en zei: „Schei der uut, bruur, i’j kûnt het niet.”

Een oogenblik liet de kleine jongen zijn lip hangen, maar spoedig zong hij weer mee, zich echter

bepalende tot 't laatste woord van iederen regel.

Vrouw Krieg kwam binnen.

„Mama,” riep Garda dadelijk, „ik ken een versjen.”

„Ik ook,” voegde broertje er snel bij.

„Niet waar, mama, hi’j kent er niks van,” verzekerde Garda, en ze duwde broertje op zij, die nu zijn troost zocht in moeders arm.

„Zing 't dan is, mien kindjen?”

Nu zong Garda met haar zacht, fijn stemmetje 't ons bekende versje.

„Mooi,” riep vrouw Krieg, en aan den toon hoorde Karel wel, dat ze 't meende.

„Wat is dat voor versje, Karel?”

Nu vertelde Karel in één adem van zijn moeder, van zijn grootmoeder en van zijn vader, dien hij zoo verlangde weer te zien, en dat deed hem goed.

„Zijn er nog meer versjes, Karel?”

Die vraag was tevens een verzoek. Karel begreep het wel.

„Nog twee,” antwoordde hij, en vóór vrouw Krieg vragen kon: „Zing die ook eens,” zong Karel de twee andere versjes.

Karel voelde een traan in zijn oog, die hij gauw wegwischte met de mouw van zijn jas. En om zijn aandoening te verbergen, zei hij, schijnbaar luchthartig: „Heb ik nou geen mooie stem, vrouw? Een goeie stem om steene te kloppen, hè?”

Vrouw Krieg glimlachte even om Karels zonderlinge vergelijking. Nu, de vergelijking had hij niet zelf gemaakt. Die had hij gehoord van 't Hagenaar-tje, die hem zelf weer uit zijn geboortestad had meegebracht.

„Doe jij je best maar, Karel,” was al wat vrouw Krieg zei. „Wat zal je vader gelukkig zijn, als je over eenige jaren een knap werkmán bent geworden.”

„Ja,” riep Karel en zijn oogen schitterden en zijn handen grepen naar de teekenportefeuille achter hem.

Een oogenblik later, toen vrouw Krieg met de kleintjes weg was naar de achterkamer, zat Karel over zijn teekening gebogen; hij hoorde nu niet meer het windgeloei in den schoorsteen, noch het regen-gekleetter op het dak, maar zag alleen zijn teekening, waaraan hij al zijn aandacht wijdde. Een paar uur later liep hij naar de smederij en hield den baas zijn werk voor.

„Goed,” zei Krieg na een oogenblik van aandachtige beschouwing. „Die zal ik mijnheer Van Keppel laten zien. Hij heeft er recht op, je vorderingen waar te nemen.”

Op den avond van dien dag stond Krieg met zijn beide knechts in de smederij. Hoogop brandden de twee vuren, die de smidse rossig verlichtten. En terwijl de vonken als sterretjes rondvlogen, klonken beurtelings uit Karels en Dries' mond vroolijke liedjes.

De regen had opgehouden; aan de lucht dreven nu groote wolkenklompen, waartusschen de matte maan droomerig hing.

De enkele dorpeling, die de smidse passeerde, bleef onwillekeurig een oogenblik staan, om te kijken naar dien vroolijken gloed binnen en te luisteren naar de helder klinkende hamerslagen, die de vroolijke liedjes begeleidden.

Plotseling ging de deur open, en Karels Hoog-Kepelsche vriendjes Dirk en Kees kwamen binnen.

Gewoonlijk kwamen de beide jongens iederen Zaterdagavond.

Zag Karel zijn beide vriendjes altijd graag, vooral dezen avond was hun komst hem welkom. Nu toch zouden ze getuige zijn van Karels nieuwe vorderingen in de smeedkunst.

Voor 't eerst deze week had Karel geleerd een hoefijzer te maken.

Toen de jongens binnen kwamen, stond Karel voor 't hooge vuur. Krieg zelf trok den blaasbalg. Even groette Karel de binnengetreden en door een zwaai met den haardstok, dien hij in de hand hield, om bij tusschenpoozen het vuur wat op te rakelen.

De jongens zeiden na hun groet niets meer. Vol bewondering staarden ze naar Karel, die daar stond met hoog opgestroopte mouwen en een vuurroode kleur als een echte, volleerde smid.

Daar schoten uit 't vuur kleine sterretjes op, ten teeken dat 't ijzer gloeiend was.

Karel pakte met de tang 't ijzer beet, legde den gloeienden kant op 't aambeeld, en vóór nog de jongens recht begrepen, wat er gebeurde, hadden Karel en zijn baas een hamer genomen, waarmee ze 't ijzer gingen beuken. De vonken vlogen naar alle zijden, en de jongens weken verschrikt voor dat vonkengespat achteruit en bleven staan in den hoek der smederij, dicht bij de boormachine.

„Goed gedaan,” zei Krieg, nadat Karel het ijzer weer in 't vuur had gestoken.

Karels kleur werd nu nog rooder. Tersluiks keek hij de jongens aan, die weer naderbij waren gekomen, en spottend vroeg hij: „Ben je nòg bang voor vonken?”

„Welneen,” antwoordde Kees, maar steelsgewijs keek hij naar Karels hand, vreezende, dat die weer 't ijzer ging beetpakken.

Om half acht was de dagtaak afgelopen. Het vuur werd een weinig uitgespreid over de aschlaag erom heen, en toen Krieg en de twee knechts zich gewasschen hadden, gingen ze met de twee Hoogkeppelsche jongens naar de huiskamer, waar een kop

warne koffie hen wachtte.

Karel liet zijn laatste teekening zien, die de jongens heel mooi vonden.

Om negen uur gingen ze heen, met de belofte, den volgenden Zaterdag terug te komen. Dan zouden ze ook een spijker maken. Dit werk toch hadden ze Karel meermalen zien verrichten, en ze verzekerden, het ook wel te kunnen doen, al beweerden Karel en Krieg beiden, dat 't hun niet zou gelukken.

Toen Karel dien avond op zijn bed lag, dacht hij aan vader en aan diens geluk, als hij over eenige jaren zijn zoon zou terugzien als een knap en kundig werkman. En tevens dacht hij aan den ring, die daar lag in een doosje in zijn kleine koffer, en aan grootmoeders woorden:

„Je moet altijd den ring onder de oogen durven zien — zonder schaamte.”

Nu, daarvoor zou hij zorgen! Vast geloofde Karel, dat hij nimmer zijn oogen van dat kostbare kleinood behoefde af te keeren, en weinig wist de jongen, dat al heel spoedig 't oogenblik zou aanbreken, waarop hij dat pand van zijn grootmoeders liefde niet zou durven aanzien.

Den volgenden dag, een Zondag, ging Karel, zooals gewoonlijk tegen twee uur naar het plein voor de dorpskerk, waarop altijd om dien tijd jongens te vinden waren. Ook dezen middag was er weer een groepje, dat druk pratende het middengedeelte van 't plein in beslag nam. Daar waren bij voorbeeld Dirk Best, Jan Polder, Koos Smeelink, Frans Vet en een paar jonge knechtjes van den molenaar en den bakker van 't dorp.

Er was maar één onder die jongens, dien Karel volstrekt niet lijden mocht. Die eene was Philip Poorters. Deze toch had eens in tegenwoordigheid

van alle jongens als zijn meening te kennen gegeven, dat Karel eigenlijk niet in hun gezelschap behoorde, daar hij, niet zoo als zij een burgerjongen, maar slechts een knecht was. De andere jongens hadden, op een enkele uitzondering na misschien, den snoever hartelijk uitgelachen, ten bewijze, dat ze zijn bewering al heel dwaas en pedant vonden; toch had het Karel innig gegriefd, om zich zelf niet alleen, maar ook om zijn vader, van wien Karel zoo goed wist, welk een oppassend en eerlijk burgerman deze was. Als genoemde Philip — Karel voorbij kwam, kon hij zoo smadelijk lachen, en be kroop Karel dikwijls den lust dat heertje een gevoelige afrossing te geven. Maar hij deed het nooit, wetende, dat hij zijn baas ermee hinderde.

Gelukkig voor Karel heetten alle jongens niet Philip Poorters.

Een tijdlang liep 't gesprek over allerlei zaken, die het dorp betroffen.

Dirk beweerde, dat de koe van Pannevis zwaarder woog dan die van Jansen; Hendrik Rooman hield vol, dat er in het vak van smid meer zat dan in 't kleermakersbedrijf; Joost Kusters schold erg op den dominé, die in de catechisatie de meisjes voortrok boven de jongens; terwijl eindelijk het knechtje van den bakker opmerkte, dat Karel van alle jongens van het dorp het meest „bofte,” daar hij de hulp en bescherming van den baron genoot. Over al deze zaken ontspon zich een levendig twistgesprek tusschen de jongens. Op de laatste opmerking van het bakkers-knechtje volgde een hatelijkheid van Philip Poorters, die zeide: „Een heele bof, tramgeld en een paar centen teekengeld. Aan een burgerjongen zou de baron het niet geven.”

Al levendiger werden de gesprekken en stellig zou,

vooral na Philips hatelijke woorden, een ruzie onvermijdelijk zijn geworden, had niet Dirks voorstel: „Meetje te gaan pleeren,” alle jongens op een andere gedachte gebracht.

„Veuruut, jao, meetje pleeren,” riepen de meeste jongens, en een stelde al vast de wijze van spelen met de woorden: „2 staeken en 2 lappen.”

Karel had al een enkele maal meegedaan. Elke week kreeg hij van zijn baas twintig centen. Hier-van kocht hij meestal een postzegel voor een brief naar vader of soms een voor een brief naar Bet, plus een paar sigaren. Ook kocht hij wel eens een versnapering voor de kleintjes thuis.

Nu is dat „meetje pleeren”, als je 't eenmaal gedaan hebt, een gevaarlijk spel. Win je centen, je wilt er meer winnen, verlies je, je wilt je geld terug zien te krijgen. Zoo gaat 't met elk spel, waarbij geld gewonnen of verloren kan worden. En wee dengene, die verslaafd raakt aan 't spel!

Karel speelde mee dien middag. Hij verloor eerst; hij won weer; hij won meer en meer, doch eindelijk was de fortuin hem weer ongunstig, en de gewonnen centen verminderden telkens.

En Philip Poorters won. Dat was misschien nog 't ergste voor Karel. Met vuurrood gezicht, met trillende lippen en kloppend hart zag hij 't aan, hoe de centen verdwenen in Philips zak. Maar hij zou ze terugwinnen; hij zou dien Philip toonen, dat hij de kunst verstond!

Zenuwachtiger en gejaagder schreeuwde Karel, en sprong heen en weer, de jongens wegduwend, die zich nieuwsgierig bogen over de keet,*) waarin

*) De keet is het vierkante hokje op 't midden van de streep, die meet heet.

Karels cent lag.

„Staek 'm d'r uut,” riep Philip Poorters, wiens cent het dichtst bij de meet lag; „ik geef vier cent, as ji'j 'm der uut gooit.”

„Laot hi'j 't maor probeeren,” schreeuwde Karel; „doe 't maor, as i'j kunt.”

Schijnbaar onverschillig keek Karel naar Jan Vels, die zijn cent schuin tusschen duim en vinger hield en aanlegde. Maar Karels slapen klopten, zijn lippen trilden, zijn knieën beefden, en roode bloedgolven stegen naar zijn hoofd.

Jan wierp — de cent kantelde en rolde ter zijde van de streep.

„Achter 't honk,”*) schreeuwde Karel. „Die is veur mien.”

„Nog ens, nog ens,” gilde Philip Poorters, „acht cent, as i'j 'm der uut staekt.”

Ten tweede male legde Philip aan. De hand bewoog zich, de cent schoot vooruit, viel, en kwam krachtig aan tegen Karels cent, die nu weg vloog, ver uit de keet.

Philip schreeuwde, gilde en lachte hoonend en triomfantelijk, en Karel stond er bij — verslagen.

Met machteloze woede zag hij 't aan, hoe een oogenblik later Philip bijna alle centen in zijn zak liet glijden. Karel kreeg er niet één.

„Bu'j boks, Karel?”

Boks is de speler, die geen centen meer heeft.

„Boks?” herhaalde Karel; „nee heur, 'k heb nog centen genug in huus. Ik gao ze halen, dadelijk bun 'k weerum.”

En weg liep Karel, den steenweg op. Slechts één gedachte beheerschte hem: Zijn centen terug winnen!

*) 't Honk is de plaats links en rechts van 't verlengde der streep.

Zou hij minder zijn dan Philip Poorters! Dat nooit! Winnen moest hij.

Achter 't huis stond Jan, de knecht.

„De baas en de vrouw zun uut met de kinderen,” zei hij tot Karel.

„Zoo,” was al, wat deze zei, en hij liep het huis in.

Gloeiend heet waren zijn wangen, hevig klopte zijn hart, en koortsig trilden zijn lippen, toen hij uit 't kleine beursje een kwartje nam.

Toen liep Karel weg, zoo vlug hij kon, uit de kleine achterkamer, en dacht er niet eens aan, dat hij voor 't eerst van zijn leven gestolen had!

Dat kwartje toch had hij genomen uit 't beursje van de vrouw!

Maar hij zou 't er wel weer inleggen! Wel twee voor die eene! Geld kon hem niet schelen! Als hij maar won, als hij maar de eer had, „de winner” te zijn, als die Philip Poorters maar niet lachte om hem!

Karel speelde weer, speelde nog een groot uur, tot de schemering inviel. Toen was hij ook zijn

gestolen kwartje kwijt.

„Bu’j weer boks?” vroeg Dirk.

„Nee,” antwoordde Karel, „’k heb nog genoeg. Eén kwartje he’k maor verloren.”

Terwijl Karel sprak, telden de jongens hun gewonnen centen.

„Waor gaon wi’j hen?” vroeg Philip.

„Naor de Warangerbult!” riep Koos.

„Veuruut,” riep Dirk.

De groep zette zich in beweging — doch Karel bleef staan.

„Ik gao naor huus,” zei hij, en ging heen.

Nog even hoorde hij Philip zeggen: „Hi’j is boks, heur.” Toen was Karel weg achter de herberg.

Den zandweg, die langs de herberg loopt en den Zutphenschen weg genoemd wordt, sloeg Karel in. Hij ging het dennenboschje in, „’t Sukerbultje” genaamd, onmiddellijk achter Krieg’s tuin gelegen.

En daar op het heuveltje viel hij neer. Zijn gloeiende slapen beurtelings drukkend tegen het koude zand, barstte hij uit in een hevig snikken. Hij dacht in de eerste oogenblikken niet, hij snikte maar, als een radelooze, wien de angst het denken onmogelijk maakt.

Eindelijk, na eenige minuten van onbedaarlijk snikken, stond hij op, wreef zijn slapen en oogen, ging toen staan tegen een boom en schreide zacht. Nu eerst dacht hij aan wat hij gedaan had, — en de verschrikkelijke daad stond nu voor hem in gansch haar omvang. Hij hoorde boven zijn zacht schreien uit, vaders ernstige stem en grootmoeders laatste woorden: „Als je dezen ring ziet, moet je dat altijd kunnen doen — zonder schaamte.”

„O vader,” barstte hij eensklaps uit, „had ik ’t maar niet gedaan, o, vader.”

Langen tijd bleef hij daar, alleen met zijn smart, zijn angst en zijn berouw, en hij merkte niet, dat de schemering inviel, en de maan reeds blonk aan den hemel.

Een enkel sterretje lichtte reeds.

„Sterrekens blinken met goudene glans.”

Die regel uit grootmoeders en moeders lievelingsliedje schoot hem plotseling te binnen en vervulde z'n hart met grooten weemoed.

Daar hoorde hij stemmen achter zich.

Schuw keek hij om.

„Mama,” hoorde hij duidelijk. Twee sprongen, en Karel was achter den heuvel, liet zich daar neervallen en met bonzend hart wachtte hij, wie 't wezen zouden.

Krieg met zijn vrouw en kinderen kwam voorbij.

Huppelend sprongen de beide kleintjes over de helling van den heuvel, — en Karel kromp ineen van vrees, dat ze hem zouden opmerken.

Het viertal was het bosch uit en den tuin in.

Toen Karel ze zag gaan, de twee menschen, die voor hem waren als een vader en moeder, en de twee kinderen van wie hij toch zooveel hield, wilde hij naar hen toelopen en toeschreeuwen: „Ik heb 't gedaan, ik heb 't gedaan, wees niet boos op mij.” Maar hij deed het niet; niet omdat hij den toorn van die goede menschen vreesde, maar alleen uit schaamte over zich zelf.

De klok van den toren op 't kasteel bromde haar acht slagen. Karel schrikte op en liep den tuin in.

Eén vraag slecht hield hem nu bezig, de vraag, wat zouden Krieg en diens vrouw zeggen.

Bij de deur van 't huis bleef Karel staan en luissterde een oogenblik. Toen ging hij staan voor 't raam en legde zijn oor tegen het venster. Hij hoorde 't vroolijk gesnap der kleinen, en de goedige, gulle lach van den smid.

Hij ging naar de deur, vatte de klink, maar trok op hetzelfde oogenblik zijn hand terug. Zou hij den moed hebben Krieg en de vrouw onder de oogen te komen?

Plotseling hoorde hij voetstappen achter zich. Dat moest Jan zijn. Als Jan hem hier zag! Wat dan? Dan zou deze hem vragen: „Wat doe je hier alleen in het donker en waarom ga je niet naar binnen?”

Karel opende vlug de deur en ging naar de huis-

kamer.

„Dag baas, dag vrouw.”

De groet klonk bijna onhoorbaar, toonloos.

„Zoo Karel,” groette Krieg vroolijk, „ik heb morgen een aardig karweitje voor je. Remmelaar uit Hoog-Keppel — Maar wat zie ik; het schijnt, dat je gehuild hebt?”

Vrouw Krieg, die de kleinen uitkleedde, keek verschrikt op.

„Ben je niet goed, Karel?” vroeg ze.

„Neen — ik — heb — hoofdpijn, en...”

„Ik zie het, jongen,” viel Krieg in. „Ga maar naar bed. Morgen zal ik je wel over 't karweitje spreken.”

Karel zweeg.

„Je wilt toch zeker liever naar bed gaan, Karel?”

„Ja, baas.”

Karel stond op, zei schuchter den baas en de vrouw goedennacht en gaf de kinderen een hand.

„Ow handen zun heelemail nat,” zei kleine Gerrit.

Karel durfde niet antwoorden, zelfs niet lachen, maar ging vlug de kamer uit, klom het smalle trapje op, deed de deur van de slaapkamer dicht en viel neer op den stoel bij het bed. Hij nam een hoofdkussen in zijn handen, drukte het gezicht er in en schreide.

Terwijl zijn gedempt schreien klonk in de stilte, was beneden hem vroolijk kindergelach en gesnap.

Doch Karel hoorde niet, dat Krieg zei: „De arme jongen denkt zeker weer over zijn vader. Dat doet hij veel, heb ik wel gemerkt. Want soms, in de smederij, als we over 't werk spreken, kan hij zoo in eens zeggen: „Ik zou nu wel eens willen weten, waar vader is en wat hij doet.”

„Ja, man, we moeten den jongen maar zooveel mogelijk in alles helpen.”

Terwijl Krieg en diens vrouw deze woorden spraken, lag Karel nog maar altijd met zijn hoofd in het kussen te weenen.

Plotseling schoot er een gedachte in Karels hoofd: „Zou vrouw Krieg 't merken en zoo ja, wanneer? Misschien van avond nog!” Karel ging op den vloer liggen en drukte zijn oor tegen de planken, om te hooren wat daarbinnen gesproken werd. Doch geen enkel woord, betreffende zijn diefstal, ving Karel op. Toen de avond-maaltijd geëindigd was, en allen naar bed waren, was Karel weer alleen met zijn angst en verdriet, zijn berouw en zijn wroeging. Hij ontkleedde zich en ging te bed, maar uren lang lag hij daar, zonder een oog te sluiten, slecht denkende aan die vreeselijke daad, die hem zoo diep neerdrukte. O, hij voelde nu zoo goed de beteekenis van grootmoeders laatste woorden, en hij wist, dat nu reeds 't oogenblik was gekomen, dat hij den ring niet onder de oogen durfde zien.

Eerst tegen den morgen sliep Karel in.

Vrouw Krieg kwam hem wekken, en Karel lachte haar toe, maar eensklaps zich zijn daad herinnerende trok de lach weg, sneller dan hij was gekomen.

„Is 't nog niet goed, mijn jongen?”

„Jawel, vrouw.”

„We hebben je maar laten liggen. 't Is negen uur.”

„Ik kom,” zei Karel.

Een oogenblik later was hij in de smederij.

Krieg, gedachtig aan wat zijn vrouw den vorigen avond gezegd had, wilde Karel opwekken. Hij sprak nog opgeruimder dan anders, en bouwde plannen voor Karels toekomst, maar Karel zelf werd er niet vroolijker door. Integendeel — hoe vertrouwelijker en hartelijker de baas sprak, hoe terughoudender en stiller Karel werd.

Ten laatste meende de baas, dat Karel heel ziek was.

„Je mag niet meer werken,” zei hij. „Ga maar naar de kamer of naar bed, jongen. Je moet rust hebben.”

Maar Karel wilde er niets van weten.

„Neen, neen, baas,” zei hij, bijna angstig, en hij zwaaide den hamer en trok den blaasbalg nog harder, om te toonen, dat hij niet ziek was.

Om twaalf uur zat 't gezin aan den middagdisch.

„Man, heb je soms een kwartje uit mijn beurs genomen? Ik ben een kwartje kwijt.”

Die vraag werd eenvoudig, zonder terughouding door vrouw Krieg gedaan.

Toen Krieg vroeg: „Uit welke beurs, vrouw?” en deze antwoordde: „Wel, uit 't beursje, dat altijd in de voorkamer op 't kastje ligt,” en Krieg daarop antwoordde: „Neen, vrouw, ik weet van niets” — bonsde Karels hart in de keel, en beefde zijn hand, die de vork naar den mond bracht.

Maar niemand keek Karel aan, want niemand had ook eenige achterdocht, en vrouw Krieg zei: „Dan vergis ik me zeker.”

De dag ging voorbij als de andere.

Men werkte tevreden en vroolijk, zoowel in de smederij als in 't huis; alleen Karel was onrustig en gejaagd.

Hij wilde 't zoo graag vertellen aan Krieg, maar durfde nog niet. Het was geen angst, 't was schaamte, die hem weerhield — zijn groote misdaad te bekennen.

Telkens wilde hij 't zeggen, als hij alleen was met Krieg, als de andere knecht even weg was uit de smidse, of hij alleen met den baas buiten bij den slijpsteen stond. Doch de avond kwam en Karel had

nog niet gesproken.

Doch, toen om acht uur de dagtaak was geëindigd, Dries weg was uit de smederij, en Karel alleen stond met zijn baas bij 't nog hoog opvlammende vuur, werd de stilte Karel te pijnigend.

„Ik — — baas,” viel uit zijn mond, zoo plotseling, zoo hard, dat de baas schrikte.

„Baas!”

Hevig schokte Karels lichaam, terwijl hij sprak.

„Maar jongen,” sprak de baas, ziende in welk een hevige ontroering Karel verkeerde, „wat is er, wat heb je?”

„Ik — baas, dat kwartje, dat de vrouw — baas — dat heb ik gestolen.”

Karel zweeg. Met wijd open oogen keek hij Krieg aan, angstig starende naar diens gelaat, om er den indruk op te lezen, dien zijn woorden op den baas hadden gemaakt.

Deze keek een oogenblik zijn jongen vriend sprake-loos aan, doch geen trek op zijn gelaat verried, wat er in hem omging.

„Waarom?” was al wat hij vroeg.

Nu vertelde Karel de geheele toedracht der zaak en al vertellende begreep hij eerst goed, wat hij gedaan had. Nu beseftte hij pas, dat hij uit eerezucht, uit jaloezie en haat, twee goede menschen had bestolen en bedrogen. Uit eerezucht, om voor de jongens de beste, handigste speler te zijn, uit jaloezie en haat tegen Philip Poorters. En daarvoor had hij zich zelf beleedigd, zijn baas en zijn vrouw bedroefd.

Gedurende den tijd, dat Karel had gesproken, had Krieg door woord, blik, noch gebaar te kennen gegeven, hoe hij over 't gebeurde dacht.

Ook nu Karel zweeg en angstig, bijna smeekend Krieg aanzag, zei deze eenige oogenblikken niets.

„Jongen,” zei hij daarna, heel ernstig; „jammer voor jou, dat je 't gedaan hebt, voor jou zelf, en — voor je vader.”

Toen zweeg hij weer.

„En voor jòu baas, en voor de vrouw,” huilde Karel eensklaps, en hij wilde nog meer zeggen, doch de baas stak zijn hand uit en zei: „Ik geef je een

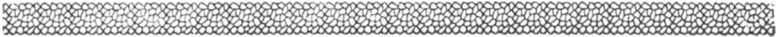
hand; ik ben niet boos op je; ik hoop, dat je veel, heel veel zult hebben geleerd, en dat je 't nooit zult vergeten. Ik ga naar mijn vrouw, om 't haar te vertellen. Zelf behoef je dat niet te doen.”

Krieg ging heen, en Karel bleef alleen staan, tuurde in 't langzaam uitdoovende vuur en had een gevoel, dat hij veel had goed te maken jegens zich zelf, de beide brave lieden, die hem vooruit hielpen, en jegens zijn vader. Doch tevens was er een

gevoel van dankbare blijheid in hem gekomen over zijn bekentenis, die hem nu veel verlichting en opbeuring bracht.

Krieg noch zijn vrouw spraken dien avond over 't geval en waren als altijd vriendelijk voor Karel, die weer speelde met de kleinen, nog lang nadat ze waren uitgekleet.

Doch den ring in het doosje durfde hij dien avond nog niet onder de oogen zien.

X.

Een geleerde kleermaker, een beul, een
dansende hoed en een lachende baron.

„Krieg, of een van jelui dadelijk mee wil gaan, om 't slot van 't kabinet in orde te maken. Dat wou niet over, en toen heeft moeder zoo hard gedraaid, dat... kom, hoe heet dat onderste ding van een sleutel...”

„De baard,” antwoordde Karel.

„Nou, dat de baard is afgeknapt en in 't slot is blijven zitten, en moeder moet morgen met de eerste tram naar Arnhem en haar beste hoed ligt in 't kabinet.”

Dit verzoek werd in één adem gedaan door Dirk, Karels Hoogkeppelschen vriend.

„Dan zullen we je dadelijk helpen, Dirk — en Karel met je mee sturen.”

„Goed, baas.”

Karel nam de bos met sleutels van den muur, trok zijn jas aan, zette zijn pet op, en liep met de woorden: „Kom Dirk,” de deur uit.

Een half uur later had Karel de kast opengestoken en kon Dirks moeder haar Zondagsche hoed vast

klaar leggen in de voorkamer, voor den volgenden morgen. Onmiddellijk na afloop van 't karweitje ging Karel naar huis. Hij sloeg den zandweg in, die niet ver van 't huis van Kerkhove links afgaat, en uitloopt op den vroeger genoemden Zutphenschen weg.

Deze weg, die aan weerszijden een rij van berkeboomen heeft, draagt den naam van Hesseweg.

Sedert enkele dagen wist Karel, waaraan de weg dien naam te danken had.

De geleerde kleermaker toch had 't aan zijn minder geleerde dorpsgenooten uitgelegd.

„Zie eens,” zei hij, toen zooals gewoonlijk, een groep dorpsmensen na volbrachten dagtaak voor de herberg stond, „zie eens, jelui kent allemaal de wijde kielen, die de voerlui veel dragen. Die blauw-gestreepte, bedoel ik. Goed! Die kielen heeten Hessekielen.”

„Waarzoo?” viel de kruidenier uit de dorpsstraat den kleermaker in de rede.

Even streek zich de kleermaker langs de kin en keek naar den kasteleinszoon, die in Doetinchem studeerde, en antwoordde:

„Wel, in Pruisen.”

Gelukkig voor den kleermaker zei de kasteleinszoon niets.

De kleermaker vervolgde: „Zie je, nu had je vroeger dezen steenweg nog niet. Hè, dat weet Van der Hoed wel.”

„Of ik 't weet,” bevestigde deze.

„Welnu dan,” ging de kleermaker voort, „de voerlui gingen toen allemaal over dien weg, en omdat die voerlui Hessekielen aan hadden, kreeg de zandweg den naam van Hesseweg.”

Alle toehoorders op één na knikten met 't hoofd, ten teken, dat ze 't begrepen. Maar die eene, de

kruidenier uit de dorpsstraat, knikte niet. Hij mocht den kleermaker niet lijden en daarom geloofde hij 't ook niet.

„Als je 't maar gelooven wil,” zei hij, waarop de kleermaker antwoordde: „Krui-niertje, hou je stil.”

Toen Karel daar zoo ging, dacht hij nog na over de uitlegging van den kleermaker en over diens geleerdheid, doch toen hij bij 't Venneken kwam, een laag gelegen land, dat als bouwland gebruikt wordt, en dat, alweer volgens den deftigen kleermaker, eigenlijk Veenken moest heeten, wat dan volgens hem Veentje beteekent, werd zijn aandacht getrokken door een zonderling schouwspel.

Op een der akkers van 't Venneken stond Heesens met zijn spullen. Ik zeg met zijn spullen, omdat de dorpelingen dit woord altijd gebruikten.

Heesens was metselaar, doch daar hij aan dit vak een hekel had, had hij de troffel neergelegd en was zich op 't landbouwbedrijf gaan toeleggen. Met 't geld, dat zijn vader hem had nagelaten, kocht hij een paard, kar en wagen, eenige varkens en een paar koeien, en de metselaar was al sedert enkele jaren een klein boertje. Hij was de eenigste man op het dorp, voor wien de jongens een grooten vrees, en aan wien alle groote menschen een hekel hadden. Als ik zeg „alle groote menschen,” dan moet ge een paar personen uitzonderen. Ten eerste de koetsier van den baron, ten tweede de beambte van de stoomtram en ten derde Demmers, die timmerman was op de ijzergieterij, door de dorpsbewoners gewoonlijk de hut genoemd.

Waarom bijna alle dorpsbewoners een hekel aan Heesens hadden, zal u duidelijk zijn, als ik u vertel, dat die Heesens een ruw, hardvochtig mensch, een opvliegende driftkop en een wreedaard was.

„Beul,” noemden de jongens hem in stilte, en onder dien naam was hij dan ook algemeen, zelfs uren in den omtrek bekend.

Daar Heesens gevoelde, dat ieder hem haatte, en ieder zijn gezelschap schuwde, trachtte hij in 't gemis aan vrienden te voorzien, door de zooeven genoemde drie personen nauw aan zich te verbinden. Nu viel hem dit niet moeilijk — wat de twee eersten betreft. De koetsier en de trambeambte toch hielden heel veel van jenever. En — als Heesens een flesch gehaald had, riep hij ze in huis, en dan dronken ze alle drie op elkaars gezondheid, en de twee gasten hoorden met toestemmende knikjes Heesens aan, die schold en raasde op alle dorpelingen, van Vosters, den armen daglooner af, tot aan den baron toe. En — was de flesch ten deele of geheel geledigd, dan waren de gasten bijna altijd dronken, en Heesens voldaan, omdat hij zijn hart eens gelucht had.

Hoewel Demmers niet dronk, mag ik hem toch veilig tot Heesens vrienden rekenen. De grootte van Demmers' vriendschap tot Heesens was afhankelijk van 't aantal karren mest, dat uit Heesens' stallen op Demmers' land terecht kwam. En veilig kon Demmers vertrouwen, dat hij Heesens tot gulheid stemde, wanneer hij dezen vleide en hem de mooie namen gaf van „eerlijke, rondborstige kerel.”

„Ze hebben een hekel aan jou,” zei Demmers, „omdat je een kerel bent, die eerlijk zegt, waar 't op staat.”

Nu, dat zei Demmers, maar de jongens zeiden heel anders.

„Beul,” noemden ze hem met reden. Zijn paard, zijn hond, zijn vrouw en kinderen zouden kunnen getuigen, hoe hij dien scheldnaam verdiende.

Nu was hij op 't Venneken met zijn spullen. Voor

de mestkar het paard, vóór het paard de groote hond, met twee touwen aan de boomen van de kar bevestigd, en achter de kar het jonge knechtje Jan, wien uitdrukkelijk bevolen was steeds zoover achter de kar te loopen, als de hond er vóór liep.

Waarom wilde Heesens dat, vraagt ge?

Toen hij zooeven voorbij Krieg's huis kwam met de spullen, riep hij den smid toe: „Hoe vind je dat? Mooi hè? Een tweespan en een palfrenier!”

Doch Krieg, die zich nooit met Heesens inliet, antwoordde niet, doch wees met den vinger naar zijn voorhoofd en zei zacht: „Gek.”

Nu, 't werk van een wijze kunnen we 't ook niet noemen, een paard en een hond te spannen voor een mestkar, en een knecht als palfrenier er achter te laten loopen.

Toen Karel het zonderlinge span zag, glimlachte hij eerst, doch toen hij den beul hoorde schelden op het knechtje, met een krijschende, scherpe stem, verdween de lach op zijn gelaat en maakte plaats voor een trek van minachting en woede.

„Arme jongen,” zei hij zacht.

„Achteruut,” schreeuwde Heesens weer, „achteruut, zeg 'k ow,” en gaf het arme ventje een stoot tegen de borst, zoodat de arme jongen op den grond rolde.

Toen begon een exercitie met paard en hond.

„Haarop,” schreeuwde de kerel.

„Haar” of „Haarop” is een woord, dat links of linksom beteekent, terwijl „hort” of „hortop” aan een trekdier moet beduiden, dat het rechtsaf moet gaan.

Spoedig begreep Karel uit de richting, die de dieren namen, en uit 't schreeuwen en gillen van hun baas, wat deze van zijn beesten verlangde. „Als de baas „haarop” schreeuwde, moesten hond en paard

gelijktijdig linksom draaien, de kar voorttrekken tot de „voor” langs den akker, om dan langs die voor verder te loopen.

Maar een paard en een hond begrijpen maar niet zoo dadelijk, wat een onverstandige driftkop wil.

De hond en 't paard trokken beiden dadelijk aan, zoodra ze de gevreesde stem hoorden, maar terwijl het paard toevallig de goede richting nam naar links, trok de hond vooruit en dan — dan striemde de zweep het arme dier zoo onbarmhartig op 't lijf, dat het jankend wegcroop over den akker.

„Ellendige beul,” tandknarste Karel.

Het kleine knechtje, het zoontje van een arme heibewoner was weer opgestaan en zag angstig bevend naar het tooneel vóór hem.

„Haorop — haar — veuruut.”

Woest dreigend klonken de kreten, snijdend scherp, en paard en hond voelden beurtelings de striemende slagen van de zweep.

De hond jankte; het paard trilde op zijn pooten.

„Beul,” schreeuwde Karel nog eens.

Toen sprong hij over het slootje, dat 't Venneke omgeeft, maar liet zich dadelijk, ziende dat Heesens omkeek, neervallen achter een breede bremstruik.

Gelukkig — Heesens had Karel niet opgemerkt, en hij zette dus zijn exercitie voort.

Bij elken zweeps slag op den rug van den armen hond, en bij elken schop, die 't paard deed trillen in de boomen en den hond jankend deed wegstuiven over 't land, klopte Karels hart geweldig, en balde zich zijn vuist krampachtiger.

Het kleine knechtje stond daar nog altijd roerloos van angst en schrik.

Plotseling wierp Heesens de zweep op den grond, trok een mes uit zijn zak, opende het en —

Een kreet van ontzetting klonk achter de struiken. Het knechtje deinsde achteruit.

Heesens liep 't land over naar de overzijde, waar het hooge houtgewas staat.

Karel begreep, dat de beul voornemens was een stok te snijden, om daarmee paard en hond nog gevoeliger te ranselen. Maar tevens voelde Karel, dat hij iets moest doen voor hond en paard en knechtje.

Toen Heesens ver genoeg weg was, sprong hij van achter de struiken te voorschijn, liep op 't knechtje toe, pakte hem met de woorden: „Stil, zeg geen woord,” op en zette hem op de kar. Het arme, magere knechtje woog in Karels armen als een veer.

Daarop maakte hij de touwen los, waarmee de hond aan de kar was bevestigd, sprong zelf op het voertuig, greep de leidsels en ... „Hort, hort,” riep hij gejaagd. Het paard zette het dadelijk in een draf, en toen Karel nog eens „hort, tsa,” riep, vloog het angstige dier letterlijk over het land.

De hond, de kastijding vergetende, en meenende misschien, dat zijn baas zachter gestemd was, sprong vroolijk blaffend het paard vooruit.

Heesens hoorde Karel roepen en hoorde 't gebots der kar en 't geblaf van den hond, keek om, en ...

„Hier — hou — hou um,” — gilte hij, zoo hard, dat 't paard de verschrikte kreten hoorde en nu nog harder voortholde.

Karel durfde niet omzien, daar hij alle kracht moest aanwenden, het vreesachtige dier in bedwang te houden, anders had hij gezien, hoe Heesens over een mesthoop rolde, dien hij in zijn woede en vaart niet zag.

Maar, al zag Karel het niet, wel de mijnheer achter den grooten eik, die dicht bij 't Venneke stond, en die mijnheer lachte, dat de tranen hem over

de wangen rolden, en zijn dikke buik op en neer schudde.

En die dikke mijnheer, die ook niet door Heesens was opgemerkt, was de baron van het groote kasteel!

Karel reed de Zutphensche weg af, en sloeg de dorpsstraat in; de menschen in de laan bleven verwonderd staan en riepen: „Wat is er Karel, wat gebeurt er.”

Maar Karel had geen tijd tot antwoorden, en

zwaaide met zijn linkerhand een luchtigen groet.

Achter het huis van Heesens gaf Karel de leidsels aan de vrouw met de woorden: „Hier vrouw, je man komt dadelijk.” Toen de verschrikte vrouw vroeg: „Karel, wat is er gebeurd,” antwoordde deze haastig: „Jan zal 't je vertellen, vrouw. Hij is er bij geweest.”

Karel liep vlug weg, vreezende de komst van den beul.

In de smidse waren de baas en Dries. De eerste liet den hamer rusten en de tweede legde de vijl op de bank, zoodra ze Karel zagen, die met een vuur-rood hoofd de smederij binnen trad.

„Wat heb je, jongen?” vroeg de baas.

Toen Karel alles verteld had, kon de baas niet ophouden met lachen, en de knecht zei: „Morgen krijg je van mij een paar sigaren. Ik gun het dien beul van harte.”

De baas lachte nog, en de knecht keek nog met

bewondering naar Karel, toen de deur van de smidse openging, en een derde persoon ook lachend de smederij binnenstapte.

Het was de baron! De baas trok zijn gezicht in een plooi, Dries gooide de pruim, die hij juist achter zijn kiezen wilde bergen weg, en Karel zette zijn pet af. De baron klopte Karel op den schouder en lachte zoo hard, dat zijn buik weer schudde, en zijn hooge hoed danste op zijn hoofd.

„Jongen, jongen, hij was zoo leuk. Je hebt 't zeker niet gezien, hoe hij viel over dien mesthoop, zoo, met de handen vooruit en de beenen in de lucht. Ha-ha-ha, hij had een kluit aan zijn wang hangen.”

Nu begrepen de drie „smids,” waarover de baron zoo lachte.

Nu lachten de baas en Dries ook weer, en Karel wischte zich met zijn pet het zweet van voorhoofd en wangen.

Nog lachte de baron, maar door zijn lachen heen, vroeg hij: „Hoe kwam je er toe, Karel en wat zei de vrouw wel, toen jij met de equipage aankwam?”

Karel vertelde de gansche toedracht der zaak. Toen hij uitgesproken had, lachte de baron nog, en riep maar: „Onbetaalbaar, leuk, zoo'n grap heb ik nog nooit gezien.”

Plotseling dacht Karel aan het arme knechtje, den armen hond, en 't arme paard, en zijn medelijden voor de drie schepsels deed hem zeggen:

„Maar, mijnheer, ik ben nu zoo bang, dat hij 't knechtje zal slaan, en de hond en 't paard, want hij is natuurlijk woedend.”

Nu hield de baron op met lachen. Dreigend hief hij den stok, dien hij altijd bij zich droeg op en zei:

„Heb daarover geen vrees, ik heb hem onder handen genomen.”

Dit antwoord stelde Karel volkomen tevreden. Hij begreep zoo goed, wat 't zeggen wilde, in de handen van den baron te zijn geweest.

„Treurig voor vrouw en kinderen, baron,” zei Krieg.

„Ja, smid, dat is het. Was hij alleen, ik joeg hem uit mijn bezittingen, maar als ik hem de pacht opzeg, wat zal er dan van vrouw en kinderen worden. Zullen die het er beter door krijgen?”

Een oogenblik zweeg de baron. Toen zei hij: „En jij zelf Karel, ben je zelf niet bang, dat hij je van daag of morgen in handen krijgt?”

Eer Karel op deze vraag kon antwoorden, deed Dries een stap naar voren.

„Dan krijgt hij het met mij, baron,” was al wat Dries zei.

En de groote knecht verbreedde zijn borst en balde zijn ontzaglijke vuist.

„Wees dan maar gerust, Karel,” lachte de baron, en hij keek vol bewondering naar den reus vóór hem.

„Maar, zeg eens, Karel, hoe maakt je vader het?”

„Best baron, ik heb eergisteren nog een brief van vader gehad. Vader heeft nog altijd werk en verdient goed.”

„Zoo en — ga jij nu later ook naar Londen?”

Karel keek Krieg eens aan en zweeg.

„Nu?”

„Ja, als het kan, wel, mijnheer Van Keppel, en als de baas...”

„Het hebben wil, bedoel je zeker,” vulde Krieg aan.

Karel zei niets en Krieg vervolgde: „Natuurlijk, jongen, vind ik goed, dat je je vader later opzoekt. Als jij je vak verstaat, als jij je zelf kunt redden, mag je van mij de wereld in. Dat is ook noodig om je vakkennis te vermeerderen.”

Dries draaide zich om, ging naar de bank, nam de vijl, en deed verder of hij niets hoorde.

Dries was nooit de wereld in geweest.

„Dat is flink gesproken, smid,” ging de baron voort. „Natuurlijk, zoo’n jongen moet de wereld in, dat spreekt. En dan wou je het liefst naar je vader! Nu, dat begrijp ik. Maar — e — dan zit je toch met dat Engelsch, dat moet je dan toch kennen.”

„Ja, baron, maar — maar — vader kende ’t ook niet.”

„Dat is allemaal tot je dienst, maar je vader moest wel, die had geen werk. Maar voor jou is het toch wel noodig, dat je die taal een weinig kent.”

„Het zou wel goed zijn,” bevestigde Krieg.

„Natuurlijk, natuurlijk en — e — nu moest je ’t maar leeren. Die meester hier zal je wel op weg helpen, en de kamenier van de barones, een Engelsche, zooals je weet, zal ook wat doen.”

„Dank u, baron,” stamelde Karel verheugd.

„Je gaat maar naar dien meester en zeg hem uit

mijn naam, dat hij je les moet geven, en dan moet je maar eens op 't kasteel komen. Ik zal er met de kamenier over spreken. Goeienmorgen."

De baron ging weg, en de overgelukkige Karel had wel willen dansen van blijdschap, nu hij zich hoe langer hoe dichter wist bij het oogenblik, waarop vaders eenigste wensch zou vervuld worden: „Zijn zoon weer te zien na jaren van scheiding, als een knap en kundig werkman."

Op den avond van dien dag zat Karel met de overige huisgenooten gezellig om de tafel, en terwijl de pruttelende koffie haar eentonige, doch gezellige muziek maakte boven het witte vlammetje, trokken de baas en de knechts en de oude Van der Hoed zoo echt smakelijk aan de sigaar, die Karel hun had laten opsteken.

„Waarom zouden we tot morgen wachten," had Dries gedacht en hij had bij Rinks in de laan sigaren gekocht en deze aan Karel gegeven.

Toen ze daar zoo gezellig om de tafel zaten, had Karel als Dries gedacht en ieder der mannelijke huisgenooten een sigaar laten opsteken.

„Op de gezondheid van Heesens," lachte de oude Van der Hoed.

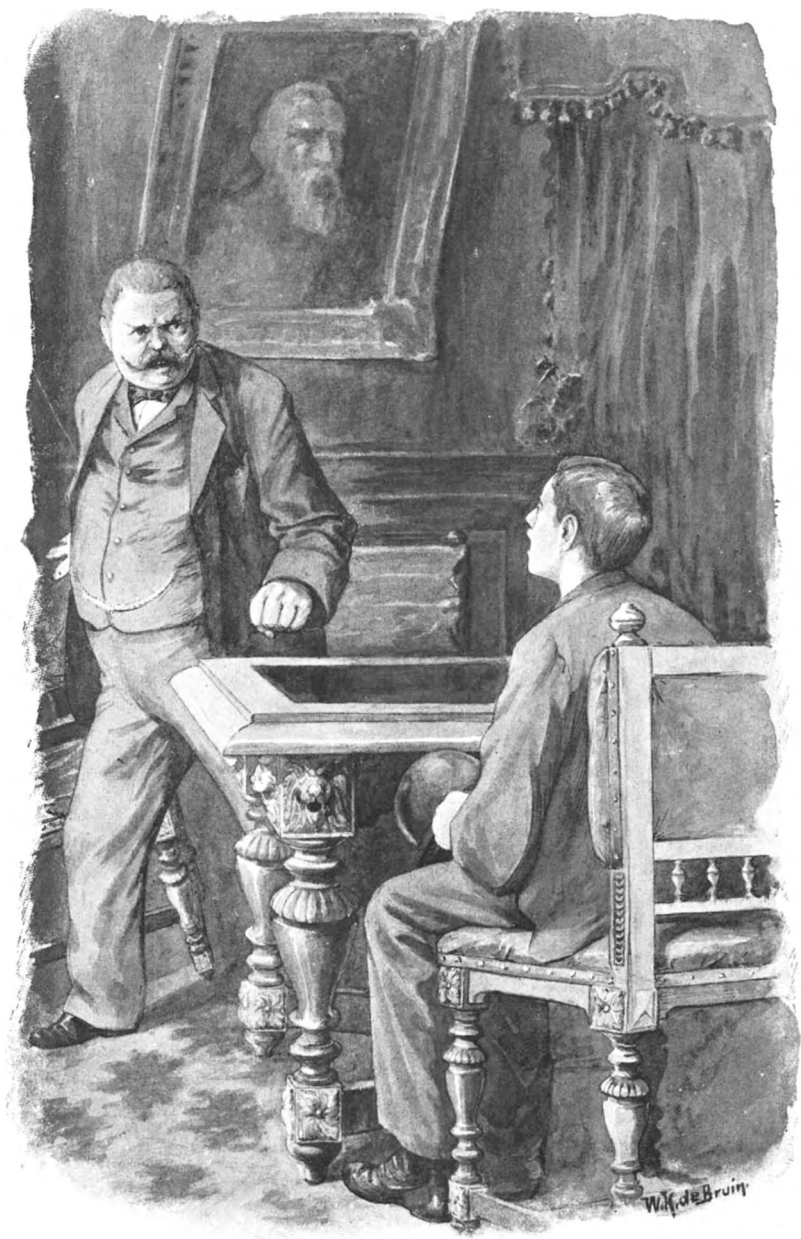
Dien avond bleven de groote menschen langer op, dan gewoonlijk. Geen wonder ook, 't gesprek was gevallen op de groote zaak: „Karels vertrek naar Londen," dat eenmaal zou plaats hebben. En er werden toekomstplannen voor Karel gemaakt, zoo mooi, dat Karel zelf niet op de verwezenlijking ervan durfde hopen.

Dries zei: „Als je nu over een jaar naar Londen gaat, dan ben je achttien. Je begint als knecht op een fabriek; later wordt je meesterknecht op een andere; dan richt je er zelf een op, en eer je dertig

jaar bent, zie ik jou nog als eigenaar van een groote zaak."

„En geld verdienen als water," lachte de oude Van der Hoed.

Karel zei niet veel; hij liet zijn huisgenooten maar plannen maken en luchtkasteelen bouwen, maar in zijn hart was een groote blijdschap, en een groot verlangen en goeden moed!

„Zoo, wou jij je vader schrijven?” riep de baron uit.
(Blz. 185.)

XI.

Waarom de kleermaker „o zoo” roept, en
Dries hevig op zijn pruim kauwt.

Het gansche dorp wist natuurlijk reeds een paar dagen later, welk een buitenkansje Karel was te beurt gevallen en iedereen had het er over, zoowel de jongens als de groote menschen.

Jan, het knechtje van den bakker, meende, dat 't niet was om Karel, maar om Krieg, die in een goed blaadje stond bij den baron, terwijl Frans Nanning beweerde, dat 't gewoon weg niets meer was dan een bof.

Philip Poorters trok den neus op en zei: „Nou, 't is maar goed, dat de baron hem helpt, want, naar ik hoor, moet zijn vader zoo arm als de mieren zijn. Maar ik zou geen bedelaar willen zijn.”

„Wat zeg jij, een bedelaar,” riep Dirk Best eensklaps; „noem jij Karel een bedelaar, is het dan bedelen, als je de gunst hebt van iemand? Wat zeg jelui, jongens?”

„Hij is niet wijs, hij kletst,” riepen de jongens verward dooreen, en Joost van den schoenmaker gaf den nijdigen spotter een duw, zoodat hij buiten den kring terecht kwam.

„Ga daar bedelen,” zei Joost.

Philip zei niets meer, hoe venijnig de woorden ook waren, die nijd, jaloezie en haat hem op de lippen legden. Maar, niet alleen de jongens, ook de groote menschen spraken over 't geval.

Sommigen, die den baron niet kenden, geloofden, dat het om Krieg was, die in blakende gunst bij den baron stond.

Doch de kleermaker begreep het anders.

„Kijk eens,” redeneerde hij, „de baron is een groote meneer, en groote meneeren hebben altijd zoo hun eigen manieren en ideeën. De baron heeft, zal ik nu maar zeggen, idee in dien jongen, en daarom helpt hij hem vooruit. Daar moet je nou je kruideniershoofd niet om schudden,” ging de kleermaker, niet zonder bitterheid voort, ziende, dat de kruidenier, die den kleermaker niet lijden mocht, minachtend het hoofd bewoog: „geloof jelui nou maar, menschen, wat ik zeg. Daar heb je Piet Volders, onder den vorigen baron, dezen zijn vader. O zoo! Die stond ook in een goed blaadje, en waardoor? Hij kon mooi schrijven, en mooi schaatsenrijden...”

„En hard loopen,” vulde de kastelein aan, „ik heb er veel van gehoord.”

„O zoo!” ging de kleermaker voort. „Nou, die was ook het troetelkindje van den baron. Eerst werd hij schrijver op 't kasteel, en later rentmeester. En of hij 't goed had! Uren in den omtrek noemden ze Piet Volders: „Mijnheer Van Keppel.”

Een bevestigend gemompel ging door den kring.

„Maar Karel is 't waard,” liet de oude Van der Hoed zich hooren. „Ik woon er thuis, dus ik kan 't weten. Hij is een beste jongen, voor iedereen. De kinderen zijn dol op hem, en ik moet zeggen, wij allemaal. En vlug en handig, dat hij is. Je zult er eerst-daags van hooren.”

Van der Hoed zweeg, en wel tien monden vroegen nieuwsgierig: „Wat is er dan, wat zullen we hooren?”

„Een wonder zul je zien,” ging Van der Hoed voort, „een compleet wonder. Krieg en hij hebben een machine gemaakt.”

„Hè, een machine?” riepen veel stemmen.

„Zeker een, die je trekt aan een touwtje,” spotte de kruidenier.

Van der Hoed trok minachtend de schouders op en vervolgde:

„Je zult hem zien. Krieg en Karel hebben samen 't ding gemaakt. Maar — dat is een werk geweest! Samen hebben ze er dagen over „geprakteerd,” en Karel heeft vellen vol teekeningen er voor gemaakt. Iederen avond nu al wel drie maanden lang, hebben

ze er aan gewerkt, van acht tot elf, en gisteren avond hebben ze hem geprobeerd. Het loopt perfect, het is een wagen voor de brandspuit, die past er precies op en de kracht zit in de motor.

„’t Is onbegrijpelijk,” zeiden alle toehoorders.

„Je moet zien, hoe prachtig het is afgewerkt: ’t glimt als een spiegel. Voorop staan op een klein bordje de namen:

A. Krieg en K. Vermeer, Laag-Keppel.”

„En kan een ieder het komen zien?” vroeg de kleermaker.

„Morgenavond zien jelui ’t allemaal,” antwoordde Van der Hoed, „want dan zullen Krieg en Karel hem hier laten loopen op den weg.”

„Dat moet ik zien,” „ik kom vast,” en meer dergelijke uitroepen klonken.

Alleen de kruidenier zei: „’t Is de moeite! Ik ga naar huis,” waarop de kleermaker spotte: „Maak jij er eens een van koffieboonen, Peter.”

Een hartelijk gelach volgde op de woorden van den kleermaker.

„En dat is nog niet alles,” vervolgde Van der Hoed, en de hoofden kwamen weer bij elkaar, „onlangs hebben ze met hun beiden een kunststuk uitgehaald, waarover de baron niet weinig in zijn schik is. Je begrijpt natuurlijk allen, wat kostbaarheden daar in ’t kasteel zitten. Ik heb ’t nooit van nabij gezien. Maar daarover moet je Karel hooren. Die heeft, zooals je weet, al lang les van die Engelsche kame-nier, en hij komt dus vaak op ’t kasteel. Meermalen heeft hij de kamers gezien met de kostbaarheden.

Prachtige schilderijen, sierlijke vazen van oud porselein, kleine en groote beelden, en prachtige bekers en kannen van gedreven zilver, zegt Karel. Daar is ook nog een kamer, en daar heeft Lodewijk XIV in geslapen. Ik weet niet wanneer, maar Karel zegt, dat 't waar is. 't Was een Fransche koning.

Nu begrijp jelui wel, hoe oud die klok in den toren wel is, natuurlijk zoo oud als 't kasteel en dat staat daar al, heb ik gehoord, van af twaalfhonderd. Nou was die klok onlangs kapot. Ik weet niet, wie van de stadsklokkenmakers er al niet bij zijn geweest en allemaal hebben ze de klok gemaakt, maar een paar dagen later was hij alweer kapot. En nu vertel ik jelui, dat Krieg en Karel de klok gemaakt hebben, dat is nu al maanden geleden, en hij loopt als een nieuwe.”

„Dat is wonderlijk,” riepen veel stemmen.

„O zoo. En toen de klok klaar was en goed had geloopt een veertien dagen, liet de baron Krieg en Karel bij zich komen en hij vroeg: „Wie van jelui heeft de klok nu eigenlijk gemaakt?” en Krieg antwoordde: „Karel, baron, hij heeft mij 't idee gegeven,” maar Karel zei: „Nee, baron, Krieg die heeft het uitgevoerd,” en zoo gaf de een de schuld zal ik maar zeggen, aan den ander. De baron zei niet veel. Hij gaf Krieg en Karel — Enfin — dat zeg ik niet, maar als een van jelui eens bij geval in den toren komt, moet je eens kijken, wat op de klok te lezen staat.”

„Nou, wat dan?” vroeg de kastelein.

„Nog al logisch,” riep de kleermaker, „de naam van de makers natuurlijk.”

„Mis,” zei Van der Hoed, „alleen de naam van Krieg; al drong Krieg er op aan, ook den naam van Karel te vermelden, de baron wou er niets van

hooren. „Jij bent mijn smid,” zei hij, „jou naam alleen komt er op.”

„Wat zei ik jelui daarstraks: is de baron geen type?” lachte de kleermaker.

„Maar, 't heeft hem geen windeieren gelegd, dat begrijp je, en toen kort daarop dat geval zich voerde met Heesens, aan wien de baron ook een hekel heeft, toen was de zaak voor Karel heelemaal klaar.”

„Nou begrijpen we het,” riepen de hoorders en blijde hierover gingen ze spoedig naar huis, om aan de huisgenooten het nieuws te vertellen, dat ze gehoord hadden.

Den volgende avond tegen zeven uur stonden er langs de dorpslaan veel menschen.

„Het dorp is uitgelopen,” zei de kastelein.

Ook de kruidenier, die niet komen zou, stond op den hoek van Demmers huis, half achter een boom.

En toen tegen zeven uur Krieg en Karel kwamen, en hun motorwagen zich even later met flinke vaart voortbewoog over den straatweg, toen scheen er aan 't gejuich geen einde te komen.

De groote menschen riepen: „Een wonder, kasje-weel,” en de deftige kleermaker gilte: „'t Laatste wonder, dames en heeren, een mirakel!” en de jongens liepen gillend over den weg, om de machine bij te houden.

Bij de herberg stonden de baron en de barones en de eerste zei: „Kranige kerel; zoo'n smid is goud waard; van dien jongen zie ik later een tweeden Krieg.”

Een paar avonden na den dag, waarop Krieg en Karel 't gansche dorp hadden verbaasd door hun vernuftig gemaakte machine, had nogmaals een gesprek plaats tusschen Krieg, diens vrouw en Karel. Ik zeg „nogmaals,” want 't was niet de eerste keer,

dat ze over de groote vraag spraken: „Wat Karel, nu hij ruim vijf jaar in Kriegs dienst geweest was, wilde, met 't oog op zijn toekomst.”

„Hij moet hooger op,” had de baron gezegd, een uitdrukking bezigende, die in Laag-Keppel algemeen wordt gebruikt, om aan te duiden, dat iemand de wereld in moet.

Nu dat begrepen Karel en Krieg ook. „Maar waarheen?” was de vraag.

„Ben je besloten?” vroeg Krieg.

„Ja,” zei Karel, die lang had gewikt en gewogen en uren had gepeinsd in de stilte van zijn slaapkamer, „ja, ik ga naar Londen, naar vader.”

„Geluk dan, jongen,” zei Krieg opstaande en Karel de hand drukkende, „geluk.”

Karel zag tranen in Krieg's oogen.

De vrouw zei niets, maar een weemoedige uitdrukking lag op haar gelaat.

Karel was aangedaan; die handdruk, die hartelijke wensch van Krieg, uitgesproken op dien gullen, eerlijken toon, troffen hem diep.

Krieg had weer plaats genomen op zijn stoel.

„Je eerste werk zal nu zijn, naar den baron te gaan, om hem je plan mee te deelen. Dan moet je je vader schrijven en hem vragen, of hij moeite wil doen, een geschikte betrekking te krijgen. En als je dan iets hebt, dat goed is, ga je maar heen. En dit voorspel ik je: „Als je blijft, wie je bent, oppassend, vlijtig en eerlijk, zul je een werkmán worden, waarop je vader trotsch zal zijn. Wat ik je heb geleerd, is een goed begin voor meer.”

„Neen, baas, ik...”

„Ik weet, wat je zeggen wilt, jongen,” viel Krieg in. „Je wilt mij zeggen, dat je al zoo veel kent en weet. Maar, dat is niet zoo; er is nog veel voor jou

te leeren in ons vak. Wat ik heb kunnen doen, deed ik. En later, als je een man bent, ik wil daarmee zeggen: een zeer ontwikkeld en eerlijk werkman, zal 't mij altijd nog goed doen, dat ik er ook iets aan gedaan heb."

„Baas, ik..."

Maar aandoening belette Karel te spreken. Hij wilde zijn dank uitspreken voor alle hulp, belangstelling en liefde, hem jaren lang gegeven, maar de woorden bleven hem in de keel.

Den volgenden dag ging Karel naar het kasteel en vroeg aan den huisknecht, die hem open deed, of hij den baron mocht spreken.

De huisknecht ging heen en kwam na een oogenblik terug met de mededeeling, dat de baron hem wachtte in de spreekkamer.

Door de lange, donkere gang kwam Karel aan de kamer van den baron.

„Binnen," riep deze, als antwoord op Karels kloppen op de deur.

In de hooge fauteuil wachtte de groote heer.

„Ga zitten," zei hij, een stoel tegenover de fauteuil schuivende.

Toen Karel had plaats genomen, klonk het: „En wat is er van je verlangen?"

Karel vertelde zijn plan.

„En wat wou je nu?" vroeg de baron.

„Vragen, of u 't goed vindt, mijnheer Van Kerpel."

„Maar wis en zeker, jongen," riep de baron, zich oprichtende uit zijn gemakkelijke houding, „wel wis en zeker. Je moet de wereld in, natuurlijk. En dat je naar Londen wilt, naar je vader, dat vind ik ook begrijpelijk. Maar, heb je daar iets, heb je daar al

een betrekking?”

„Neen, heer baron, maar ik wou vader schrijven, of hij...”

De baron sprong op.

„Zoo, je vader schrijven,” riep hij uit, zoo hard, dat Karel er van schrikte, „je vader schrijven, zeker om dan als smidsknecht bij den een of anderen prulbaas in een Londensche achterbuurt te recht te komen, om hard te werken en niets te leeren, voor een paar shillings daags. Een mooi plan.”

Met groote stappen liep de baron de kamer op en neer.

„Dus, u vindt,” waagde Karel te zeggen, „dat ik niet moet gaan?”

De baron bleef vlak voor Karel staan, en met gefronste wenkbrauwen zei hij: „Natuurlijk, je moet gaan, maar niet zóó, niet naar een achterbuurt-smid, die je krom laat werken en je niets leert.”

„Maar, wat dan, mijnheer Van Keppel?”

Weer liep de baron de kamer door.

„Laat alles aan mij over,” zei hij na eenige oogenblikken. „Je schrijft je vader niet. Over eenige dagen kom ik bij je, of ik laat je hier komen. Goeienmorgen.”

Karel ging heen, en hij dacht onderweg na over den zonderlingen baron en diens raadselachtige woorden, en vroeg zich af, zonder antwoord te vinden: „Wat wil de baron dan, wat zou hij met me voor hebben?”

Ook Krieg kon geen stellig antwoord op die vraag geven, maar verzekerde Karel, dat de zaak nu in goede handen was.

Dat dit zoo was, bleek eenige dagen later.

De baron zelf kwam in de smederij, om Karel de heuglijke tijding te brengen, dat hij in een groote

smederij, die bij een metaalfabriek behoorde, als opzichter en hoofdwerkbaas was aangenomen.

„Natuurlijk voorloopig op proef,” zei de baron. „De heeren van de fabriek koopen geen kat in den zak. Maar, als je voldoet, schreef mij de heer Van Burkham, een van mijn kennissen, zul je als vast opzichter in dienst van de fabriek komen. Je schrijft nu maar dadelijk, dat je komt, en je gaat maar zoo spoedig mogelijk.”

„Dank, baron,” stamelde Karel, die overgelukkig was bij de gedachte, dat hij nu spoedig zijn vader zou weerzien.

„Je hebt zeker een spaarpotje?” vroeg de baron glimlachend.

„Ja, mijnheer Van Keppel, ik heb nog die tien gulden, die u mij gaf, toen de klok klaar was, en dan nog...”

„Uitstekend, uitstekend,” viel de baron in, „dat geld kan je te pas komen. Maar voor de reis zorg ik. Kom vóór je vertrekt nog maar eens bij me.”

De baron ging heen, en sprakeloos staarde Karel een oogenblik Krieg aan, maar toen hij zijn mond opende om iets te zeggen van zijn blijdschap en zijn geluk, schoten er tranen in zijn oogen en hij snikte.

Krieg keerde zich om en nam den grooten moker en zette dezen in den hoek, wierp de sintels in den grooten pot bij den haard. Dries nam een pruim tabak, en begon geweldig te beuken op het stuk ijzer, dat echter geheel koud was geworden.

Ruim een week later stonden aan het station te Winterswijk twee menschen, waarvan de een veel sprak, en de ander veel luisterde.

De spreker was Karel en die aandachtig toehoorde was de oude Bet.

Karel kon natuurlijk niet heengaan, alvorens die

oude ziel nog eens de hand gedrukt te hebben.

„t Ga je goed,” zei de oude, toen de trein stilstond, en Karel aanstalten maakte om in te stappen.

Karel gaf de oude Bet de hand en drukte die lang en innig.

Toen Karel in den trein was gestapt en zich boog uit 't open portierraam, zei de oude nog met oogen vol tranen: „Zeg aan je vader, dat 't klokje nog loopt en...”

Karel hoorde niet meer, wat ze zeide, want er kwam zoo'n vreemd gesuis in zijn ooren — en de trein stoomde weg.

Karel ging zitten in den hoek van de coupé en de groote jongen schreide van droefheid en geluk. Maar toen de trein het station Doetinchem naderde, was de weemoedige stemming geweken en vroolijk zag Karel uit het portierraam naar buiten. En 't werd hem zoo blij en luchtig in het hart, toen hij opzag naar de vriendelijke stad in de verte, waarvan daken en torens schitterden in het zonlicht. En 't gestamp van den trein klonk hem in de ooren als een blij en opbeurend toekomstlied. Den volgenden dag bracht Karel een bezoek aan zijn Arnhemsche vrienden, die hij, niettegenstaande hun mooie plannen, niet meer gezien had, sedert hij die stad verliet.

Kees vond hij terug als bakkersknecht, Dirk als bediende op een kantoor. Maar zijn goede meester was overleden. Dat de vrienden met verwondering en bewondering Karel aanhoorden, toen hij hun vertelde van zijn aanstaand vertrek, behoef ik zeker niet te zeggen.

Aan 't station zag Karel Broekie, die dien dag de wacht had op 't Stationsplein. En Karel ging naar Broekie toe, vroeg om wat vuur voor zijn sigaar, gaf den agent een kwartje en zei: „Van een oude ken-

nis!" En toen de agent Karel vragend aankeek, zei deze: „Vraag 't maar aan die jongens daar, of aan vrouw Doon."

Toen liep Karel heen. Broekie stak 't kwartje in zijn zak en mompelde: „Daar begrijp ik niets van; dat is een vreemde snuiter."

Op den avond van den volgenden dag ging Karel naar Hoog-Keppel, maar alvorens de kleine huisjes binnen te gaan, om aan de goede dorpsmensen zijn afscheidsgroet te brengen, ging hij naar het kerkhof.

Even bleef hij staan bij de graven van moeder en grootmoeder.

Een oogenblik vulde de herinnering aan die voorbije jaren zijn hart met weemoed, die echter spoedig plaats maakte voor een stille, zachte blijdschap bij 't herdenken, dat hij grootmoeders wensch had vervuld. De ring, die zooveel jaren in het doosje had gelegen, droeg Karel thans aan den vinger en hij voelde, dat hij er recht toe had.

Karel zag bleek de laatste dagen. Het is ook zoo hard, afscheid te moeten nemen van de vrienden onzer jeugd, van de bosschen die ons omringen, van alle lieve plekjes in bosch en wei en woning.

Voor al die laatste morgen in het huis was zoo vol van weemoed, smart en droefheid. De vrouw zat in den hoek van 't vertrek met den zakdoek voor haar oogen; de kinderen stonden bij haar en schreiden luid.

De kleine Gerrit riep maar niets dan: „Mama, Karel mag niet weggaan: hi'j mot hier blieven."

Krieg liep van de smederij naar de kamer en van deze naar buiten en sprak gejaagd enkele woorden.

„Is nu alles in orde, vrouw?"

„Ja man," antwoordde vrouw Krieg weemoedig

somber, „ik zelf heb alles in de koffer gepakt.”

En Karel stond bij het hoekkastje en leunde er op met zijn elleboog en liet zijn hoofd in zijn hand rusten. Zijn tranen kon hij niet bedwingen. Hij wilde zoo graag een laatst vriendelijk en vertrouwelijk woord zeggen tot allen, tot zijn braven baas en zijn goede vrouw en die lieve kinderen, maar hij kon niet.

Dries stond bij de bank in de smidse en hij werkte niet; hij liet 't hoofd dien morgen diep op de borst zakken, en zei maar niets dan: „We zullen hem missen.”

Jan was in den koestel en zei tegen de koe, dat de jonge baas wegging en misschien nooit terugkwam.

De oude Van der Hoed was op zijn kamertje en luisterde met diepe ontroering naar het goudvinkje in de kooi, dat floot:

„Scheiden baart smart, scheiden doet wee.”

Het was tijd. De stoomtram van negen uur zou dadelijk komen.

Karel ging naar de smidse en gaf Dries de hand. Beiden spraken niet.

Jan, die nu buiten was bij de pomp, deed al even als Dries. Hij kauwde hard op zijn pruim, maar zei geen woord. Karel wierp nog een laatsten blik op de wuivende bosschen in de verte, en ging toen naar de kamer.

Hij pakte de kinderen en kustte ze. De kleine Gerrit riep maar niets dan: „Ik wil mee met Karel, ik wil mee.”

De vrouw wischte zich vlug met het voorschoot de tranen af, want zij wilde zich goed houden en Karel nog eenmaal haar liefde zeggen en goede wenschen voor zijn geluk.

Maar toen ze Karels hand vatte, barstte zij op-nieuw in tranen uit, en Krieg, die met de koffer er

bij stond, brak uit: „Kom toch, kom toch!”

Toen liep Karel weg, door Krieg en Van der Hoed gevolgd.

Bij de dorpsherberg waren veel menschen. Iedereen verdrong zich om Karel, en eer deze alle handen die hem toegestoken werden, had gedrukt, hield de stoomtram stil.

Karel stapte in, bleef op het balkon van de tram staan en overzag de menigte, zonder één gezicht te zien.

Daar zette de tram zich in beweging. Twee handen gelijktijdig drukten de zijne. Het was de laatste handdruk van Krieg.

Een oogenblik later was de tram de laan uit, waarlangs de huizen staan, en Karel weg van de beste vrienden, weg uit het lieflijke dorpje met zijn goede menschen, naar de vreemde, verre stad, waar een nieuw leven hem wachtte.

Naschrift

voor de lezers en lezeressen, die gaarne weten, hoe 't verder ging met onzen Karel.

Naast de fabriek, waarop Karel de betrekking van hoofdopzichter en hoofdwerkbaas vervult, staat een huis, op welks voordeur een naambordje is bevestigd, dat tot opschrift draagt:

KAREL VERMEER.

Mocht ge ooit, in Londen komende, dit huis zien, aarzel dan niet verlof tot binnentreden te vragen. Ik ben zeker, dat Karel en diens vrouw, in wie ge aanstonds de kleine Garda van den Laagkeppelschen smid zult herkennen, u hartelijk zullen ontvangen.

En een verblijf in deze, op Hollandsche wijze ingerichte woning, in gezelschap van de twee jonge menschen en den ouden heer Vermeer, zal u de overtuiging schenken, dat het den Achterhoekschen jongen goed is gegaan in de wereld.

Einde.

INHOUD.

Hoofdst.	Blz.
I. Een wedloop met de paraplu, en een oude grootmoeder	5
II. Van een bleeke juffrouw. — Muis is te kort	24
III. Waarom Manusje zijn mes een halven centimeter verzet, en meester zijn mouwen opstroopt	36
IV. Droefheid en Kinderliefde	52
V. Waarom vrouw Doon met handen en voeten de kastdeur beukt en Karel zich 't zweet van 't gezicht wischt	67
VI. Waarin een dominé wordt verdeeld en verzen worden gemaakt. — Karel ligt op zijn knieën bij de school	85
VII. Feest op het dorp	114
VIII. Waarom Germens een standje kreeg, en Karel zich achter 't oor krabde	129
IX. Waarom de jongens gillen en schreeuwen	143
X. Een geleerde kleermaker, een beul, een dansende hoed en een lachende baron	163
XI. Waarom de kleermaker „o zoo” roept, en Dries hevig op zijn pruim kauwt	177
Naschrift	191

BIBLIOTHEEK „IN DE VACANTIE.”

In prachtband à f 1.75, Ingenaaid in gekleurd omslag à f 1.—.

Serie A. JONGENSBOEKEN.

(Leeftijd 10—14 jaar.)

FRITS VAN DUUREN, 4e druk, door Chr. van Abkoude. Geïllustreerd.
HET WATERKAMP, 4e dr., door Chr. van Abkoude. Geïll. door J. Rinke.
HOLLANDSCHE JONGENS, 4e dr., door Chr. van Abkoude. Geïllustreerd.
HET JONGENSKAMP, 5e druk, door Chr. van Abkoude. Geïllustreerd.
INSTITUUT SPARRENHEIDE, 4e druk, door Chr. van Abkoude. Geïll.
DE FIETSClub „ALLE VIJF”, 4e dr., door Chr. van Abkoude. Geïll. door Frans van Noorden.

SPEKKIE, de Pijper der Zeelepers, 3e druk, door Joh. H. Been. Geïllustr.
DE PORTIER VAN DE LANGE POORT, 2e dr., door Joh. H. Been. Geïll.
MARTIJN CRUSOE, door T. C. Bridges. Met vier illustraties.

STRANDPAAL 19, door M. J. Giphart. Geïllustr. door M. L. Middelhoek.
TWEE ZEEMANSJONGENS, door C. Goudriaan. Geïll. d. F. van Noorden.
OP VIJVERHOEK, 2e dr., door F. J. Hoffman. Geïll. door W. K. de Bruin.
EEN DAG STRAATMUZIKANT, 2e druk, door F. J. Hoffman. Geïllustr.
EEN WEEK IN DE DUIVENTIL, 2e dr., d. F. J. Hoffman. Geïllustreerd.
JAEPIE-JAEPIE, 7e dr., d. C. Joh. Kieviet. Geïllustr. door A. Rünkel.
DE TWEE NEVEN, 7e dr., d. C. Joh. Kieviet. Geïll. d. Joh. Braakensiek.
FRANS VAN DORENTIL, 6e dr., door C. Joh. Kieviet. Geïll. d. A. Rünkel.
HET GEHEIM VAN ZANDHOF, d. W. H. Kieviet. Geïll. d. F. v. Noorden.
LIEF EN LEED VAN DE VAN DOORNS, door Jac. van der Klei. Geïll.
PIET HEIN, door J. G. Kramer. Geïllustreerd door J. W. M. Wins.
KAREL VERMEER, 5e dr., door Ch. Krienen. Geïll. door W. K. de Bruin.

BIBLIOTHEEK „IN DE VACANTIE.”

In prachtband à f 1.75, Ingenaaid in gekleurd omslag à f 1.—.

Serie A. JONGENSBOEKEN. (Vervolg) (Leeftijd 10—14 jaar.)

PRETTIGE DAGEN, 3e dr., d. Ch. Krienen. Geïllustreerd d. J. G. Kesler.

DE AVONTUREN VAN VIER PRETMAKERS, 6e druk, d. Ch. Krienen.

TWEE ECHE TE JONGENS, 5e dr., door Ch. Krienen. Geïllustreerd.

UIT DE JEUGD VAN KEES KOLVING, 4e druk, door Ch. Krienen. Geïll.

TOCH NAAR ZEE, 3e dr., d. N. W. C. Kuyk. Geïllustreerd d. Henk Poeder.

EEN WANDELTOCHT MET AVONTUREN, 3e druk, d. N. W. C. Kuyk.

DE CLUB DER JONGE KANINEFATEN, 3e druk, door N. W. C. Kuyk.

DRIE VROOLIJKE WANDELAARS, 2e druk, door N. W. C. Kuyk. Geïll.

BILLY KOMT LOGEEREN, 2e druk, door N. W. C. Kuyk. Geïllustreerd door Frans Lazarom.

UIT DE VLEGELJAREN VAN HENKIE SNIP, 5e dr., d. N. W. C. Kuyk.

LOE, door G. ten Napel. Geïllustreerd door Willem Hardenberg.

BOSCO, door G. ten Napel. Geïllustreerd door Netty Heyligers.

HOLLANDSCHE JAAP, door G. ten Napel. Geïll. d. Willem Hardenberg.

ZWARTE TOON, door G. ten Napel. Geïllustr. door Willem Hardenberg.

DE STRANDJUTTER, 2e druk, door D. A. Poldermans. Geïllustreerd.

SCHIPPERS LIEF EN LEED, 2e druk, door A. Rengersen. Geïllustreerd.

DE EZEL VAN DEN BAKKER, 4e druk, door J. Stamperius. Geïllustr.

VAN DRIE JONGENS EN EEN VRIJEN ZATERDAG, 2e druk, door J. Stamperius. Geïllustreerd door J. G. Kesler.

KAMERADEN, door J. Treffers. Geïllustreerd door J. G. Kesler.

EEN RIDDER IN DE 20ste EEUW, d. J. Treffers. Geïll. d. J. G. Kesler.

HET BELEG VAN ALKMAAR, 5e dr., d. P. Visser. Geïll. d. H. C. Louwerse.

HET BELEG VAN HAARLEM, 3e druk, door P. Visser. Geïllustreerd.

HEEMSKERCK OP NOVA ZEMBLA, 6e druk, door P. Visser. Geïllustr.

HEEMSKERCK VOOR GIBRALTAR, 4e druk, door P. Visser. Geïllustr.

DE VLIEGENDE HOLLANDER, 4e druk, door P. Visser. Geïllustreerd.

EEN HUIS VOL KINDEREN, 2e druk, door A. C. C. de Vletter. Geïllustr.

DE STAD VAN KARTON, 2e druk, door A. C. C. de Vletter. Geïllustreerd.

DUIZEND DAGEN IN DE LUCHT, 2e dr., door A. C. C. de Vletter. Geïll.

KARI EN OLO, door A. C. C. de Vletter. Geïllustreerd door F. v. Noorden.

DE WAPPERENDE VLAG, d. A. C. C. de Vletter. Geïll. d. F. v. Noorden.

DE KAPITEIN VAN MURAT, 4e druk, door W. P. de Vries. Geïllustreerd.

JONGENSBOEKEN VAN CHR. VAN ABKOUDE

(Leeftijd 10—15 jaar.)

DE CIRCUSCLOWN, of de lotgevallen van Daantje.
Geïllustreerd door POL DOM.

Gebonden f 2.90, Ingenaaid f 2.—.

Een boek vol levenslust en vrolijkheid, waarvan alleen reeds de geslaagde bandteekening een gullen lach te voorschijn toovert en bij de jongens alle zorgen over huiswerk en examens een oogenblik doet vergeten. De lezers die genoten hebben van „Kruimeltje” zullen hier een waardigen tegenhanger ontmoeten. Maar toch is er veel gevoeligs in het boek, en het is aan het in den grond onbedorven karakter en de natuurlijke energie van den jongen te danken, dat hij na veel wederwaardigheden bij zijn verloren verwanten terugkeert en zijn geluk vindt.

DE CIRCUSCLOWN
DE LOTGEVALLEN VAN DAANTJE

DOOR CHR. VAN ABKOUDE
ALKMAAR - GEBR. KLUITMAN

KRUIMELTJE, 3e druk. Geïll. door POL DOM.

Gebonden f 2.50, Ingenaaid f 1.60.

DE PADVINDERS VAN DUINWIJK, 4e druk.

Geïllustreerd door W. K. DE BRUIN.

Gebonden f 2.50, Ingenaaid f 1.60.

JAAP SNOEK VAN VOLENDAM, 4e druk.

Geïllustreerd door JAN RINKE.

Gebonden f 2.50, Ingenaaid f 1.60.

TIM EN TOM, 7e druk. Geïllustreerd door LOUIS

RAEMAEKERS. Gebonden f 2.50, Ing. f 1.60.

HEIN STAVAST, 6e druk. Geïllustr. door JAN

RINKE. Gebonden f 2.50, Ingenaaid f 1.60.

HOE JAAP BEKKERS EEN FIETS KREEG,

3e druk. Opnieuw geïllustreerd met 25 teekeningen van D. A. BUENO DE MESQUITA.

Gebonden f 2.50, Ingenaaid f 1.60.

DE PINKERTONNETJES, 4e druk. Geïllustr. door JAN RINKE. Gebonden f 2.50, Ing. f 1.60.

Een vermakelijk jeugdverhaal, vermakelijk door de grappigheden, welke de schrijver, kwasi-jongensachtig, debuteert. Abkoude heeft er slag van, voor onze jongens en meisjes te schrijven, hij kent ze blijkbaar dóór en dóór en weet waarmee hij ze pakken kan. De grappige streken van Boet Pinkerton zullen de lezers meermalen doen schateren van 't lachen, terwijl zijn goede, laten we zeggen meer degelijke hoedanigheden niet nalaten indruk te maken.

JAAP SNOEK VAN VOLENDAM, 4e druk.

Gebonden f 2.50, Ingenaaid f 1.60.

GEILLUSTREERDE JONGENSBOEKEN

van P. VAN ABKOUDE Jr.

Prijs: In prachtb. à f 2.50, (Leeftijd 10—15 jaar.) Ing. à f 1.60.

FIETSCLUB „DE GROOTE BEER”, 2e dr., door
P. VAN ABKOUDE Jr. Geïllustreerd door
D. A. BUENO DE MESQUITA.

Gebonden f 2.50, Ingenaaid f 1.60.

Een jongensboek, dat een aanwinst kan worden genoemd. In „De Groote Beer” maken we kennis met avontuurlijke jongens, die voor geen kleintje vervaard zijn en alle kattenkwaad uitbalen, wat je van flinke jongens mag verwachten en... door de vingers zien. Van Abkoude vertelt dit alles met de noodige humor en sentimentaliteit, die nu eenmaal ook in een goed jongensverhaal behoort. Maar ook de ouderen kunnen van de avonturen die de jongens in Zeist en Arnhem beleven, van de brand op de heide en de minder vriendschappelijke ontmoeting met David Klomp nog wel genieten. Een boeiend boek, prettig geschreven en artistiek verlicht door den schilder D. A. Bueno de Mesquita, die er heerlijke, geestige plaatjes voor maakte.

MET DE KAMPEER-AUTO OP REIS,

door P. VAN ABKOUDE Jr. Geïllustreerd door
D. A. BUENO DE MESQUITA.

Gebonden f 2.50, Ingenaaid f 1.60.

De lezers van de „Fietsclub de Groote Beer” vinden hier weer hetzelfde stel levenslustige, ondernemende, luidruchtige knapen, dat thans nieuwe avonturen tegemoet gaat, dank zij het edelmoedige aanbod van oom Hendrik, die een auto-bus beschikbaar stelt met chauffeur en al, om een tocht door Nederland te maken. Een echt zomer-boek, waarin een vakantie beschreven wordt, die de krachten staalt en waarin de ware kameraadschap tot haar recht komt.

GEÏLLUSTREERDE JONGENSBOEKEN van CHARLES KRIENEN

Krienen is een jongensvriend. Je hebt houvast aan hem, en de jongens die hij beschrijft zijn naar de werkelijkheid geteekend.

We leven mee met de jongens, in huis, op school, en daarbuiten. Dikwijls moeten we hun prijzen om hun rondheid en dapperheid. — Zulke jongens weten zich door het leven te slaan, en komen, als de kat op haar pootjes, steeds goed terecht. — Het zijn boeken, waaruit een frissche, opgewekte geest den lezer tegenstroomt.

Gebonden f 2.50, (Leeftijd 10—15 jaar.) Ingenaaid f 1.60.

FREEK VAN DEN GROENTENBOER, Geïll. door Pol Dom.

In prachtb. à f 1.75, Ingenaaid in gekl. omslag à f 1.—.

(Leeftijd 10—14 jaar.)

KAREL VERMEER, 4e druk. Geïll. d. W. K. de Bruin.

PRETTIGE DAGEN, 3e druk. Geïll. door J. G. Kesler.

DE AVONTUREN VAN VIER PRETMAKERS, 6e druk. Geïllustreerd door Joh. Braakensiek.

TWEE ECHTE JONGENS, 5e druk. Geïllustreerd door M. L. Middelhoek.

UIT DE JEUGD VAN KEES KOLVING, 4e druk. Geïllustreerd door Frans van Noorden.

In prachtb. à f 1.20. Ingenaaid in gekl. omslag à f 0.75.

(Leeftijd 8—12 jaar.)

FRANK VRIJDAG, 2e druk. Geïll. door J. G. Kesler.

DE ZOON VAN DEN DORPSSMID, 3e druk. Geïll. door J. G. Kesler.

POMMELMAN EN ZIJN PLEEGKIND, 3e druk. Geïllustreerd door J. G. Kesler.

GEÏLLUSTREERDE JONGENSBOEKEN

van N. W. C. KUYK

In prachtb. f 2.90, (Leeftijd 10—15 jaar.) Ingenaaid f 2.—.

HOE POOTIGE KEES BEROEPSSPELER WERD.
Met 25 teekeningen van D. A. Bueno de Mesquita.

In prachtb. f 2.50, (Leeftijd 10—15 jaar.) Ingenaaid f 1.60.

HET KAN VERKEEREN. Geïllustreerd door Anni v. d. Ruit.

Dirk Zelker heeft een buitenkansje als hij bij Oom en Tante Leur in huis komt. Zijn moeder een weduwe, is er slecht aan toe door de hevige rheumatiek, maar de goedhartige Oom zendt haar op zijn kosten naar Duitschland om een kuur te doen, en neemt Dirk in zijn groote auto mee naar Villa Sophia, waar de jongen eerst niet erg op z'n plaats is, want hij is een echte dorpsjongen, zonder manieren. Later valt het erg mee, want Dirk is er een die van uitkijken en aanpakken weet, een vroolijke kwant, die zich al gauw bij zijn neven populair weet te maken.

In prachtb. à f 2.25, (Leeftijd 10—15 jaar.) Ingenaaid à f 1.50.

JIMMY SPEELT VOOR DE FILM, 2e druk. Geïllustr. door Willem Hardenberg.

VACANTIEDAGEN OP HET WATER. Geïllustr. door Jan Rinke.

(Leeftijd 10—14 jaar.)

In prachtb. à f 1.75, Ingenaaid in gekleurd omslag à f 1.—.

TOCH NAAR ZEE, 3e druk. Geïll. door Henk Poeder.

EEN WANDELTOCHT MET AVONTUREN, 3e dr. Geïllustreerd door Jan Rinke.

DE CLUB DER JONGE KANINEFATEN, 3e druk. Geïllustreerd door W. K. de Bruin.

DRIE VROOLIJKE WANDELAARS OP WEG NAAR HUIS, 2e druk. Geïllustrerd door J. G. Kesler.

BILLY KOMT LOGEEREN, 2e dr. Geïllustreerd door Frans Lazarom.

UIT DE VLEGELJAREN VAN HENKIE SNIP, 5e druk. Geïllustreerd.

Jongensboeken van

Mr. J. van Schevichaven. (Ivans.)

Prijz: In prachtb. à f 2.50, (Leeft. 10—16 j.) Ing. à f 1.60.

IVANS' naam alleen is eigenlijk al voldoende aanbeveling voor een jongensboek. Maar toch voegen wij er aan toe dat zijn werken tot de beste, gezondste jongenslectuur behooren. Verhalenderwijs en levendig beschreven, bevatten zij, als onopzettelijk er tusschen gestrooid, menig levenslesje, menige waarschuwing en menig raak, kernachtig woord, dat den jongeling wel zal bevallen.

DE LOBBES. Geïllustr. door Frans van Noorden.

Aardig en pakkend wordt hier verteld van Frank, de schuchtere, geheel en al in zichzelf verwarde „lobbes”, die ondanks zijn groote begaafdheid, zoo weinig weg weet in de woelige wereld van het H. B.S. -leven. De genegenheid tusschen hem en de lieve Emmy, die met haar klare, geheel tegenovergestelde natuur, intuïtief den jongen verstaat en in hem het sluimerend zelfbewustzijn doet ontwaken, is zeer zuiver geteekend.

Een in alle opzichten sympathiek en gezond boek, dat door jongens en meisjes van 12—15 jaar gretig zal worden gelezen.

(De Telegraaf.)

JAN BRUMMELS LEERTIJD. Met talrijke illustraties tusschen den tekst van Frans van Noorden.

Dit is nu eens geen detectief van Ivans... Een goed en goed-gevoeld en ook leerzaam jongensboek. Jan is een eerlijke vlegel, en een trouwhartige strop. Je vergeeft hem veel, omdat hij goed is voor zijn moeder, en durft, en je niet voor den gek houdt. Dit jongensboek is meer dan een aaneenrijging van avontuurlijke heden waar niets in zit; het is een opbouwend boek, zooals er voor jongens veel meer moesten zijn.

(De Tijd.)

